ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 62/2019
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާ
1440 A 4
3 ސެޕްޓެންބަރު 2019
(އަންގާރަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:31
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 14:33

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)
19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފަންސަޔާޅީސް ވަނަ ޖަލްސާ
3 ސެޕްޓެންބަރު 2019 (އަންގާރަ ދުވަސް)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ހާޒިރީ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެ ން ތިއްބެވީ 60 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަލާމުގައި އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު.
ރަސްމީ ދަތުރުތަކުގައި އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު. އަދި ސްރީލަންކާގެ ބޮޑުވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ. މިއަދަކީ 3 ސެޕްޓެންބަރު 2019 ވީ އަންގާރަ ދުވަސް. އެއީ 4
މުޙައްރަމް 1441 ވަނަ ދުވަސް. ފުރަ ނަކަތުން އެގާރަ. މިއީ ނަވާރަވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45ވަނަ
ޖަލްސާ.
3. އެޖެންޑާ އި ޢު ލާން ކުރުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ އެޖެންޑާ އަކީ، އޖ.45/2019/
4. ރިޔާސަތުން އަންގާއެންގުން
1

2

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެ ވުްނ:

ރިޔާސަތުގެ މޭޒުން މިއަދު ހިންގާ އެންމެ މުހިންމު އެއް މަސައްކަތަކީ ؛
That we will now welcome the Prime Minister of Sri Lanka. The Prime Minister of Sri Lanka will be addressing tha parliament. So, I will now request the Prime Minister of Sri Lanka to address the Maldives Parliament. The Prime Minister.

Hon. Prime Minister Ranil Wickremesinghe:
Honourble Speaker of the People’s Majlis, my good friend Mohamed Nasheed, honourble Members of the People’s Majlis, distinguished guests. It is indeeded great honour to address the People’s Majlis of Maldives islands at the time when the people of Maldives anjoy the privileges of Parliamentry democracy and when parliament is headed by former President of Maldives, a democracy campaigner, and a longtime friend of Sri Lanka. I must first thank the honourable Speaker and the Members of the Majlis for inviting me to address People’s Majlis. Eventhough diplomatic relations between our countries started on 26 July 1965, the very first day that Maldives gained independence, the relationship between the peoples of Sri Lanka and Madives is back many centuries. According to Mahavamsa the great Sri Lankan chronicle the Maldives was know as Mahinda-dvipa and this suppose to be where part of the group that came with Prince Vijaya settled down. The people of our nations also share common attributes of culture, food and linguistic. Our languages Dhivehi and Sinhalese have common origin alookpragit. Sri Lanka is considered to be second home for many Maldivians, providing shared experiences in education, and medical service. Many Sri Lankan work in the Maldives, while all our relish the famous Maldives fish product know as “umbalakada”. But honourable Speaker, our comolodities are not limited to culture, food and trade. Both, our people have strong commitment to the democracy. At the outset I would like to congratulate President Solih and Speaker Nasheed who are frontrunners of democratic movement in the Maldives for having strengthen people’s powers and rights in Maldives. I would like to make use of this opportunity to explain you the major strides taken to strengthen democracy and ensure freedom of society in Sri Lanka during the last few years on our government. In oth our countries executive power is vested in the President. But in Sri Lanks, it is cabinet of Ministers include the President that is Incharge of direction and control of Parliament. The cabinet Ministers also collectively responsible to the Parliament. The President is ask appointing a Prime Minister, the person who is likely to command the most supporting Parliament. This position was upheld by court of appeal in 2018, when it issued interim order restraining Mahinda Rajapaksa, the former President from functioning the Prime Minister despite been appointed by the President

3

since 122 of the 225 members of parliament were oppose to him. Earlier the President also had the discretionary power to appoint ministers from among the members of parliament which was country to the westminister’s terition. With the 19th

amendment we

corrected this position by requiring the Presidnt to oppoint ministers on the advice of Prime Minister. This reinforce the collective responsibility of the cabinet of the ministers to parliament. Today the major feature of westminister parliament government exists side by side with the executive presidency which we are committed to abolish due to his prefound powers that have been often been exploited and abused by incumbent with impunity. The 19th

amendment futher strengthen parliament by restricting the President
power to desolve parliament, the President cannot desolve parliament for four and half year unless parliament requests dessolution by 2/3 majority, in thi we copied from the UK parliament. In October 2018, the President purported to dessolve parliament without such a ressolution, but the supream court hels the dessolution of the parliament was unconstitution. Another important provision enacted under the 19th

amendment refuse the
terms of President and Parliament to 5 years from an earlier term of 6 years. Prior to the 19th

amendment the President has in total immunity from sweets. This were restricted by the 19th

amendement which provided for access to the president to the revabale to the by
the supreme court under the fundamental rights jurisdiction, the dessolution of parliament in 2018 was declared unconstitutional under this provision. The 19th

amendment was

deemed necessary as I said, because of the flag run vilation of constitution under the previous regime. For instance, then the Chief Justice Shirani bandaranayeke was removed in 2013 without a proper ressolution of impeachment today I note, that’s was the first time this Majlis is approving appointment od 2 female judges to the Sureme Court; congratulations. Similarly, there was a high level of politicization in the public service and the police. The 19th

amendment address these issues by establishing an independent
judicial service commission, an independent police commission, an independent public service commission, an election commission, finance commission, two determine funding for provincial councils and an anational audit commission. The membrs of these commssions are now appointed by the constitutional council which also approve the appointment of the Chief Justice, the judges od Superea courts, the Inspector General of Police, and the Attorney General. Today, the constitutional council can reffer back to the president, name the recommended by him to get alternative recommendations. Constitutional Council includes the Speaker, the Prime Minister, the leader of opposition, representative of President and the civil society members. Furthermore, honourable Speaker, the legislative exercise of parliament was enriched and expanded by introducing the sectorial lowersite committee system. Accordingly, 16 the sectorial lowersite committees comparising members of parliament was established to assist parliament in

4

the analysis, appraisal and evaluation of the application, administration, exacution and effectiveness of legislation passed by parliament. It means they can take up any law passed 50 years ago and determine how effective it is or weather it has been replace. All bills, ressolutions, treaties and reports are referred to the relevant oversight committee for report prior to been considered by parliament. Honaouable Speaker; very soon we will be tabling the bill to astablish a parliamentary budget office, one of the important office in the demecrecy peoples rights to information. It has been included fundamental right in the 19th

amendment. The right to information act passed by parliament recognized the one
of the strongest such laws in the world. But laws alone do not strengthen demorecy. Laws can be repeal or ignored. The strengthening of key democratic institutions and their implementing machnism also necessary. We achieved the independence of these institutions through the power mentioned constitutional council. The appointees were no longer dependent vims of executive. They had the space to act independently. This is how we are secured the independence of judiciary. But challenges are not over. The abuse the democratic space for example through hate speech and fake news are some of the new dangers. The social media is like a god of ancient times, both the creator and destroyer. It has, the ability to strength the message of freedom as well as passion and emotions that lead to destruction. It is the dilemma of the ciber space and democracy. The frightening ability to create the thusand Hitlors, setting fire to thousand steps. Finding a balance between democratizational news and the legal obligations of the user to prevent harm is the complex question that which we, you and many countries to grapple with. The final solution requires an educated public, aware of their freedoms and the threats that are oppose by the net and the webs. Honourable Speaker; Sri Lanka has been subject to 25 years of terrorism nevertherless the Estern Sudany bombing by the sympathise ISIS was radically different terrorist attack. We have learnt a lot from this strategic experience and today, Sri Lanka stands ready to work with all stakeholders to establish an affective mechanism for regional corporation to counter ISIS terrorism. I must express my interest at this young junction to your delegation who visited Sri lanka after the bomb explotion. Honourable Speaker; you gave us much needed support at a critical junction. Historically Sri Lanka and th Maldives maintained convinient and supportive bilateral relationship. In recent times Sri Lanka has been assisting Maldives in the areas of education and capacity building of Maldivian military and police. Of course, Maldives and Sri Lanka joint commission which was established in 1984 has aldo been workingout mutual corporation in the areas of tourism, fisheries, education, health, skills development, sports and employment and cultural corporation. Today the divercification of trade is strong component of the bilateral relation between Sri Lanka and Maldives. The Maldives is third largest export destination for Sri Lanka among SAARC countries after India and

5

Pakistan. The value of total trade between the 2 countries are 271 million US dollars in 2017, it increased 304 million US dollars in 2018. Hundreds of Sri Lankan proffesanlas and skilled workers accordingly received in Maldives. Later, there has been increasing the number of employment opportunities for Sri Lankans in the Maldives. I have no dought thal Sri Lankans can supply more professional and skilled workers, particularly in the field of construction, hospitality and education. In order to fortify the mutual relationship between our countries further, several agreements of corporation in the areas of visa facilitation, water supply, youth development, vocational training, higher education and social empowerment were signed between our two countries during my visit. In addition, parents and guardians of students study in Sri Lanka will be now able to get guardian visas till the student reach the age of 18 years with no lower age limit. As a specia arrangement visa for grand parents of the students also will fecilitated. So they could stay and spend time with their grand children in Sri Lanka. Maldivian can now undergo organ transplanting in Sri Lanka including kidney and liver transplant in all private hospital in Sri Lanka. Sri Lanka also will assist the Maldives to setup the drug rehabilitation centre in Addu atoll and provide all necessary assistance setting up that facility. As mentiond the President Ibrahim Mohamed Solh during his dtate visit to Sri Lanka, we will also be assisting setting up two schools in the Maldives. The relevant authority of both countries will coordinate this initiative in moving forward. We also signed an agreement on higher education and vocational training yesterday. When I was the Minister of education I intiate the scheme to the permit Sri Lankan teachers to teach in your schools. Today as Prime Minister, I seek to go further to brush your vocational education sector by extending our assistance to train your trainers in numerous occupations skills. We are also looking at offerinng more higher education opportunities in Sri Lanka for Maldivian students and more educational opportunities for Maldivian and Sri Lankan students in Maldives. Just before I came to this August assembly, the honourable speaker and the delegation and our delegation discussed, how our two legislative assemblies could work together in the common ground. We have already appointed one of our member of parliament honorable Rauf to intiate the discussion on behalf of Sri Lanka. So, we look forward to more fruitful discussions and outcomes as the result of two parliaments taking the initiative. Honourable Speaker; Sri Lanka and Maldives are two neutral nations situated in the crossroad of the Indian Ocean face with rising regional tensions, terrorism, piracy, and grug trafficking. Therefore, we must strength our bilateral in this fear and seek corporating and overcoming these threats. Today, climate change is an impending threath to all of us. We are cognicent of the particular vulnerabilty of the Maldives to rising sea level and very real danger of your island coming underwater. Let me reassure you that we stand ready to support fully in

6

fight against raising sea levels and global warming. I also propose to President Solih that we work together at international forums dealing with this subject. Honourable Speaker; I would like to thank you once again for giving this opportunity address this resapected house, the Majlis and I would like to thank the President of Maldives His Excellency Ibrahim Solh for inviting me and my wife to visit your beautiful country. I would also like again to thank a group of parliamentarians head by the honourable Speaker Nasheed who visited Sri Lanka just after Easter Sunday Bombing as a confidence building measure. On beahalf of the government and the peoples of Sri Lanka, the closest friends of the peoples of Maldives, I wish you all success in your journey towards, peace, properity, freedom, and demcrecy. I would also readded our commitment and corporation is achieving our common goals. Thank you.

Honourable Speaker:
Thank you very much Prime Minister for a such a comprehensive brief of recent history of Sri Lankan Parliament. Prime Minister; Maldives is also saying the Sri lankan state as the most stable demcrecy in South Asia. Sri Lanka has never transferred power other than through democratic means through the ballot. And again, there for it an honour for us to have you, Prime Minister speaking the members of the Maldives Parliament. These of immigration restrictions Maldivians living in Sri Lanka is most welcome Prime Minister. And im sure Honourable Rauf Hakeem of the Sri Lankan Muslim Congress will be a most able handle to strengthen corporation between both our houses. Prime Minister; I am sure none of us alermed this, but rising sea level would probably some they mean going back to Kandy as Prince Vijaya had come from there. Yeah, so he will also must move the Kandy. Prime Minister; I have alittle present for you and Professor youe wife Mrs. Wickremesinghe, who is also present here, I have a copy of the Isdhoo loamaafaanu. This is the oldest document, written document of Maldives and uou would Prime Minister see that actually you would be able to understand the transliteration than us. Well, we have concluded our first session and we will now break for tea. Thank you.

{ހުސްވަގުތު ކޮުޅ: 09:54 އިން 11:05 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހު ގެ ރައީސް، ރައީސް މު ޙައްމަދު ނަޝީދު)

6. ކޮމިޓީތަކުން ހު ށަހަޅާ ކަންކަން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
`.އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގޮނޑިކޮޅުތަކުގައި އިށީންނެވުން އެދެން. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި އެނބުރެނީ
އެޖެންޑާ އައިޓަމް ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަންކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން އޮތް އެޖެންޑާ އައިޓަމަށް. އެއީ -6.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، ސުޕްރީމް ރިޕޯޓްގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް
މ. ސީނާ ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރާއި މ. ކޮކާހަނދުވަރުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު ޢައްޔަންކުރުމާ
ގުޅޭ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ، ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. މި
ރިޕޯޓް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއއްވައި އިދެއްވާނީ ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ. މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ދަންނަވާލަނީ ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީން އެކުލަވައިލި ރިޕޯޓް. މި
ރިޕޯޓަކީ 26 އޯ ގަސްޓް 2019 ގައި ބޭއްވުނު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 40 ވަނަ ޖަލްސާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް
މ .ސީނާ ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރާއި، މ. ކޮކާހަ ނދުވަރުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ޢާ އިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު
ޢައްޔަންކުރެއްވުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވުމާ ގުޅިގެން، އެ މައްސަލަ މި ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް، ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓް.
ކޮމިޓީގައި މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރެއްވިއިރު ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންގެ ނަންތައް ދަންނަވައިލާނަން. ހެންވޭރު
ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފް، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު، ހިންނަވަރު
ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޢިއްޒު، މަތިވެރި ދާއިރާގެ
މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު، ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަހީމް ޢަބްދުލްޙަކީމް، ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު
އިބްރާހީމް ރިޟާ، ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން، ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން، އަދި
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޅުގަނޑު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ. ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީއަށް ސުރުޚީގައި ދެންނެވިފައިވާ
މައްސަލަ ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ފޮނުއްވުމާ ގުޅިގެން 16 އޯ ގަސްޓު 2019ގެ 22:30 ގައި އޮތް އެ ކޮމިޓީގެ މި އަހަރުގެ
30 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި މި މައްސަލަ ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރެވުނު. އެއަށްފަހު މި
މައްސަލައާ ބެހޭ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލައިގެ ލިޔެކިޔުންތައް
ކޮމިޓީން ބައްލަވައި، އޭގެ އަލީގައި މެންބަރުން ޚިޔާލުފުޅުތައް ބަދަލުކުރައްވާފައިވޭ. މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި
7

ޚިޔާލުފުޅުތަކުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެންމެހައި ފަނޑިޔާރުން
ޢައްޔަންކުރާނީ ދަޢުލަތުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާގެ ހައިސިއްޔަތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމާއި، މިގޮތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް ޢައްޔަންކުރާ މީހުން ކަނޑައަޅާނީ ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ މަޝްވަރާގެ މަތީން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހު، ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ
އަޣްލަބިއްޔަތުން އެ ނަންތައް ފާސްކުރެއްވުމުން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަން ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. އަދި ގާނޫނު ނަންބަރު
13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނު)ގެ ސަތާ ރަވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް
ކޮމިޝަނުން ޢަމަލުކުރައްވައި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށްޓަކައި މ. ސީނާ ޑރ.
އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރާއި މ. ކޮކާހަނދުވަރު ގޭ އަލް އުސްތާޛާ ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ނަންފުޅު، ޖުޑީޝަލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މަޝްވަރާދެއްވާފައިވާތީ، އެ މަޤާމަށް އެ ދެ ބޭފުޅުން
ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށްޓަކައި އެ ނަންފުޅުތައް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް ރައީ ސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އެދިވަޑައިގެންފައިވާކަން ފާހަ ގަކުރެވޭ ކަމާއި؛ އެހެންކަމުން، އެ ދެ ބޭފުޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް އައްޔަންކުރެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވުން ކުރިއަށް ގެންދެވުމުގެ ގާނޫނީ
އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކުރެވި ގެން، އެ ނަންފުޅުތައް ހުށަހެޅުއްވައިފއިވާ ކަމަށް ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް ކޮމިޓީއަށް
ވަޑައިގެން ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ހަތް މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ފާސްކުރައްވައި މި މައްސަލަ
ނިންމަވާފައިވޭ. ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރި، ސުރުޚީގައި ދެންނެވިފައިވާ މައްސަލަ މި ރިޕޯޓްގެ ޖަދުވަލު1- ގައި
ހިމަނާފައިވާނެ. އަދި މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ޖުޑި ޝަރީ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމަށް މެންބަރުން ވަޑައިގެންނެވި
ގޮތުގެ ނިސްބަތް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ހާޒިރީގެ ތަފްޞީލް ޖަދުވަލު2- ގައި ހިމެނިފައިވާނެ. ކޮމިޓީގެ ނިންމުން؛
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ
މަޤާމަށް މ. ސީނާ ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރުއި ، މ. ކޮކާ ހަނދުވަރުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ޢާ އިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު
ޢައްޔަންކުރެއްވުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ 26 އޯ ގަސްޓް 2019 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ 40 ވަނަ ޖަލްސާގައި ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވުމާ ގުޅިގެން މި ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު 26
އޮގަސްޓް 2019 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު މި ކޮމިޓީގެ މި އަހަރުގެ 30 ވަނަ ބާއްދަލުވުމުގައި ކޮމިޓީ އަށް ވަޑައިގެން
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެ ވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ނިންމާފައިވަނީ، އެ ދެ ބޭފުޅުން ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށް
ޓަކައި އެ ނަންފުޅުތައް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެދިވަޑައިގެންފައިވާކަން
ފާހަގަކުރެވޭ ކަމާއި ؛ އެހެންކަމުން، އެ ދެ ބޭފުޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް
ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފާސްކުރެ އްވުން ކުރިއަށްގެންދެވުމުގެ ގާނޫނީ އިޖުރާއަތްތައް
ފުރިހަމަކުރެވިގެން އެ ނަންފުޅުތައް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާކަން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ކަމުގައި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ވޯޓުގައި
8

ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ހަތް މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ފާސްކުރައްވައި މި މައްސަލަ ނިންމެވީ. ވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް މ.
ސީނާ ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރާއި މ. ކޮކާހަނދުވަރުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ޢާ އިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު ޢައްޔަންކުރެއްވުމާ
ގުޅޭ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލައާ މެދު މި ކޮމިޓީން ނިންމެވި ގޮތުގެ މައްޗަށް
ރިޢާޔަތްކުރައްވައި، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ ގޮތެއްގެ މަތީން މި މައްސަލަ ނިންމައިދެއްވުމަށް
އެދި މި ކޮމިޓީން އެކުލަވަ އިލި ރިޕޯޓް ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ބަހުސްގެ ވަގުތު ހުޅުވައިލީ. މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވު ން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަށް ، 2 އިއްޒަތްތެރި
ފަނޑިޔާރުން ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން ނިންމާފައިވާ ގޮތަށް ނިންމުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ތާއީދު ކުރާ ކަމެއް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ޖިންސީ ހަމަހަމަކަމަށް ގޮވަމުންދާ ދުވަސްވަރެއްގައި ، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ މެދު
ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ބަހުސްކުރަ މުންދާ ހިނދެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ކުރި އަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެކޭ އަންހެނުން
ބާރުވެރިކުރުވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުޖުތަމަޢުގެ ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި އަންހެނުންނަކީ. އެހެންކަމަށްވީއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަހާއި ޢަމަލު ސީދާކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިއަދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ ހުށަހެޅުއްވި ރިޕޯޓުން އެނގިގެންދިޔައީ، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން
ޢާނޫނުއަސާސީއާއި ފަނޑިޔާރުން މަޤާމުތަކަށް ޢައްޔަންކުރުމަށް ކަނޑަޅާފައި އޮތް އިޖުރާއަ ތުތައް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާކަން.
އެހެންކަމުން، މިކަމަށް ހުރަސްއެޅޭނެ އެއްވެސް ކަމެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑު މި އެދެނީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުންކޮށް ވިސްނާވަޑައިގެން މި 2 ފަނޑިޔާރުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށް މި ރިޕޯޓް ފާސްކޮށް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށް ޢައްޔަންކުރުމަކީ ވަރަށް ވެސް މުހިންމު
އަދި ކުރިއަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެއް ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤަ އުމުގައި ކުރީ ޒަމާނުގައި އަންހެނުން ފަނޑިޔާރުކަމުގައި
ނެތަތީވެ، މި ވަގުތު އެކަމާ ދެކޮޅަށް ބަހުސްކުރުމަކީ އެއީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން.
އިސްލާމީ ވަރަށް ގިނަ ޤަ އުމުތަކުގައި؛ މެލޭޝި އާ، ޤަޠަރު އަދި މިނޫންވެސް ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް
ވެސް އަދި ސީދާ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރުކަމަށް ވެސް އަންހެނުން ޢައްޔަންކޮށްފައި ތިބިކަމީ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. މި
9

ހުރިހާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި 2 އަންހެނުން ބޭފުޅުން؛ އެއީ އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރާއި، ޝުޖޫން
ފަނޑިޔާރުންނަށް ލުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރާ ކަމެއް ކަމަށް ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި ޝުކުރިއްޔާ .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ގަވާއިދުގެ 200 ވަނަ މާއްދާ
މި އަމާޒުވަނީ ރުހުންދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން. އެ މާއްދާގައި ވާނެ، ރުހުންދިނުމުގެ ކަންކަމުގައި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް
ތަޅުމުގައި ކުރި އަށްގެންދާއިރުގައި ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް 1 ފުރުޞަތު. އަދި މިނިވަން މެންބަރުން، ވަކި ސިޔާސީ
ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި ނޫން ގޮތަކަށް އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެއް
ފުރުޞަތު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ، އެމް.ޑީ.ޕީ ނޫން އެހެން ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ޕީޕަލްސް ނޭޝަނަލް ކޮންގްރެސްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕު ގެ
ލީޑަރު، މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޝަރުޢީ ނިޒާމް ހަރުދަނާކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
އެންމެން ވެސް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އަދި ޝަރުޢީ ނިޒާމް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ
ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެ އް މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ކުރަމުން. މި ކުރަމުން ދާ މަސައްކަތްތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަނޑުމެން ޝަރުޢީ ނިޒާމް ހަރުދަނާކުރުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ ، އަޅުގަނޑުމެން
ސިޔާސީ ނުފޫޒު ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް ނުވަންނާނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންތައްތައް ބަ އްޓަންކުރުން.
މިކަމުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ދައުރު ވަރަށް ބޮޑު ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި
މަސައްކަތް ކުރި އަށްގެންދިޔުމުގައި އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ޝަރުޢީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުމަށް
މަސައްކަތްކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިއަދު އެބަ އިނގޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު ބަދަލުވެގެންދާ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ހަރުދަނާ ޝަރުޢީ
ނިޒާމެއް ނެތް ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނާ ކުރިމަތިވެދާނެ އެތައް މައްސަލަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި
އެބަހުރިކަން. އިސްލާމްދީނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ވަކި ކަންތައްތަކެއް ވަކި ގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައި ހުރިއިރު، އަދި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މާތްވެގެންވާ އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސްތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ
އެކުލެ ވިފައިވާއިރު ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މައިގަނޑު މަސްދަރަކަށްވާންޖެހޭނީ އިސްލާމްދީނާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަ ގޮތެއްގެ މަތީން އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންކުރުން. މި
10

މަސައްކަތްތައް ކުރި އަށްދާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް އެބައޮ ތް. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަނީ
މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވިފައި ވަނީ، ޙަޤީޤަތުގައި މީގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ނުފޫޒެއް ނުވަތަ މީގެ ސަބަބުން
އެއްވެސް ކަމަކަށް އިތުރު ބަދަލެއް ގެނައުމުގެ ނިޔަތެއްގައި ނޫން ކަމަށް. ނަމަ ވެސް، އިއްޔެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ސްޕީކަރސް ސަމިޓް ބޭއްވިގެންދިޔައިރު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވޯޓު މި ލާ 2 ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން އެއް ބޭފުޅަކު
ޕެނަލްގައި ހިމެނިވަޑައިގެން އިންނެވި. މިއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެހާ ތަހުޒީބު ނުވަތަ އޭގެ ސަބަބުން ނޭދެވޭ ނުވަތަ
ނުރަނގަޅު އަސަރުތަކެއް ކޮށް ފާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ބެލެ ވޭ ކަމެއް. ސަބަބަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން އެ
ބޭފުޅަކާ ދޭތެރޭގައި ވަކި ގޮތަ ކަށް ކަމެއް ނިންމަން ކަނޑައެޅިފައި ވަނިކޮށް، އެ ބޭފުޅަކު މި ޗެމްބަރު އެ ތަނަކަށް
ނިސްބަތްވާ ތަނެއްގައި ބޭއްވި ގެންދާ ސަމިޓެއްގައި ޕެނަލިސްޓަކަށް އިންނެވުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އޭގެ ސަބަބުން
ނޭދެވޭ އަސަރުތަކެއް ކޮށްފާނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އަދި އަޅުގަނޑު ޔަޤީ ންކުރަނީ، އެކަމުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑުމެން ލާ ވޯޓަކަށެއް އަދި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރަކަށް މީހަކު
ކަނޑައެޅުމުގައި އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ނުވަދެ އެ ކަންކަން ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި މަޑުކުރަނީ ޕީ.ޕީ.އެމުން ނުވަތަ ޖުމްހޫރީ ޕާޓީން ނުވަތަ
އެމް.ޑީ.އޭއިން ނުވަތަ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓެއްގައި ނޫން ގޮތަކަށް ވާދަކޮށް އިންތިޚާބުވެވަޑައި ގެންފައި ތިއްބެވި
ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ފުރަތަމައަށް ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅަކަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅު ގަނޑު މި ފުރުޞަތަށް ތިން މިނެޓުގެ ވަގުތުކޮޅެއް އަދި މަޑުކޮށްލާނަން. މަޑުކޮށްލުމަށްފަހުގައި
އަދި އަމީންޢާއްމާއި ސަރޖެންޓް-އެޓް-އަރމްސް އަރިހުގައި އެދޭނަން މި މަޖިލީހުގެ ގޯތިތެރޭގައި އެއްވެސް ތަނެއްގައި
އޭގެ މެންބަރަކުވާނަމަ އެ މެންބަރަކު ހޯއްދަވައިގެން އެ މެންބަރެއް މި ތަޅުމަށް ގެނެސްދެއްވުމަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
އަޅުގަނޑު އަނެއްކާވެސް ތަކުރާރުކޮށްލާނަން. ރުހުން ދިނުމުގެ މައްސަލަތަކުގައި މިހާރުގެ ގަވާ އިދުގެ 200 ވަނަ
މާއްދާއަށް ހަވާލާދެނީ. އެ މާއްދާ ބަޔާންކުރަނީ، ރުހުން ދިނުމުގައި ކޮމިޓީން ރިޕޯޓް ނިންމުމަށްފަހު މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް
ގެނެސް، ފުރުޞަތު އެރުވެން އޮންނަނީ ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް އެއް ފުރުޞަތު. އަދި ވަކި ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި
ކުރިމަތިލައި އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންފައިވާ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ނޫން ގޮތަކަށް އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންފައިވާ
މެންބަރުންނަށް ވެސް އެއް ފުރުޞަތު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މަޑުކޮށްގެން ދެތިން މިނެޓު
އަޅުގަނޑުމެން މި ދެނީ ޖުމްހޫރީ ޕާޓީން ނުވަތަ ޕީ.ޕީ.އެމުން ނުވަތަ ވަކި ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި ނޫން ގޮތަކަށް
11

ވާދަކުރައްވައިގެން އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ބޭފުޅަކު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތުމަށް
ފުރުޞަތު ދެވިފައި މި ވަނީ. މާމިގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮ ޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރަ އީސް. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން
މަނިކުފާނަށް އަދި ތަޢުރީފުގެ ބަސްތަކުން ވެދުންކުރަން. އެ އީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ވެސް ނިމި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓޭބަލް
މައްޗަށް އަދި މިއަދު ޕްރިންޓުވެގެން އަންނަ ފޮތެއް ނައިކަމުގައި ވިޔަސް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ނިމިފައިވަނީ. ދެން
ގަވާއިދުގެ ތި ވިދާޅުވި މާއްދާގައި އޮތް އެއްޗެއް ސާފުނުވި ނަމަވެސް، މަނިކުފާނު ތިހެން ވިދާޅުވީމާ އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކޮށްގެން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކޮށްގެން މި ހުރީ. ދެވަނަ ކަމަކަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތި ވިދާޅުވި އިޝޫގައި
އަޅުގަނޑު މި ވަނީ މިއަދު 11:30 ގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ޑިސްކަޝަނަކަށް ގޮސްފަ. ދާން
މިހާރު އަޅުގަނޑު އެޖެންޑާކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕުގައި ވާހަކަދެއްކުމަށްފަހުގައި ނޫނީ ވިއްޔާ ތި
މައްސަލައިގައި އެއްޗެއް ދަންނަވަން ދަތި. އެއީ ޤައުމުގައި ދެބައިވެފަ އިވާ ޚި ޔާލުތަކެއް ތި މައްސަލައިގައި އުޅޭތީ. އާދެ!
ޢިލްމުވެރިންނާއި އަދި ފިޤުހު ޢިލްމުވެރިންނާއި އަދި ސިޔާސީ މީހުންނާ ދެމެދުގައި އޮތް ތަފާތުތަކެއް އެބަހުރި.
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެ މައްސަލަ އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް މި ޖެހުނީ؛ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މާ ގިނައިން ޕާލިމަންޓްރީ
ގްރޫޕުގައި ޑިސްކަޝަން ބާއްވާ ބައެއް ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި އިޝޫގައި އަޅުގަނޑުމެން މިވަނީ
ޑިސްކަސްކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވެގެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާފަ. އެހެންވީމާ، އޭގެފަހުން އެއްޗެއް
ދަންނަވައިލާނީ. މަނިކުފާނު ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި މަނިކުފާނު ތި
ކުރައްވާ މަސައްކަތްޕު ޅަށް ހަމަ ތަޢުރީފުގެ ބަސްތަކުން ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވަން އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ވޯޓުގެ ވަގުތާ ޖެހުމަށް ދާއިރު، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ
ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕުގެ މެންބަ ރުންގެ މަޝްވަރާއާއި ؛ ތަނަވަސް މަޝްވަރާއާ އެކުގައި އެ ގްރޫޕުގެ މެންބަރުން
ވޯޓުދިނުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަ ވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އުޝާމް. އަޙްމަދު އުޝާމަކީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ވަކި ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި ނޫން
ގޮތެއްގައި އިންތިޚާބުގައި ބައިވެރިވެޑަ އިގަންނަވައިގެން އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންފައި ވާ މެންބަރެއް. ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އުޝާމް.
12

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އުޝާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސްކުރަމުންދާ މައްސަލައަކީ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް
ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަންކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައި އޮތް މައްސަލައެއް. ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ފަނޑިޔާރުން
ޢައްޔަންކުރުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބިދީ ފައި މި އޮންނަ ބާރަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީން މި މަޖިލީހާ މަތިކޮށްފައި
އޮތް ގާނޫނީ ޒިންމާއެއް. ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ފަނޑިޔާރުން ޢައް ޔަންކުރުމުގެ ކުރިން މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯދަންޖެހޭނެ ކަމަށް
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮވޭ. އެގޮތުން، ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަންކުރުމަށް
ޓަކައި މީގެ ކުރިންވެސް ވަރަށް ގިނަ ފަހަރެއްގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވަނީ އެކިއެކި ބޭފުޅުންނަށް ރުހުންދީފަ .
އެހެންނަމަވެސް، މިފަހަރު މި މައްސަލައިގައި މާ ބޮޑު ކޮންޓްރޮވަރސީއެއް އުފެދިގެން މި އުޅެނީ، ރާއްޖޭގައި
ފުރަތަމަފަހަރަށް އަންހެން ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަންކުރުމަށްޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނަންފުޅުތަކެއް ފޮނުވުމާ ގުޅިގެން.
މިކަމުގައި ދީނީ އެކި ބޭފުޅުންގެ މެދުގައި އެކި ކަހަލަ ޚިޔާލުތަފާތުވުންތަކެއް އުފެދިފައި އޮތް މައްސަލައަކަށް ވެސް
މިކަން ވެފައި މި އޮންނަނީ. ބައެއް ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވާ ގޮތުގައި ކޯޓުތަކަށް ފަނޑިޔާރުންގެ ގޮތުގައި އަންހެން
ބޭފުޅުން ޢައްޔަންކުރުމަކީ ދީނީ ގޮތުން ބަލާއިރުގައި ޙަރާމް ކަމެއް. އަނެއް ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވާ ގޮތުގައި، އެކަމަކީ
ކުރެވިދާނެ ކަމެއް. އެފަދަ ޒާތެއްގެ ވާހަކަތަކެއް ދެކެވެމުންދާ އަޑު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިވި ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ ،
ދީނީ ގޮތުން މިފަދަ ޚިޔާލުތަފާތުވުން އުފެދިފައި އޮތް މައްސަލައެއް ވީމާ އަޅުގަނޑު ވެސް މިކަމުގަ އި އަމިއްލައަށް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރިސަރޗް ތަކެއް ހެދިން. މިފަދަ ޚިޔާލުތަފާތުވުން އުފެދިފައި އޮތް މައްސަލަތަކުގައި އެންމެ ރަނގަޅު
ގޮތަކީ، އަމިއްލައަށް ވެސް އެ ކަންކަން އޮންނަ ގޮތް ބެލުން ކަމަށް ވާތީއާ ވެސް އެކީގައި. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ
އަމިއްލަ ރިސަރޗަށް ބިނާކޮށް އެއްޗެއް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާ ނަމަ އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވަންޖެހެނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ދީނީ ގޮތުން މިކަމުގައި މިހާ ބޮޑު ޚިޔާލުތަފާތުވުންތަކެއް އުފެދިފައި އޮތުމާ ވެސް އެކީގައި ، ދީނުގައި ޞަރީޙަ
ނައްސުން މިކަން ސާފުކޮށް މަނާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ނޫނީ ޙަރާމް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ސާބިތުވާން ނެތް ހާލަތެއްގައި
މިކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އަންހެން ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަންކުރުމަށްޓަކައި ހުށަހަޅާފައި އޮތް
ނަންތަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެން އޭގެއިތުރުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
މިހާރު ހުށަހެޅިފައި އޮތް ދެ ނަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރި އިރުގައި
ސިވިލް ކޯޓު އަދި ހައިކޯޓުގެ ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި އަލްއުސްތާޛާ ޢާއިޝާ ސުޖޫން މުޙައްމަދު އަދި ޑރ.
އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރު ބެއްލެވި ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓަށް ހާޒިރުވެ ، ވަކާލާތުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައި ހުރި
މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެ ދެ ބޭފުޅުންނަކީ މިފަދަ މަޤާމަކަށް ޢައްޔަންކުރުމަށް ހަމަ ވަރަށް
ޤާބިލު، ތަޢުލީމީ ބޭފުޅުން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ގޮތުގައި އެ ދެ ބޭފުޅުން
13

ޢައްޔަންކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. މި އެޖެންޑާގެ މި އައިޓަމުގެ ބަހުސް މި ހިސާބުން
ނިމުނީ. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ވޯޓަށް އެހުން މިއަދު ވޯޓަށް އަހާ ގަޑީގައި، 1:30 ގައި ކުރިއަށްދާނެ.
5. މަޖިލީހުގެ ރައީ ސްގެ މޭޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ފަށާ މަސައްކަތަކީ ވަރަށް ޚައްސާސް މަސައްކަތެއް. އެއީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 5.2ގައިވާ
މަސައްކަތް. މަރާލައިފައިވާ މީހުންނާއި ގެއްލުވައިލާފައިވާ މީހުންގެ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީޤުކުރާ ކޮމިޝަނުގެ ރިޕޯޓާ
މައްސަލަ. މި ރިޕޯޓުގެ ޑްރާފްޓު ކޮޕީއެއް ، ދެލިކޮޕީއެއް މީގެ އެއް މަސްދުވަސް ކުރީގައި ކޮމިޝަންގެ ރައީސް
އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި. އެ ދުވަހު ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ވިދާޅުވި، އެއީ ޑްރާފްޓު ކޮޕީއެކޭ ، އަޅުގަނޑު ބަލައިލުމަށް
ދެއްވީއޭ. އަޅުގަނޑު އެއް މަސްދުވަސް ކުރީގައި ރިޕޯޓު ކީމު. އެއަށްފަހުގައި އެނގިވަޑައި ގަންނަވާނެ، މި ހަފުތާގެ
ތެރޭގައި ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ވަނީ ނިއުސް ކޮންފަރެންސެއް ދެއްވާފަ. އަދި އެ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ތަފްސީލު ވާހަކަތައް،
މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފަ. ވިދިގެން އައި ދުވަހު؛ އެއީ އިއްޔެގައި ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެން އަޅުގަނޑާއި މި
މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާއްމާއި އަދި މަޖިލީހުގެ ލީގަލް ކައުންސިލގެ ހާޒިރުގައި އެ ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި. އަދި
އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ދެންނެވިން، ކޮމިޝަންގެ ރަ އީސް ދެކެވަޑަ އިގަންނަވާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓުގައި ދެން މި
މަޖިލީހުން ކުރެވެން އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަކީ ކޮބައިތޯ ފާހަގަވާ ނަމަ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތަށް ވެސް
ލިބޭނެ ކުރިއެރުމެކޭ. ވިދާޅުވި، އެދިވަޑައިގަންނަވަނީ ބަހުސެއް ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށޭ. އަދި އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން ، މި
ރިޕޯޓު މެންބަރުންގެ ޕޯޓަލަށް، އޭރުގައި މެންބަރުންނަށް ފެންނަ ގޮތަށް ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް، 87 މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް ރިޕޯޓު އޭރުން ދޫކުރެވޭނެ ކަމަށް. ވިދާޅުވި އާއެކޭ. މި ބާވަތުގެ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރާން
މިހާރުގެ ހިންގާ ގަވާއިދު ވެސް އަދި އާ އްމު ރިވެތި އުސޫލަކަށް ބެއްލެވި ނަމަވެސް، ރަނގަޅު ގޮތަކީ، ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނާ މިކަމާ މަޝްވަރާކުރުން ފުރަތަމަ ވެސް. އަޅުގަނޑު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނާ
މަޝްވަރާކުރިން. އަދި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނާ އެ ރިޕޯޓު އެކުގައި ހިއްސާ ކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުން
އަޅުގަނޑު ގާތުގައި ކޮމިޝަންގެ ރައީސް އެދިވަޑައިގަތީ، މުޅި ރިޕޯޓު އަދި އެޖެންޑާ ނުކުރުމަށް. އެހެންނަމަވެސް،
14

ޚުލާސާ ރިޕޯޓެއް އެޖެންޑާ ކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނަށް ދީފައިވާ ރިޕޯޓުގެ ސިއްރު އެ ލީޑަރުން
ހިފަހައްޓަވާނެކަމީ އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި ކުޑަކޮށް ވެސް ޝައްކު ހިންގާ ކަމެއް ނޫން. މިހާރު ތިބޭފުޅުންގެ ޕޯޓަލްގައި
އެވަނީ މިދެންނެވިހެން، ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތުގައި މިވަގުތަށް އެޖެންޑާކުރުމަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ މިންވަރުގެ ރިޕޯޓެއް. ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުގެ ރިޕޯޓަށް ދެން ވާންވީ ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؛ މި ކަންކަމާ ގުޅޭ
ގޮތުން އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގެ ލަފަޔާއި އަދި ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތަނުގައި މި ބާވަތުގެ ކަންކަން ކޮށްފައި ހުންނަ
ގޮތަށް ވެސް ބެލިން. ރިޔާސީ ކޮމިޝަނެއްގެ ރިޕޯޓަކީ ނިމުނީމާ ނެރޭ ރިޕޯޓެއް. އޭގެ ސަބަބުން ދެން އެހެން ކަންކަމަށް
ވެދާނެ ގޮތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ ދެނެގަނެ، ބަލައި، މުޠާލިޔާކޮށް ކެތްތެރިވެތިބުމަށްޓަކައި އެ ރިޕޯޓެއް ހާމަނުކޮށް ތިބުމަކީ
ދުނިޔޭގެ ތަންތަނުގައި ކުރާ ތަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވެފައި އޮތް ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން
އަޅުގަނޑު ގާތުގައި ރާއްޖޭގެ ބައިވަރު އެތައް ގާނޫނީ ވަކީލުންނަކާއި އަދި މި މަޖިލީހުގެ ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ އެތައް
މެންބަރެއް އެބަ ފާހަގަކުރައްވާ ، އެ ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި މި ވަގުތަށް މުޅި ރިޕޯޓު ފާހަގަކުރާކަށްނުޖެހެއޭ. އަދި
ރަނގަޅު ނޫންކަން. މި ރިޕޯޓު ނެރުމުން، އަދި މީގަ އިވާ ތަފް ސީލު ހާމަވެގެންދިއުމުން ހަމަގަ އިމު ވެސް ހިތުގެ އުދާސް،
ހިތުގެ ގިލަން، ހިތާމަޔާއި ވޭ ން، އަސަރު އެންމެ ބޮޑަށް ކުރާނެ ފަރާތަކީ އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ މަންމައާއި،
ބައްޕައާއި، އަދި އެ ޒުވާނާގެ ޢާއިލާއާއި ގާތް ރަހުމަތްތެރިން. އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ ރިޕޯޓުގެ ތަފްސީލުތަކާ އެކުގައި
އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާއަށް ނުހަނު އަސަރު ކުރާނެކަން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޝަންގެ ރިޕޯޓަކީ ދެން
އިތުރަށް ސިއްރުވާނެ ރިޕޯޓެއް ނޫން. އަދި މީގައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ކޮންމެވެސް އެއްއިރެއްގައި ހަމަގަ އިމު ވެސް
ޝަރީޢަތެއްގައި ވެސް އަދި އެހެން ތަންތަނުގައި ވެސް ހާމަވެގެންދާނެ މަޢުލޫމާތު. އެހެންވީމާ، އަޙްމަދު ރިޟްވާންގެ
ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާއަށް ކެތްތެރި ކަމާއި ހިތްވަރު ދެއްވުމަށް އެދި އަޅުގަނޑު މަތްރަސްކަލާނގެ އަރިހު ދުޢާ ދަންނަވަން.
މާތްރަސްކަލާނގެ ކިބައިގައި ދުޢާ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑަށް މި ރިޕޯޓުގެ ޚުލާސާ ހުށަހަޅާއިރުގައި، ޚުލާސާގެ ތެރޭގައި
ވެސް އެބަހިމެނޭ 12 ސަފުހާ. އެހެންވީމާ، މުޅި ޚުލާސާ މި ތަނުގައި އިއްވުމަކީ އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވެދާނެ. އަޅުގަނޑު
ބަހުސްގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވައި ލުމުގެ ކުރީގައި ޚުލާސާއެއް ތި ބޭފުޅުންނަށް އަރުވަން ގަ ސްތުނުކުރަނީ ތި ބޭފުޅުންގެ
ޕޯޓަލްގައި މި ރިޕޯޓު ، ޚުލާސާ ރިޕޯޓު ވާނެތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ބަލަނީ މިހާރު ރިޔާސަތުންގެ މޭޒުން މި ވަނީ
އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައިގެ ޚުލާސާ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅިފަ. އަދި މިކަމާ އެކުގައި ބަހުސް
ކުރިއަށްދާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދީނީ ހައްދުފަހަނައެޅުމާއި ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުންނާ ވެސް އެކުގައި ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. މިހާރު މި ވަނީ ބަހުސްގެ ވަގުތު ހުޅުވިފަ. ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި
ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ބަލާނަން ވީހާވެސް ގިނަ ފުރުޞަތެއް ބޭފުޅުންނަށް އެރުވުމަށް. ބަހުސްގެ ވަގުތުގެ
ގޮތުގައި އަދި އަޅުގަނޑު ވަކި ވަގުތެއް ކަނޑައަޅާނީ ބަހުސާއިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ފެށުނީމާ. މިހާރު
އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގެލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލު އަޙްމަދު ނަސީމަށް.
15

ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މީކާއީލު އަޙްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވަރަށް ހިތާމަވެރި ދުވަހެއް.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޫސްވެރިޔަކު ގެއްލުވައިލައި މަރާލެވިގެންދިޔަ ގޮތުގެ ތަފްސީލީ މަޢުލޫމާތު މި ވަނީ މުޅި ޤައުމަށް
ހާމަވެ، އަދި އޭގެ ބަހުސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ހިސާބަށް އައިސްފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަހަރުތަކެއް ކުރީއްސުރެ
މަނިކުފާނު ދައްކަވަމުން އަންނަ ވާހަކައެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަނދިރި ދައުލަތެއް އޮންނަ ވާހަކަތައަ ކީ. އެންމެ ކުރިން
އަފްރާޝީމްގެ މަރުގެ ހާދިސާގައި ހިމެނޭ މީހުން ވެސް ސީރިއާއަށް ފުރަ އިގެން ގޮސްފައިވާ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ވެސް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަސްމީ ސަރުކާރުގެ އިދާރާއަކުން. ނޫނީ މިނިވަން މުއައްސަސާއަކުން ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކުރުމުގެ ކުރި ން
އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކުރެއްވި އެއް ބޭފުޅެއް މަނިކުފާނަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ސިޔާސީ ގޮތުން މި
ކަންކަން ފޮރުވަން ބޭނުންވާ ބަޔަކު، މި ކަންކަން އޮބަހައްޓައި، މީގެ މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންނާ ހިސާބަށް ފޯރުވިޔަނުދޭން
ބޭނުންވާ ބަޔަކު އަބަދުވެސް ދައްކަމުން އަންނަ ވާހަކައެއް ، އެއީ ދޮގު މަޢުލޫމާތެކޭ. އެއީ ހިނގާ ކަމެއް ނޫނޭ މި
ރާއްޖެއިން. އަދި އޭރު 2012 ވަނަ އަހަރު ތަކުރާރުކޮށް އޭރުގެ ސިޔާސީ އިސް ފަރާތްތަކުން ދައްކަމުން އައި
ވާހަކައެއް، މި ރާއްޖެއިން ބަޔަކު ސީރިއާއަކަށް ނުދެއޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަނިކުފާނު އޭރުއްސުރެ، ވިދާޅުވަމުން
އަންނަ، ދައްކަވަމުން އަންނަ އަނދިރި ދައުލަތުގެ ވާހަކައަކީ ހަމަ ތެދެއްކަން، އެއީ މި ރާއްޖޭގައި ހިނގާ ކަމެއްކަން
މި ވަނީ ރިޔާސީ ކޮމިޝަންގެ މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގި ހާމަވެފަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުންގެ
މުއައްސަސާ އާއި ، އިންޓަލިޖެންސް ސަރވިސަސް އާއި ، ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާއި، ސަރުކާރާއި، ޖުޑީޝަރީއާއި ، އަދި ނަން
މަޝްހޫރު ވިޔަފާރިތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓެރަރިޒަމް ފަތުރަން ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާކަން މި
ރިޕޯޓުން ހާމަވާ މަޢުލޫމާތުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅަށް އެބަ އެނގޭ. ރިޟްވާން ޢަބްދުاله އަށް 2014 ވަނަ
އަހަރުގެ އެޕްރީލު މަހުން ފެށިގެން ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާގެ އިންޓަލިޖެންސްގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި ބަޔަކު ދޮގު
މަޢުލޫމާތުތަކެއް މައްޗަށް ފާރަލަމުންދިޔަކަމީ، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަޢުލަތުގެ ރިސޯސަސް ބޭނުންކޮށްގެން
ފާރަލަމުންދިޔަކަމީ މި ރިޕޯޓުން ހާމަވާ އެއް ކަންތައް. ސީދާ ފުލުހުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުލުހުންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ނޫސްވެރިޔަކަށް ހަމަލާދިނުމަށް ރޭވުމަށްޓަކައި ، މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ރިސޯސަސް ބޭނުންކޮށްގެން މި
ވަނީ އޭނާއަށް ފާރަލާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޟްވާން ޢަބްދުاله 8 އޯ ގަސްޓު ގައި ކިޑްނެޕްކުރެވިގެންދިޔައިރު ، ޖޫން
24 ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ކަމަށް މި ރިޕޯޓު ބަޔާންކުރޭ، ކޮންމެވެސް
ބަޔަކު ދެ މީހަކު ކިޑްނެޕްކުރުމަށްޓަކައި ލޯންޗެއް ތައްޔާރުކޮށް، އެ ހަރަކާތް ހިންގަމުންދާކަން. އެހެންނަމަވެސް،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާއިން މިކަން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި އެޅި ހަމަ އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް ނެތް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޙްމަދު ރިޟްވާން އަބްދުاله މަރާލީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުން. އޭނާ މަރާލީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުންގެ
16

މުއައްސަސާއިން. އެ އީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ލަދުވެތިވާންޖެހޭ، އިންޓަލިޖެންސް ސަރވިސަސްގައި ހަރަކާތްތެރިވާ
ފަރާތްތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އޭރުގެ ނައިބު ރައީސްގެ ގެއަށް ގޮސް ، އޭނާ އަތުން ބޮޑިބޮޑިއަށް ފައިސާ ނަގައި،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޫސްވެރިޔަކު މަރާލިމަރާލުން ފޮރުވުމަށްޓަކައި ފޭކް ޕާސްޕޯޓެއް ހެދުމަށް އޭރުގެ އިމިގްރޭޝަން
ކޮންޓްރޯލަރުގެ އަރިހަށް ގޮސް، އޭނާގެ ފޭކް ޕާސްޕޯޓެއް ހަދަން މަސައްކަތްކޮށް، މި ހުރިހާ ޖަރީމާއެއް ހިންގިކަން މި
ވަނީ މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގި ސާބިތުވެފަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި ދައުލަތް މިކަމުގައި ވެފައިވާ
އިހުމާލާއި، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނޫސްވެރިޔަކު މަރާލިމަރާލުން ފޮރުވުމަށްޓަކައި ކުރި ހުރިހާ ކަމެއް ދިވެހި
ރައްޔިތުންގެ ކުރިމައްޗަށް އެނގި ހާމަވެ ވަރަށް ސާބިތުކަންމަތީ ހެކިތަކާއެކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ރިޕޯޓެއް މި
އޮތީ ރިޔާސީ ކޮމިޝަންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅާފަ. އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ، މި ރިޕޯޓާ ހިސާބުން މިކަން
ނުނިމުން. އަދި މި ކަންކަމުގައި ހިމެނޭ ވިޔަފާރިތަކަކީ ކޮބައިކަން ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅަށް ހާމަކޮށް،
އަޅުގަނޑުމެން ދެން އެ ވިޔާފަރިތައް ބޮއިކޮޓުކުރުމާ ހަމައަށް ގޮސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓެރަރިޒަމްގެ އެކިއެކި ހަރަކާތްތައް
ހިންގަން މަސައްކަތްކުރާ އެންމެހައި ފަރާތްތައް މުލުން ލުހެލުން. ނިންމާލަމުން ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާއަކީ، ރިޟްވާން
ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާއަށް މާތްރަސްކަނލާގެ ކެތްތެރިކަން ދެއް ވުން. އަދި އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله އަށް ސުވަރުގޭގެ
ދާއިމީ ނިޢުމަތް މިންވަރުކުރެއްވުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އާދަމް ޝަރީފަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މިއަދު މި މާލަމުގައި އެއްޗެއް ދެންނެވުމުގެ ކުރިން އަޙްމަދު
ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ފުރާނަފުޅަށް ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތް ލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރާ ހާލުގައި ޢާއިލާއަށް
ކެތްތެރިކަން އެދެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަހުސްގައި އަޅުގަނޑު އެހާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށްނެތީމު.
އަޅުގަނޑު މިއަދު މި ހުށަހަޅަން، މި މައްސަލަ 241 ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހަޅުއްވައިގެން ސީރިއަސް މައްސަލައެ އް ގެ ގޮތުގައި
މައްސަލަ ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އެހެން އަޅުގަނޑު މި ހުށަހަޅާ ސަބަބަކީ، މި ރިޕޯޓުގައި ހުރި؛ މިހާރު އޮތް ސަމަރީ
ރިޕޯޓަކީ ވެސް ވަރަށް ޚައްސާ ސް މައްސަލަތަކެއް، އަދި އޭގެތެރޭގައި ވަރަށް މުހިންމު، އަދި މި ރިޕޯޓުގެ ސަބަބުން
ވެސް އެތައް ނުރައްކާތެރިކަމެއް އުފެދިދާނެ ކަހަލަ ރިޕޯޓަކަށް މިކަން ވާތީވެ، އަވަސް ގޮތެއްގައި 241 ކޮމިޓީން މިކަމާ
17

މެދު ގޮތެއް ނިންމައި ، އަދި މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ވަގުތުން ވަގުތަށް އެޅުމަށް. އެހެން އަޅުގަނޑު
މި ދެންނެވީ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓު ނިކުތުމާ ގުޅިގެން ދެން ނިކުންނާނެ އިތުރު މައްސަލަތަކެއް
ހުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ހުރުމަކީ ވެދާނެ ކަމެއް. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މި ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ ، ބައެއް ފަރާތްތަކުން ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އިހުމާލުވެފައިވާކަން. އަޅުގަނޑު މިއަދު ހޮވާލަން
ވަގުތުން އިހުމާލުވެފައި ހުރި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން، ނުވަތަ އެ ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން ގަސްތުގައި ޒިންމާނުނަގާ
ކަމަށް ފެންނަ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ހަމަ ވަގުތުން ވަގުތަށް، އެއީ ކޮންމެ މީހެއް ކަމަށް ވިޔަސް، އެ މީހަކާ ދޭތެރޭގައި
އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އެޅުމަށްޓަކައި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ
މިކަންކަމުގައި ވެސް މަޖިލިސް ވަރަށް ހަރަކާތްތެރިކޮށް ކުރިއަށްދާ ތަން. އެކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު މަނިކުފާނަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިޕޯޓުން ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި 2010 އާއި
2012އާ ދެމެދުގައި ހިނގަ އިދިޔަ ކަންތައްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާބިތުވެ އެނގެން މި އޮތީ، ރާއްޖޭގައި ދީނީ
ހައްދުފަހަނަޅައިދިއުމުގެ ފިކުރާއި އަދި ލާދީނީ ފިކުރު ވެސް އެބަ އޮތްކަން. އޭގެ ކުރިން ހިމަންދޫގެ ހާދިސާއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ އެނގޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ދީނީ ހައްދުފަހަނަޅައިދިއުމުގެ މައްސަލަ
އިންތިހާއަށް އެބަ އޮތްކަން. މި މާޙައުލަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ވީ ކިހިނެއްތޯ، އެކަން ވެގެންދިޔައީ ކިހިނެއްތޯ
ބެލުމުގެ މާޙައުލަކަށްވުރެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު ބޮޑަށް ގަސްތު ކުރަނީ މި މައްސަލައިގެ ޚައްސާސްކަމާ އެކީގައި މިއިން
ނަތީޖާއެއް ނިކުންނާނެ ގޮތެއްގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކުން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ހި ނގަމުން މި އަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންކަމާ
ގުޅިގެން އަޅަންޖެހޭ ޒިންމާދާރު ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން ހަމަ ލަސްވަމުންދާތީ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަންކަމާ މެދު ސީރިއަސްކޮށް ވިސްނައި، ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަތައް ރަނގަޅަށް
ދައްކައި ، އަދި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެބަ އަޅަންޖެހޭ. ރިޕޯޓުގައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު އެންމެ
ކަންބޮޑުވާ ދެވަނަ ކަމަކީ ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޕޯޓުން އެބަ އެނގޭ، ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެބައޮތް، ބޭރުގެ ވަރަށް
ވަރުގަދަ ހަރަކާތްތައް ހިންގާ ޓެރަރިސްޓު ދެ ޖަމާޢަތެއް ރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވަމުންދާ ކަމަށް. ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން
މިފަދަ ކަމެއް އެސްޓަބްލިޝްކުރީމަ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އަދި ވިސްނަންޖެހޭވަރު
ކުރިއަށްވުރެ މާ ބޮޑަށް ބޮޑުވެގެންދޭ. މިއީ މިކަން މިގޮތަށް އޮތް ކަމެއް ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމީ
ސަލާމަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ނުރައްކާވާނެ. އަދި އެކަން ސަރުކާރުން އިޢުލާންކުރުމާ އެކީގައި ދެން ހިނގައިފާނެ ނުވަތަ
ކުރިމަތިވެދާނެ އެހެން ގޮންޖެހުންތަކެއް ހުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވާނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން މި ހެއްދެވި ރިޕޯޓު އެކަނިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭރުގެ ދެ ޓެރަރިސްޓު ޖަމާޢަތެއްގެ
ހަރަކާތެއް ރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެސްޓްބަލިޝްކުރެވިދާނެތޯ ؟ މި ކަންކަމާ ގުޅިގެން
18

އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން މިކަން އެބަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކްނޮލެޖުކުރަންޖެހޭ، ނޫނީ
ވިއްޔާ އެ ބޭފުޅުން މިއާ ދެކޮޅަށް އެބަ އެއްޗެކޭ ވިދާޅުވަންޖެހޭ. ސަބަބަކީ، މީގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ
މިނިވަންކަމާއި އިސްތިޤްލާލަށް ނުރައްކާވެ ، އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤަ އުމުގައި އެތައް ނުރައްކާތެރި
އެހެން ހާދިސާތަކެއް ނުވަތަ ޤައުމުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވާނެ ކަމެއް ހިންގުމަކީ އެއީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، މިކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން އެބަޖެހޭ މިހާރަށްވުރެ ބޮޑަށް ވިސްނައި
އަދި މި ކަމާ ބެ ހޭ ގޮތުން އަޅަންޖެހޭނެ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، މަޖިލީހުގެ 241 ކޮމިޓީން
މިކަން ސީރިއަސް މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ބައްލަވައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ
އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޟްވާންގެ މައްސަލައަކީ ވަރަށް ޚައްސާސް މައްސަލައެއް. އެ މައްސަލައިގައި އެ
ޢާއިލާތަކަށް އިންސާފު ލިބެންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ދަނޑިވަޅުގައި ފާހަގަކޮށްލަން، އޯގަސްޓު މަހުގެ 29 ވަނަ
ދުވަހު ހަނިމާދޫއަށް ދަތުރުކުރަމުންދަނިކޮށް ނޮޅިވަރަންފަރުގެ ފަސް މީހަކު ވަނީ ނިޔާވެފަ. ނިޔާވުމުގައި ނޮޅިވަރަންފަރު
މީހުން ދަތުރުކުރި ލޯންޗު ބަންޑުންޖަހާލައިގެން ދިމާވި ހާދިސާއެއްގައި އެކަން ހިނގާ ފައިވަނީ. މިކަމުގައި ހދ.
ތަމްސީލުކުރަން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ ހައިސިއްޔަތުންނާއި އަދި މުޅި މަޖިލީހުގެ މެންބަ ރުންގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ
ޢާއިލާއަށް ކެތްތެރިކަން ދެއްވައި، އަދި މަރުވި ފަރާތްތަކަށް ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތްލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރާ ހާލުގައި
އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ފަ އްޓާނަން. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް ، މިކަމުގައި ހަނިމާދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ނޮޅިވަރަންފަރުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބުނު އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަމާއި، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ހަނިމާދޫގެ ހެލްތު ސެންޓަރުގެ ފަރާތުން
ކޮށްދެއްވި ބުރަ މަސައްކަތަށްޓަކައި ހަނިމާދޫ ދާއިރާ ތަމްސީލުކުރަން ހުރި މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޟްވާންގެ މައްސަލައަކީ ޤައުމަށް
ދިމާވެގެންދިޔަ ބޮޑެތި މައްސަލައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވާ މައްސަލައެއް. މި މައްސަލަ ބެލެންޖެހޭ ނެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި މައްސަލަ ބަލައި، އެ ޢާއިލާތަކަށް އިންސާފު ލިބެންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންސާނުންނަށް ވީތީ
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ހުންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަކި ޢާއިލާއަކަށް ނިސްބަތްވީތީ ނޫނީ ވަކި
19

މީހަކަށް، ނޫނީ ވަކި ރަށަ ކަށް ނިސްބަތްވާތީކީ ނޫން އިންސާފު ލިބެންޖެހޭނީކީ. އެހެންކަމުން، މަރުތައް ބަލާ
ކޮމިޝަނުން ނެރެފައިވާ ރިޕޯޓަކީ، އެ ރިޕޯޓުގަ އި ބުނާ ގޮތުން ރިޟްވާން ވަނީ އަނިޔާވެރި ގޮތެއްގައި މަރައިލެވިފަ.
އެހެންކަމުން، އެކަމުގައި ބައިވެރިވި އެންމެހައި ފަރާތްތައް އިންސާފުގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކޮށް، އެ ފަރާތްތަކަށް
ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤު އަދަބު ލިބެންޖެހޭނެ އިއްޒަތެތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި މި ކަމަކީ 241 ކޮމިޓީން
ބަލަންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތް 241 ކޮމިޓީން ނުބަލާ ތިބުމެއް ނޫން އަ ޅުގަނޑު
މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. މި މި މައްސަލަ ބެލުމަށް ހަ ވާލުކުރެވިފައިވާ ކޮމިޓީއަށް ގާނޫނީ ބާރު ލިބިގެންވާނެ.
އެހެންކަމުން، މިކަމާ ބެހޭ އެ ންމެހައި ފަރާތްތައް އޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރެއިން ހައްޔަރުކުރެވި، އެ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި
އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އެޅި، މި ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަމަކީ. ރައްޔިތުން އަބަދުވެސް
ބުނަމުން މި ގެންދަނީ އިން ސާފެއް ޤައުމުގައި ނެތޭ. އެހެންވީމާ، ރިޟްވާނާއި އަދި އޭގެ އިތުރުން ދެން ހުރި
ފަރާތްތަކުގެ ވެސް ކަންކަން ރަނގަޅަށް ބެލި، ރައްޔިތުންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ފެންވަރަށް، އެއްވެސް ކަހަލަ ނުފޫޒެއް ނެތި
މި ކަންކަން ބެލުމަކީ މި މަޖިލީހުން އަބަދުވެސް މަރުޙަބާކިޔާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންކަމުން،
އެއް ވެސް ފޮރުވުމެއް ނެތި ރައްޔިތުންނަށް މިކަން ހާމަވާން އެބަޖެހޭ. ރައްޔިތުން ކުރިމަތީގައި މިކަން ސާފު، ދެފުށް
ފެންނަ ގޮތަށް ކުރެވިގެން ދާން އެބަޖެހޭ. މިކަމުގައި ވަކި މީހަކު ފޮރުވުމެއް ބޭއްވުމަކީ އެ އްވެސް ފަރާތަކުން
ކޮށްގެން ވާނެ ކަމެއް ނޫން. ސަރުކާރުގެ އިހުމާލު އޮވެ ގެން އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ މިކަން ހިނގައިދިޔައީ ،
އޭރުގައި އޮތް ސަރުކާރުން. އެހެންވީމާ، އެ ފަރާތްތައް އިންޞާފުގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރެވެންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ވެރިކަމެއް ރައް ޔިތުން ހަވާލުކޮށްގެން މި ތިބެނީ ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފާއި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި. ވެރިކަން ކުރާ ފަރާތުން ގޭންގު ހިންގަން ދިމާވެއްޖެއްޔާ ދެން ޤައުމުގައި ހިނގާނެ
ކަންތައްތައް ޤައުމުގަ އި ހިނަ ގައިގޮސް މި ވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މި ތިބީ ވެރިކަމެ އްގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަނިޔާވެރި ގޮތެއްގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަދި މަގުމައްޗަކު މީހަކު މަރައެއް ނުލެވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 5 އަހަރުގެ
ވެރިކަމެއްގައި ތިރީހަކަށް މީހުން މަގުމަތީގައި ކަތިލީމާ ދެން ވެރިކަމެއްތޯ އެ ކުރަނީ ނޫނީ ގޭންގެއްތޯ އެ ހިންގަނީ
ރައްޔިތުން ސުވާލުއުފައްދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އަނެއްކާ މީގައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޖައިބުވެ އަންތަރީސްވާންޖެހޭ ކަމަކީ ، އެ ސަރުކާރުގައި ތިބި ބޭފުޅުން މި މަޖިލީހަށް ވަދެ
ތިބެގެން ހަމަ ހުރިހާ ކަމެއް ހިނގައިދިޔަ އިރު ވެސް ހަމަ ހެވިފައޭ ތިބީ އިއްޒަތްތެރި ރަ އީސް. އަނެއްކާ އިންސާފުގެ
ވާހަކަ މިތާ މި ދައްކަނީ، މި މީހުންގެ ހަޔާތްކެނޑިފައި ތިބީ ކިހާވަރަކަށްތޯ ވެސް އެބަޖެހޭ ނޫންތޯ ބަލަން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ރައްޔިތުންނަށް މި ހުރިހާ އަނިޔާއެއް ދީ، ސަރުކާރުގެ ބޮޑެތި މަޤާމުތަކުގައި ތިބެ، މި މަޖިލިސް ތެރެއަށް ވަދެ
އަނެއްކާވެސް މިހާރު އިންސާފޭ ކިޔައިގެން އެ ބޭފުޅުން އެ ދައްކަނީ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޭރު ހަމަ ނުބައި
ގޮތަކަށް ހެވިފައި އަތްޖަހަން ތިބިއްޔޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ޤައުމުގައި ބޮޑެތި ގަތުލު އާއްމުތައް ހިނގަ އިދިޔަ އިރު.
20

މިހާރު ހަމަ ވަރަށް ސާފު. ހަމަ އިންސާފުގެ ވާހަކަ އެ ބޭފުޅުން އެ ދައްކަނީ. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ލަދުހަޔާތް ވެސް
ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި ބަހައްޓައިގެން އުޅެންޖެހޭނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ފެންވަރަށް އިންސާނީ ހަޔާތް ކެނޑި ،
އެ ފެންވަރަށް މީހުން ވެއްޓޭކަށް ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމުގެ ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭނެ. އޭރުގެ ސަރުކާރުގައި
ތިބި އިސްފަރާތްތައް މި މަޖިލީހުގައި ވެސް އެބަތިބި އިނގޭތޯ. އެ ބޭފުޅުން ކީއްވެގެންތޯ މިކަންކަން ނުކުރާށޭ އޭރު
ނުބުނެވުނީ؟ އެކަންކަން ނުހުއްޓުވުނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ޢާއިލާތަކަށް ނިކަމެތިކަން ލިބި، ކަރުދާހުގައި ލިޔެގެން ނެރުނީމަތޯ
އެ ބޭފުޅުންގެ ލޮލަށް ފެނުނީ މި އެއްޗެހި؟ ނޫން، އެހެނެއް ނޫން އިނގޭތޯ. ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި އޭރު އިސްކޮށް
ތިއްބެވި ފަރާތްތަކަށް އިނގޭނެ މި ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް. ގޭންގުގެ ވެރިކަމެއް ކަމާ މިތާނގައި އޮތީ، މުޅި ޤައުމު ދަނީ
ލޫޓުވަމުން ކަމަށް އެ ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގޮވަމުން އައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޑުއަހާނެ
ކަންފަތެއް ނެތް އެ ދުވަހަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިމަންނާމެން ނޫން ބަޔަކަށް މި ޤައުމުގައި ދެން ވެރިކަން ނުލިބޭނޭ،
މި އޮތީ މިކަން ތިމަންނާމެންނަށް ތާއުމުރަށް މިކަން ވެފައޭ ހިތައި، ހިތަށް އެރި ގޮތަކަށް ޤައުމުގައި ކަންތައްތައް
ކުރަމުން އައީ. އަނިޔާވެރިކަން ހައްދުފަހަނަޅައިގެންދިޔައީ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ޙަޤީޤަތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ދުވަހަކީ އަންނާނެ ދުވަހެއް ކަމަށް އެ މީހުންގެ ހަޔާތަށް ވެސް، އެ މީހުންގެ ސިކުނޑިއަށް ވެސް ، އެ މީހުންގެ
ވިސްނުމަށް ވެސް ނާދޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ އަބަދުވެސް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިތާ ދައްކަންޖެހިފައިވަނީ ހަމަ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ވާހަކައެއް .
މަންމައަކު އެތައް ދުވަހެއް ވަންދެކަށް މަގުމަތީގައި އިންސާފު ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަށްފަހު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކަމެއް ހިނގައިދިޔަ ގޮތުގެ ޙަޤީޤަތް ހާމަވެގެންދިޔަ ދުވަސް އިއްޔެއަކީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ރިޟްވާނުގެ
ޢާއިލާގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ހިތާމައިގައި އަޅުގަނޑުމެން މުޅި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ބައިވެރިވާ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. މި ރިޕޯޓުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަންތައްތައް އެބަހުރި. ޙަޤީޤަތުގައި ސަރުކާރު
އެކަންޏެކޭ ވެސް ދެންނެވޭކަށް ނެތް. މުޅި ދައުލަތުގެ އިހުމާލުން މިކަން ނުބެލި އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއަދު
ދަންނަވަންޖެހެނީ. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މިކަން ނުބެލި ދިޔައިމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން މި
މައްސަލަ ހުށަހަޅައިގެން ބެލޭތޯ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ
21

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް މި މަސައްކަތް ނުކޮށް ހަމަ އޭރު ބާއް ވައިގެން އޮތީ ކަމަށް ހަމަ ދަންނަވަންޖެހެ ނީ.
މިފަދަ ކަންކަން މިހެން ހިނގައިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް މީހަކު އެދޭނެ ކަމެއް ނޫން. މިއަދު މި
މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތް ހާމަވެގެންގޮސް، މި މައްސަލަ ބެލިގެންދިޔަ ކަމަ ކީ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން
މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް ހަމަ ޝުކުރު އަދާކުރާ ކަމެކޭ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެ ވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދާ އެއްގޮތަށް މި
މަސައްކަތް ކުރިއަށްދިޔަކަން މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަމަ އުފާކުރާ ކަމެކޭ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ކުރިއަށް އޮތް
މުސްތަޤްބަލުގައި މިފަދަ ކަންކަން ވިޔަނުދިނުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް މި ރިޕޯޓުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެނިގެން ވެސް އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދީނީ ނަޒަރަކުން ބެލިކަމުގައި
ވިޔަސް ، އަދި ދުނިޔަވީ ނަޒަރަކުން ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް، ޝަރީއަތަކާ ނުލައި މީހުންނަށް އަދަބު ދިނުމަކީ އެއީކީ
އޮންނަ ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. މީހަކު ކުށެއް ކުރި ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި މީހަކު ކުށެއް ކުރާ
ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވުނު ކަމަށް ވިޔަސް، އެކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވެސް އަދި ދީނުގައި ވެސް މި
އޮންނަނީ އެކަމެއް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ފަރާތަކަށް ހުށަހަޅައިގެން، ބަލަންޖެހޭ ގޮތަކަށް ބަލައިގެން ދޭންޖެހޭ އަދަބެއް ދިނުން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މި ކަންކަން ވާ ގޮތް މިއީ ވަރަށް ބިރުވެރިކަމެއްގެ ގޮތުގައި ސިފަކުރެވިގެންދަނީ. މިގޮތަށް
ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި ހިމެނޭ މީހުން ވެސް ބައިވެރިވެގެން، އެ މީހަކަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން
މީހުންނަށް އަދަބުދޭން ނުކުންނަންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެއްވެސް މީހަކަށް މި ޤައުމަކު ރައްކާތެރިކަމެއް ނޯންނާނެ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރަށް ވެސް އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސަލާމަތީ ބާރުތަކާއި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ވެސް މި ވަގުތު ވަރަށް ސީރިއަސް އިޝޫއެއްގެ ގޮތުގައި މިކަން
ދެކިގެން، މިފަދަ ކަންކަން މުސްތަޤްބަލުގައި ވިޔަނުދިނުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ހުރިހާ ފިޔަވަޅެއް ބަލައި، އެ މަސައްކަތް
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އެބަ ގެންދަންޖެހޭ. މިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ ދައުލަތުގެ ހުރިހާ
މުއައްސަސާއެއް ވެސް ގުޅިގެން މިކަމުގައި މަސައްކަތްކުރީމަ. ހުރިހާ އެންމެންގެ އެއްބާރުލުމާ އެކީގައި ނޫނިއްޔާ
މިވަރުގެ ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ޤައުމަކުން ޙައްލުކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ކާމިޔާބީއެއް ނުލިބޭނެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އެދެނީ ، މި މައްސަލަ މަޖިލީހުގެ ވެސް ކަމާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވިގެންގޮސް، އެތަނުން
ދައުލަތުގެ އެހެން މުއައްސަސާތަކާ ވެސް ގުޅިގެން މި މައްސަލައިގައި ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ އެދެވޭ ޙައްލެއް
ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ކުރެވެންހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުން. ރިޟްވާނުގެ ޢާ އިލާއަށް އިންސާފު ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި
ކުރެވެންހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުން. ރިޟްވާނުގެ ފުރާނައަށް ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތް ލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަމުން
އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
22

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިނަށް.
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޟްވާންގެ މަންމަ، ރޮމުންރޮމުން ތިމަންނާގެ ދަރިފުޅަށްވީ ކިހިނެއްހޭ އަހައި
ޓަކިނުޖަހައި އެންމެ ދޮރެއް ވެސް ނެތް. ނޭނގޭ ކަމަށް ބުނެ، އެ ދުވަހު އެންމެން ވެސް ހެދީ ދޮގު. ފުލުހުން ވެސް
ހެދީ ދޮގު. ކޯޓުގައި ދައުލަތުގެ އޭރުގެ ބަންޑާރަ ނައިބު ވެސް ހެދީ ދޮގު. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ އެއީ
ދޮގުކަން. އަދި ތެދަކީ ކޮބައިކަން. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކިތައް މީހުން މަރަން އިންޒާރުދިނީމަތޯ، ކިތައް މީހުން
މަރާލަން ރޭވުނީމަތޯ، ކިތައް މީހުން ރަހީނުކުރެވުނީމަތޯ، ކިތައް މީހުން މަރާލަން އުޅުނީމަ ތޯ ކިތައް މީހުން މަރާލީމަތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނީ އަޑީ ދައުލަތަކީ ޙަޤީޤަތެއްކަން. ރޭވުންތެރިކަމާ އެއްކޮށް ހިންގާ މި އަޑީ ދައުލަތް
ހުއްޓުވަން އެބަޖެހޭ. މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅު ގަނޑުމެ ންނަށް ބިރުވެރިކަމެއް މިއަދު ދިމާވެފައި އޮތް. އަޅުގަނޑު
ހަމަގައިމު ބިރުގަނޭ. އާދެ! މި ރިޕޯޓުން ހާމަވާ ކަމަކީ، ބަޔަކު ގަބޫލުކުރަން ބޭނުންނުވި ނަމަވެސް، ޙުރުމަތްތެރި ވެގެންވާ
މިސްކިތްތަކުގައި ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުން ލޭއޮހޮރުވައިލުމާއި ޖަރީމާތައް ރާވަމުންދާއިރު؛ ފުލުހުންނާއި، ކޯޓުތަކާއި ،
ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، ސިޔާސީ ފަރާތްތައް އަޑީ ދައުލަތުގެ ހިމާޔަތުގައި މި ކަންތައްތަކަށް އެއްބާރުލުންދެމުންދާކަން. އާދެ!
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ލާދީނީ، މުރުތައްދު، ދީނުން ބޭރުވެފައި، މި ޓެގުތައް އަޅުވައި ލޭ ހުއްދަކުރަން ބަޔަކު
މިސްކިތްތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރަމުން އެބަދޭ. މި ޖަރީމާތައް ރާވައި ހިންގަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިސްކިތްތައް
ބޭނުންކުރާއިރު، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން ދަނީ އެކަންކަމަށް ހިމާޔަތްދެމުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓުވަންޖެހޭ ކަމެއް. ސަލްޓަންޕާކުގައި ދިން ހަމަލާއަށް ފަހު،
2011 ވަނަ އަހަރު އާޓިފިޝަލް ބީޗުގައި ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބަޔަކު ހިންގި ޖަރީމާއާއި ، އަދި އެ އަށްފަހު 2012 ވަނަ
އަހަރާއި، 2013 ވަނަ އަހަރާއި، 2014 ވަނަ އަހަރާއި، 2015 ވަނަ އަހަރު ހިންގި ޖަރީމާތައް މި ރިޕޯޓުން އެބައޮތް
އިނގެން. ނަމަވެސް ހިތާމަޔަ ކީ މިއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާއިން ސީރިއަސް ފިޔަވަޅުތަކެއް
އަޅައި ، މި މީސްމީހުންގެ ޖަރީމާތައް ހުއްޓުވުމަށް، މަސައްކަތްކޮށްފައިނެތްކަން. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، 2011 ވަނަ އަހަރު އެ ދުވަހު ފުލުހުން ސީރިއަސްކޮށް އެ މައްސަލަ ނަގައި ، އެ މަސައްކަތް ހުއްޓުވަން
އުޅުނު ނަމަ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި މަންޒަރު ދެކެންނުޖެހޭނެ ކަންނޭނގެއޭ ފަހަރުގައި. ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލުތައް
ހުއްޓުވަން ފުލުހުން ވަނީ އިހުމާލުވެފަ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތް. އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް
ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރުމަށްފަހު ނޫނީ ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުނުކުރެވޭނެ ކަމަކީ ވެސް ޙަޤީޤަތެ އް. އާދެ!
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ؛ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުން ހިންގާ ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވަން މި
23

މަޖިލީހުން ދޭން އޮތް އެއްބާރުލުން ދޭނެކަމާ މެދު އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން. މި ނެޓްވޯކް ހުއްޓުވޭނީ ގާނޫނު
އިޞްލާޙުކޮށްގެން، ދޭންޖެހޭ ޚާއްޞަ ބާރުތަކެއް ތަޙުޤީޤީ އިދާރާތަކަށް ދީގެން ކަމަށް ވާނަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން، ގާނޫނުތަކަށް އެ އިޞްލާޙުތައް ގެނެސްގެން ނަމަވެސް ، އެފަދައިން ބާރުތައް ދީގެން މި
ޖަރީމާތައް މި ފަސްގަނޑުން ހުއްޓުވޭނެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިޒާމު ބައްޓަންކުރަން. ކޯޓުތަކުގެ ޤާޟީންނާއި،
ސަރުކާރުގެ އިސްވެރިންނާއި، ފުލުހުންގެ އިދާރާގައި ތިބި އެތައް އެތައް ބަޔަކު މިކަމުގައި ހިމެނޭކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ރިޕޯޓުން އިނގޭ. ޚާ އްޞަ ބާރުތަކެއް ދީގެން މި މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރެވޭ ނަމަ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެ ގޮތަށް
އެކަން ކުރަން. އަދި މި މައްސަލަތަކުގެ ޝަރީޢަތް ހިންގެނީ ވަކި ގޮތަކަށް ކޯޓުތައް ބައްޓަންކޮށްގެން، ވަކި
ކޯޓުތަކެއްގައި ކަމަށް ވާނަމަ، އެގޮތަށް ވެސް އެކަންކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޑީ
ދައުލަތެއް ހިންގަން ވާގިވެރިވާ ފަރާތްތައް ހުއްޓުވަން ދޭންޖެހޭ ކޮންމެ އެއްބާރުލުމެއް މި މަޖިލީހުން ދޭނެކަމާ މެދު
އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ގެ މިއަދުގެ މަސައްކަތަކަށް
ވާންޖެހޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ހިންގާ ޓެރަރިޒަމްގެ ސެލްތައް ހުއްޓުވަން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވަން، މި ބަހުސް މިއަދު މި މަޖިލީހަށް ގެނެސްދެއްވީތީ.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދަށް.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ
ރިޟްވާނަށް ފާރަލަމުންދިޔަކަން ދިވެހި ދައުލަތަށް އެނގޭކަން. ރިޟްވާން މަރާލަން ރާވަމުންދިޔަކަން ދިވެހި ދައުލަތަށް
އިނގޭކަން. ރި ޟްވާން މަރާލަން ގަސްތުކޮށްފައިވަނީ ކަ ނޑުމަތީގައި ކަމާއި އަދި މަރާލުމަށްފަހު ކަނޑުފައްތަން
ނިންމާފައިވާކަން ވެސް އެ ހާދިސާ ހިނގުމުގެ މާ ކުރިން ދިވެހި ދައުލަތަށް އިނގޭކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމުގައި
އެންމެ ހައިރާންކުރުވަނިވި އެއް ކަމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޝާރާތް އެބަކުރޭ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮޕަރޭޓްކުރަމުންގެންދާ ހައްދު ފަހަނަޅައިފައިވާ ޖަމާޢަތްތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުލުހުންގެ އިދާރާއާ
ގުޅިފައިވާކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޙަޤީޤަތާއެކު މިއަދު 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
މިއަދު މިތާ މި ތިބީ. ދެން އޮތް ޙަޤީޤަތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރިޟްވަން މަރާލުމުގައި ބައިވެރިވި މީހުން
24

ދިވެހިރާއްޖެއިން ފިލައި ގެން ދިއުމަށް މިދައުލަތުން އެހީތެރިވިކަން. ރިޟްވާން މަރާލުމަށް އެހީތެރިވި މީހުން ޖަލުން
ސަލާމަތްކޮށްފިކަން. ރިޟްވާން މަރާލުމަށް އެހީތެރިވި މީހުން ނާއި. ފާރަލީ މީހުންނާ އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ވަނީ ދިވެހި
ދައުލަތުގެ އިސް؛ އެންމެ އިސް މަޤާމުތަކުގައި ތިބި މީހުންނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކާ ގުޅިގެން އެ މީހުންނަށް
ހިމާޔަތްދީފައިކަން. އަދި ހިމާޔަތްދީފައިވާ ފަރާތްތަކުން، ފައިސާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ފުލުހުން ނަގާފައިވާކަން. މިހާހިސާބުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި އުފެދޭ
ސުވާލަކީ ، ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮސް، ދެން ގެންގޮސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕާކުކުރެވޭނީ ދެން ކޮން ހިސާބެއްގައިތޯއޭ ؟ މި ރިޕޯޓުގައި ވެސް އެބައޮތް ފާހަގަކޮށްފައި ރިޔާސީ
ކޮމިޝަނަށްވެސް ބައެއް އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުތަކުގެ ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި މަޢުލޫމާތުކަން ދީފައިވަނީ. އެއްބައި ދީފައި،
އަނެއްބައި ރިޔާސީ ކޮމިޝަނަށް ވެސް؛ މި މަޖިލީހުން ގާނޫނެއް ފާސްކޮށްގެން ގާނޫނީ ހުރިހާ ބާރުތައް ދީފައިވާ ރިޔާސީ
ކޮމިޝަނަށް ވެސް ފުލުހުންގެ އިދާރާއިން އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުތަކުގެ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ދީފައިނުވާކަން މި ރިޕޯޓުން
ފާހަގަވާން އެބައޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުޅި އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ މިސްރާބު ބަދަލުކޮށްލުމަށްޓަކައި މަސައްކަތް މި
ކޮށްދެނީ، ޓެރަރިސްޓު ޖަމާޢަތްތަކުގެ ފަރާތުން މަސައްކަތްކޮށްދީފައި މި ވަނީ ދިވެހި ފުލުހުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން އިންސާފު ހޯދަން، ރިޟްވާންމެންގެ ޢާއިލާއިން އިންސާފު ހޯދަން، ޔާމީނުގެ ޢާއިލާ އިން
އިންސާފު ހޯދަން، ގެއްލިފައިވާ އެހެން ހުރިހާ ޢާއިލާތަކުން، ރައްކާތެރިކަން ބޭނުންވާ ކޮންމެ ދިވެހި ޢާއިލާއަކުން
އިންސާފު ހޯދަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން ދާނީ ކޮންތާކަށްތޯ؟ އެހެން އަޅުގަނޑަށް މި ސުވާލު އުފެދޭ ސަބަބަކީ؛
އަދިވެސް ، އަދިވެސް މި މުއައްސަސާތަކުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މަޤާމުތަކުގައި އެބަތިބި މިކަމުގައި
ބައިވެރިވި މީހުން. ޒިންމާދާރު ނުކުރެވިފައި ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ފިލައިގެންގޮސްފައި، އެހެން ރަށްރަށުގެ ހިމާޔަތުގައި،
އެހެނިހެން މަޤާމުތަކުގައި، އަމިއްލަ ވިޔަފާރީގައި ފިލައިގެން އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް ، ރާއްޖޭގައި ވެސް، ރާއްޖޭން ބޭރުގައި
ވެސް މިކަންކަމުގައި ބައިވެރިވާ މީހުން ދިރިއުޅެމުން އެބަގެންދޭ. ރިޟްވާނުގެ ޢާއިލާއިން އެއް ދޮރުން އަނެއް ދޮރަށް
އާދޭސްކުރަމުން ހިނގާއިރު، މި މީހުންނަށް އެ މީހުންގެ ދިރިއުޅުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ފުރިހަމަ ހިމާޔަތުގައި، ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ފުރިހަމަ ހިމާޔަތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިރިއުޅެމުން އެބަގެންދެވޭ . މި ރިޕޯޓުގެ މިސްރާބު ގޮސް ކޮންމެ
ތަނެއްގައި ހުއްޓުނު ނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅު ގަނޑުމެންނަށް މި ހާމަވަނީ ޙަޤީޤަތް. ޙަޤީޤަތުގެ ބާރު.
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވެފައިވާ، އިހުސާސްކުރާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް
ވުރެ ބާރުގަދަވާނެ ކަމަށް. މިއަދު މުޅި ދައުލަތް ހަރަކާތްތެރިވެގަންނަންވީ މި ދިވެހިރާއް ޖޭގައި ހައްދުފަހަނަޅައިފައިވާ
ޖަމާޢަތްތަކާއި، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ވަޒީފާތަކު ގައި ތިބި ފަރާތްތަކާއި، ދިވެހި ސެކިއުރި ޓީ ފޯސަސްގައި ތިބި ފަރާތްތަކާ
ގުޅިގެން މި ހިންގާ ޖަރީމާ ހުއްޓެވުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ރިޟްވާންގެ ފުރާނައަށް ސުވަރުގޭގެ
25

ދާއިމީ ނިޢުމަތް. އަދި ރިޟްވާންގެ ޢާއިލާއަށް ކެތްތެރިކަމާއި އިންސާފަށް އެދި ދުޢާކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާމިގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ، މި އިޝޫގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، ޤާނޫނުއަސާސީއަށް
ބަލައިލާއިރު، ޤާނޫނުއަސާ ސީއަށް ވިސްނައިލާއިރު ބުނަނީ، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންވާ މައްސަލައެއް ނުވަތަ
ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި އޮތް މައްސަލައެއް ކަމަށް ވާނަމަ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފްލޯ ގައި ބަހުސްނުކުރެވޭނެ ކަމަށް.
ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މަނިކުފާނު ޔަޤީންކަމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު ކަށަވަރުކުރަން، މަނިކުފާނު
ޔަޤީންކަމާއެކީގައި ތަޙުޤީޤު ނިމިފައި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އޮތް މައްސަލައެއް ނޫންކަން. އެހެންކަމަށްވާނަމަ،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނެ ހަމަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތް. ރިޟްވާންގެ މަ އްސަލައަކީ ނުވަތަ އަނިޔާވެރިކަމުގައި
މަރައިލެވިފައިވާ މީހުންގެ މައްސަލަތަކަކީ ، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުއްވާފައިވާ ކޮމިޝަންތަކަކަށް ގާނޫނީ ބާރުދީގެން އުފައްދާފައިވާ ކޮމިޝަނަކަށް ވާހިނދު، ފުލުސް
އޮފީހުން ކުރައްވާ ތަހުޤީޤެކޭ ނުވަތަ އެހެން ވެސް ތަނަކުން ހިނގާ ތަޙުޤީޤެކޭ އޭގެ ތަފާތެއް ނެތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަމުން އަޅުގަނޑު އިށީނދެލާނީ. ދެން އިތުރަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނެ ވާހަކައެއް ނެތް. އާދެ! މަރުވެފައިވާ
މަރުޙޫމުންގެ ފުރާނަތަކަށް މާތް اله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތް ލެއްވުން އެދެން. އަޅުގަނޑު ވެސް
ދުޢާކުރަން. ހަމައެހެންމެ، މި ކަންކަން އޮޅުންފިލައިދިއުމަކީ މި ޤައުމުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވާނެ ކަމެއް.
ކަންކަން ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދުސްތޫރީ ހަމަތަކުގެ ތެރެއިން ގެންދިއުމުގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަމުން
އަޅުގަނޑު އިށީނދެލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޝުކުރިއްޔާ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 141 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި މި އޮންނަނީ،
އަމިއްލަ ފަރުދަކު ވިޔަސް، ދައުލަތުގެ ކަމެއް ހިންގުމާ ހަވާލުވެ ހުރި މީހަކު ވިޔަސް، ފަނޑިޔާރުންގެ މަސައްކަތާ ބެހި،
ނުފޫޒު ފޯރުވައި ހަދައިގެންނުވާނޭ. އެ ނޫން މެންބަރަކަށް ޝަރީޢަތުގައި އޮންނަ ކަމަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ނުވަތަ ތަޙުޤީޤުގައި
26

ހިނގަމުންދާ ކަމަކާ ގުޅޭ ގޮތުން މި މަޖިލީހުން ބަސްބުނުމާ ގުޅޭ ޤާނޫނުއަސާސީގެ މާއްދާއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިފައެއް ނުވޭ. އަދި މި މަޖިލީހުގައި ހިންގާ ގަވާއިދު ވެސް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ކިއިއްޖެ، ބެލިއްޖެ. އެހެންނަމަވެސް،
މި ބަހުސް ކުރިއަށްނުގެންދާނެ މާއްދާއެއް ފެނިފައެއް ނުވޭ. ދެން މިކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ނުކުތާއެ އް
ފާހަގަކޮށްލާނަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތާއި ތަޙުޤީޤު 2008 ވަނަ އަހަރުގެ އާ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޖެހުމާ ދަންދެން
ވެސް ހިނގަމުން އައީ އިޢުތިރާފު ބަޔާނުގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން. އެހެންވީމާ، އިޢުތިރާފު ބަޔާނުގެ މައްޗަށް ބިނާވެ
ޝަރީޢަތްކުރަމުންދާއިރުގައި ، އެ ބަޔާން ދިން މީހާގެ ބަޔާން އެހެން ގޮތަކަށް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި
ބަދަލުވެދާނެކަމުގެ ބިރު އޮންނަ ވާހަކައެއް ޙަޤީޤަތުގައި މި ފާ ހަގަކުރެވެނީ. އޭނާ އެބައޮތޭ އެއް ފަހަރު މިހެން ބުނެފައި،
ދެން އަނެއްކާ އޭނާ އެތަނަށް ގޮސް އެހެން ގޮތަކަށް ވާހަކަދައްކަ އިފާނޭ، އޭނާގެ ވާހަކަ މިހާރު ތިމަންނަ ދައްކައިފިއްޔާ.
އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވޭނީ މިއީ ސަގާފީ އޮޅުމެކޭ. އަޅު ގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ؛ އަދި ވަރަށް ގިނަ ގާނޫނީ
ވަކީލުން ވެސް އަދި ރައްޖޭގެ އެކިއެކި ގާނޫނީ ސަނަދު އަދި ބޭރުގެ އެކިއެކި ޤައުމުތަކުން ގާނޫނީ ސަނަދު
ނަންގަވައިގެން ތިއްބެވި ގާނޫނީ ވަކީލުން އަޅުގަނޑު ގާތުގައި އެ ވާހަކަ ދައްކަވާ. އަޅުގަނޑަށް ގާނޫނު އެނގިފައި މި
ހުރީ މޭޒުގެ އަނެއް ފަރާތުން. އެއީ ތަޙުޤީޤު މޭ ޒާއި އަނދަގޮނޑީގެ އަނެއް ފަރާތުން. އެހެންވީމާ، އިޢުތިރާފު ބަޔާނުގެ
މައްޗަށް ބިނާވެ ހިނގާ މި ބާވަތުގެ ޝަރީޢަތުގެ ވާހަކަތަކަކީ އަޅުގަނޑަށް ވެސް އޮޅުންއަރާ ވާހަކަތަކެއް ނޫން.
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހެންވޭރު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފަށް.
ހެންވޭރު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް އައިސްފައި އޮތް ރިޕޯޓު، އެއީ އަޙްމަދު
ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައިގެ ޚުލާސާ. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ
ދަންނަވައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން މި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށްދެ އްވި ކަމަށްޓަކައި، އަދި މި މަސައްކަތް އެހާ
ފުރިހަމައަށް ކޮށްދެއްވި ކަމަށްޓަކައި ރިޔާސީ ކޮމިޝަނަށް . އަދި ޚާއްޞަކޮށް އަލް އުސްތާޛު ޙުސްނުއް ސުޢޫދަށް
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރިޕޯޓު ކިޔައިލީމަ ކަންބޮޑުވާ އެތައް ކަމެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިޕޯޓުން އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަމުން އައި ގިނަ ވާހަކަތަކެއް އޭގެ
ތަޙުޤީޤުތަކެއް ކުރެވިގެން މި އޮތީ ރިޕޯޓެއް ގެ ސިފައިގަ އި މިހާރު އެކުލަވަ އިލެވިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަބަދުވެސް
ދައްކަމުން؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވެސް ދައްކަވަމުންގެންދެވި ވާހަކައެއް އެއީ އަޑީ ދައުލަތެއްގެ ވާހަކަ. އަދި
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ދައްކަމުންގެންދިޔަ ވާހަކައެއް ، އަޑީ ދައުލަތެއްގެ ވާހަކައާއި އަދި ހައްދުފަހަނަޅައިފައިވާ
ޖަމާޢަތްތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ފަރާތްތަކާ އޮންނަ ގުޅުމުގެ ވާހަކަ. މިތަނުގައި ނެޓްވޯކެއް އުފެދިގެން، އެ
ނެޓްވޯކްގެ ތެރޭގައި އިންތިޒާމުކުރެވިގެން، ރޭވިގެން، އަނިޔާވެރިވެގެން، ރޭވިގެން އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތަކެއް
27

ހިންގަމުންގެންދާކަމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ދައްކަމުންގެންދިޔައިން. އަޅުގަނޑުމެން މަގުމަތީގައި އެތައް
މުޒާހަރާތަކެއް ކޮށް ، އެތައް އެކި ގޮތްގޮތުން އަޑުއުފުލައި، އެކި އެކި ހަރަކާތް ހިންގާފައިވާނެ އެ ކަންކަމާ ދެކޮޅަށް.
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކު ޕާޓީން އެންމެ ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބުނަމުންގެންދިޔައިން
ރިޟްވާން ޢަބްދުاަلهއށް އަދި އޭނާގެ ޢާއިލާއަށް އިންސާފު ހޯދައިދޭނެކަމުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑު
ހިތްވަރެއް އެބަލިބޭ މި ރިޕޯޓުން. މި ރިޕޯޓުގައި ލިޔެފައި ހުރި ވާހަކަތައް އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އެކި ގޮތްގޮތުން އަޑުއަހަމުން އައި ވާހަކަތައް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އޮތީ ތަޙުޤީޤުކުރެވި، އޭގެ
މައްޗަށް ބުރަދަނެ ލިބޭ ގޮތަށް އެކުލަވަ އިލާފައި އޮތް ރިޕޯޓެއްގެ ސިފައިގަ އި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް މި ރިޕޯޓު
ލިބިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލުވަ އި ލާފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު؛ އެ މަޢުލޫމާތު މި
ރިޕޯޓުގައި ބުނާ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާއަށް ވަނީ ލިބިފަ. އޭގެ އެކި މަޢުލޫމާތު ފުލު ހުންގެ
މުއައްސަސާއަށް ލިބި، އަދި އޭގެ އެކި މިންވަރަށް ފުލހުންގެ މުއައްސަސާ މި އޮތީ މިކަމުގައި ބައިވެރި ވެސް ވެފަ.
މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭ ، އޭރުގެ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާގައި މި ކަންކަމުގައި
ޝާމިލުވެއުޅުން އެތައް ބައެއް މިއަދު ވެސް ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާގައި ތިބިކަން. އެ މީހުންނާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅުނޭޅޭ
ކަމަށް ވަންޏާ މި މައްސަލައި ގައި ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާއަކަށް ވެސް ، އަދި ދިވެހި އެހެން ރައްޔިތަކަށް ވެސް
އިންޞާފު ހޯދައިދެވިދާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޔާސީ
އިންތިޚާބުގެ ކެމްޕޭނުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމަށް ވާދަކުރައްވަމުން އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ކެންޑިޑޭޓު އަދި މިހާރުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެވަޑައިގެންނެވި އެންމެ ބޮޑު އެއް ވަޢުދަކީ، ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތް
ހޯއްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެކުލަވަ އި ލެއްވި ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން މި ވަނީ މި މައްސަލަ
ތަޙުޤީޤުކުރައްވަ އި އޭގެ ރިޕޯޓު އެކުލަވަ އިލައްވާފަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ މިދެންނެވި ކޮމިޝަނަށް ބާރުދިނުމުގެ
ގޮތުން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި، އަޅު ގަނޑުމެން ހިމެނޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރިޔާސީ ކޮމިޝަންތަކުގެ ގާނޫނު
ފާސްކޮށްފަ. 04/2019 މި އަހަރުގެ 4 ނަންބަރު ގާނޫނު އެ އޮތީ ފާސްކޮށްފަ. އެ ގާނޫނުން އިންތިހާއަށް ބާރު
ލިބިދީފައިވަނީ މިދެންނެވި ކޮމިޝަނަށް. އެ ގާނޫނުގައި އެ ކޮމިޝަނުގެ ބާރުތަކާއި ، އިންތަކާއި، މިންތައް ކަނޑައެޅި ،
އަދި އެ ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން ޢަމަލުކުރީމާ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތްތައް ހޯދި، އަދި މިކަމުގައި ޝާމިލުވާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އެޅޭނެ.
ދައުލަތުގެ އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް މިއަދު ވަރަށް ބޮޑެތި ޒިންމާތަކެއް މި ވަނީ މަތިކުރެވިފަ. ޚާއްޞަކޮށް ރިޔާސީ
ކޮމިޝަންގެ ބޭފުޅުންނަށް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް، އަދި ކޯޓުތަކަށް ވެސް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން މި
ވަނީ ޒިންމާތަކެއް މަތިކޮށްފަ. ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުން އެކުލަވައިލާ ރިޕޯޓު އެކުލަވަ އިލުމަށްފަހު ދެން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް
ވެސް މިދެންނެވި ކޮމިޝަންގެ ގާނޫނުގައި ވަނީ ބަޔާންކޮށް ފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި މި މައްސަލައިގަ އި
28

އެންމެ ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ މުއަ އްސަސާތަކުގެ ތެރޭގައި މިދެންނެ ވި ކަހަލަ ޢަމަލު ހިންގާފައި
ތިބި މީހުން މިއަދު ވެސް ތިބިކަން. ޚާއްޞަކޮށް ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާގައި . އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި މިކަން
މި އޮތީ މީގެތެރެއިން ބަޔަކު ގަސްތުގައި ކޮށްފަ. އަދި ބަޔަކު އިހުމާލު ވެސް ވެފަ. އަދި ފަރުވާކުޑަކަމުންނާއި އެ
މުއައްސަސާގައި ތިއްބެވި ބައެއް ބޭފުޅުންގެ އަންޕްރޮފެޝަނަލްކަމުން މިކަން މި އޮތީ މިހާ ހިސާބަށް ގޮސްފަ. އަދި މި
ހާދިސާ މިހެން ދި މާވެފަ. ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުގެ ގާނޫނުން ކޮމިޝަނުން މިހާރު ނިންމާފައިވާ ރިޕޯޓުގައި ދެން
ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮތް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ލަފަޔާ އެކު އެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓުކުރުމަށް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވުން އެއީ ރިޔާސީ ކޮމިޝަނަށް މިއަދު ލިބިދީފައިވާ ބާރެއް. ގާނޫނުން
ލިބިދީފައިވާ ބާރެއް. އަޅުގަނޑުގެ އިލްތިމާސަކީ އަޅުގަނޑު އަދި އެދޭ ގޮތަކީ، ކޮމިޝަނުން ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް
ޢަމަލުކުރެއްވުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީއަށް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަންކުރި މީހުންނާއި، ކަން ތަޙުޤީޤުކޮށް ބަލަން، ފިޔަވަޅުއަޅަން ތިބި މީހުންނާ
ގުޅިލާމެހިގެން ފަނޑުކޮށްލައި ، މިކަން ފަނޑުކޮށްލައި ހިންދާލަން މިދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރި މަސައްކަތް
ނާކާމިޔާބުކޮށްލައި މިކަމުގައި ހިތްވަރުކުރެއްވި ކަމަށްޓަކައި އަޙްމަދު ރިޟްވާނުގެ މަންމައާއި، ބައްޕައާއި، ޢާއިލާއަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤުގަ އި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރީން ގެ ޙައްޤުގައި އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގެ ފުންމިނުން އިހުތިރާމްއަދާކުރަން.
އަދި މި ސަރުކާރު އައުމާ އެކުގައި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވަޢުދުފުޅާ އެއްގޮތަށް ރިޔާސީ ކޮމިޝަނެއް
އުފައްދަވަ އިގެން މިކަމުގެ ޙަޤީޤަތް ބެއްލެވުމަށްޓަކައި ކުރެއްވި މަސައްކަތްޕުޅަށްޓަކައި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙަށް އަޅުގަނޑު ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޑީ ދައުލަތެއް އޮތް ކަމާއި ،
ހައްދުފަހަނަޅައިފައިވާ ދީނީ ފިކުރުގެ މީހުން އޮތްކަން މާ ކުރިއްސުރެ މަޖިލީހުގެ މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ފާހަގަކުރައްވައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނެވުމަށްޓަކައި ، އެ ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަށްޓަކައި
މަނިކުފާނަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ. މަނިކުފާނު ދެއްކެވި ވާހަކަތައް ވެސް އޮއްބާލައި ހިންދާލުމަށް
ޓަކައި މީހުން ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ދުށީމު. އޭރުގައި 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ތިބިއިރުގައި ވެސް ހަމަ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުގައި އޭރުގަ އި ތިއްބެވިއިރުގައި ވެސް އެ ވާހަކަތައް ފާހަގަކުރެއްވީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
29

މި ވާހަކަތައް ރައްދުކުރަމުން ގެންދިޔަ. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް؛ ރޭވި، އިންތިޒާމުވެގެން ހިނގާ
ހައްދުފަހަނަޅާފައިވާ ދީނީ ފި ކުރެއް އެބައޮތްކަން މި ރާއްޖޭގައި. މި ރިޕޯޓުން އަދި މާ ސާފުކޮށް މިހާރު މި
ފެނިގެންދަނީ. އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމަކީ ، ޙަޤީޤަތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރާ ޕޮ އިންޓެއް ،
އާއްމު ގޮތެއްގައި ކަންކަން ހިނގާ ގޮތަކީ ، ދައުލަތެއް އޮތް ކަމަށް ވާނަމަ އެ ދައުލަތުގެ ހަތަރުފާރުން ބޭރުން
ޓެރަރިޒަމުގެ ކަންކަމަށް ކޮމްބެޓްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހެނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވެފައިވާ
މައްސަލައަކީ ހަތަރުފާރުގެ އެ ތެރެއިން މި ކަންކަން ދިމާވާތީވެ، އެ ކަންކަމަށް ކޮމްބެޓް ކުރަން ތިބެންޖެހޭ ދައުލަތުގެ
ފަރާތްތަކުން މިކަން އިންތިޒާމުކޮށް ރާވައިގެން ހިންގާތީވެ ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ ، އެންމެ ބޮޑު
ބިރަކީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިޕޯޓުން ވެސް ފާހަގަކުރެވުނީ، ތަޙުޤީޤުކުރަން ތިބޭ ފަރާތްތައް، އިންޓެލިޖެންސް ގެ
ފަރާތްތައް މިކަމުގައި ގުޅިފައިވާވަރު އެ އޮތީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ފާހަގަކުރެވެން. އެ އޮތީ އަޙްމަދު ރިޟްވާނާ މެދުގައި
ކަން ކުރާނެ ގޮތް، ބިރުވެރި ގޮތަށް، ނުރައްކާތެރި ގޮތަށް ކަންކުރާނެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު މާ ކުރިއްސުރެ އަޙްމަދު
ރިޟްވާނަށް އެގޮތް ހެދުމުގެ ކުރިން އެނގިފައިވާއިރުގައި ވެސް އެކަމަށް ފިޔަވަޅެއް ނާޅާ ވަނީ. އަދި އެއާ ޚިލާފަށް
އަޙްމަދު ރިޟްވާނަށް ހެދި ގޮތް އޮޅުވަ އިލުމަށްޓަކައި އެ ބޭފުޅުން ކަންކުރި ގޮތް ވެސް މި އޮތީ ފެންނަން. ޕާސްޕޯޓް
ހަދައިގެން މިވެނި ޤައުމަކަށް ދިޔަކަން ދެއްކުމުގެ ގޮތުން ރޭވިރޭވުންތަކަށް ދާންދެން މި އޮތީ މި ރިޕޯޓުގައި
ފާހަގަކޮށްފަ. ހައްޔަރުކުރެ ވުނު މީސްމީހުން ދޫކޮށްލުމަށްޓަކައި ސިޔާސީ، އޭރުގެ ސަރުކާރުގެ ބޮޑުން ކޯޓުތަކުގެ
ފަނޑިޔާރުންނަށް؛ އިހަކަށްދުވަހު މާތްރަސްކަލާނގެ ރަޙްމަތްފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން އެ ފަނޑިޔާރަކު ވަކިކުރެވިއްޖެ.
ދޫކުރި؛ އެ މީސްމީހުން ދޫކޮށްލަމުންދިޔަ ގޮތްތަކާއި، ދެން ހަދަންވީ ގޮތްތަކާއި، ތަޙުޤީޤުކުރަން ތިބި މީހުން ފައިސާ،
ފައިސާ، ފައިސާ ؛ މިހެން ކިޔައި ސިޔާސީ މީހުންގެ ފަހަތުންދިޔަ ކަންތަކާ، މި ހުރިހާ މަޢުލޫމާތުތަކެއް މި އޮތީ
ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ތިން ކޮމިޓީއަކަށް މި މައްސަލަ ހުށަހެޅިން. ހަމަ ތިން ކޮމިޓީގައި ވެސް އޭރުގެ ސަރުކާރުގެ ބާރުގެ
ތެރޭގައި އޮވެގެން އެ ކޮމިޓީން އެ މައްސަލަތައް ވަނީ މަރައިލާފަ. އަޙްމަދު ރިޟްވާނުގެ ޢާއިލާގެ ފަރާތުން 5000
އަށްވުރެ ގިނަ މީހުންގެ ޕެޓިޝަނެއް ކަންބޮޑު ވުމާ އެކުގަ އި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި. މިއަދު ވެސް އެ މައްސަލައަށް ވީ
ގޮތެއް އެނގޭ އެކަކު ވެސް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރޭވި އިންތިޒާމުގެން ހިނގާފައިވަނީ މުޅި ދައުލަތް
ބައިވެރިވެގެންކަން އަޅުގަނޑުމެ ންނަށް އެބަ އިނގޭ. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި އެންމެ ކުޑަމިނުން ދެން ކުރެވޭނެ ކަމަކީ،
ޢާއިލާގެ ފަރާތުން މިކަން ހޯދައިދިނުމަށް ސަރުކާރާއި ދައުލަތުގައި ދެންނެވުމުގެ ގޮތުން، ސުލްޙަވެރި ހިނގާލުން ފަދަ
ހިނގާލުން ބާއްވައި އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރުން. މިހެން ހިނގާލި ކޮންމެ ހިނގާލުމަކަށް، ސީދާ އަޙްމަދު ރިޟްވާނުގެ
މަންމަގެ ދެ ލޮލަށް އަމާޒުކޮށްގެން ފުލުހުން ޕެޕަރސްޕްރޭ ޖަހައި އަނިޔާވެރިވަމުންދިޔަ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެން ދުށީމު.
އެއިން ކޮންމެ މުޒާހަރާއެއް، އިހުތިޖާޖެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިރާދަކުރެއްވީތީ ބައިވެރިވެފައި ވޭ. އަޙްމަދު
30

ރިޟްވާނުގެ ޢާއިލާގެ ފަރާތު ންނާއި އެމް.ޑީ.އެންގެ ފަރާތުން؛ ބޭރުގެ ތަޙުޤީޤު ފަރާތެއް، ޕްރައިވެޓް ޕާޓީ އެއް
މެދުވެރިވެގެން ހިނގި ތަޙުޤީޤު ހިންގި ކަމަށްޓަކައި ވެސް ސަރުކާރުން އޭރު އިންޒާރުދެމުން، ފިޔަވަޅު އަޅާނެ ކަމަށް ؛
ބުނަމުން އިންޒާރުދެމުންދިޔަ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ. މި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަހުރި،
މިހިނދުން މިހިނދަށް ހައްޔަރުގެ އަމުރު ނެރެގެން ހައްޔަރު ކު ރެވޭނެ މީހުން. މިހިނދުން މިހިނދަށް ގޮސް، ކޯޓަށް ގޮސް
ހައްޔަރުގެ އަމުރު ނެރެގެން ހައްޔަރުކުރެވޭނެ މީހުން. އަޅުގަނޑު ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވާނީ، މި ވަގުތު
ހައްޔަރުކުރެވެން ތިބި ބަޔަކު ތިބިކަމުގައި ވީނަމަ ވެސް އެ ބަޔަކު ހައްޔަރުކުރުމަށް އަވަ ސްވެގަތުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ގޮވާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޝިފާޢަށް.
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ރިޟްވާނުގެ ޢާއިލާއިން ކުރި ހިތާމަޔާ އި، އެ
ހިތްތަކުގައި އެޅި ވޭންތަކަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް އިންސާނެއްގެ ދުލުން ބަޔާންކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން.
އެއަށްވުރެ މާ ހިތްދަތި، މާ ވޭނުގައި އަދިވެސް އެ ޢާއިލާ އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ވެސް އެންމެ
ފުރަތަމަ ވެސް ހަމަ އެދުމަކީ އެ ޢާއިލާއަށް ކެތްތެރިކަންދެއްވުން. އަދި ރިޟްވާންގެ ފުރާނައަށް ސުވަރުގޭގެ މަތިވެރި
ނިޢުމަތް ދެއްވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމަކީ، މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދީނީ ގޮތުން ހަރުކަށި ފިކުރު
އުޅޭ ކަމާއި، ސީރިޔާއަށް ހަނގުރާމައަށް މީހުން އެބަ ފޮނުވާ ކަމާއި، ސީރިޔާއަށް ހަނގުރާމައަށް މީހުން ފޮނުވުމަށް
ތަމްރީނުތައް އެބަހިނގާ ކަމާއި ، މި ވާހަކަތައް އެންމެ ފުރަތަމަ މި ޤައުމުގައި ދެއްކެވި އެއް ބޭފުޅަކީ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އޭރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ބޮލުގައި އެޅިގެންދިޔައީ ލާދީނީ ޓެގެއް. ޤައުމު ފުނޑާލަން އުޅޭ ބޭފުޅެއްގެ ލަޤަބު.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މިއީ ޙަޤީޤަތެއްކަން މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިހުރެމުންދާ ކޮންމެ ވައިރޯޅިއެއް ވެސް އެބަ ހެކިދޭ.
މިއީ މިއަދު އެންމެން ވެސް ދައްކާ ތެދު، ބޮޑު ޙަޤީޤަތެއް. އެ ދުވަހު އެ ވާހަކަ ދައްކަން ފެށީމާ އެ ވާހަކަ ހުއްޓުވަން
މަސައްކަތްކުރި ފަރާތްތަކަށް ވެސް އަމިއްލަ ދުލުން ވެސް މިހާރު އެބަ ކިޔޭ، މި ޤައުމުގައި މި ފިކުރު އެބައޮތޭ. މިކަން
އެބަ ހިނގައޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއަށްވުރެ މާ ފުރިހަމައަށް މި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ، މިއީ ހަމަ
ރަނގަޅަށް، ވަރަށް އޯގަނައިޒް ކޮށް އޮޕަރޭޓްވާ ހަރަކާތެއްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރިޕޯޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މި
ރިޕޯޓަށް ވާހަކަދައްކަންވެއްޖެއްޔާ 1 ހަފުތާ ބޭނުންވާ ރިޕޯޓެއް. ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ވަރަށް
31

ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޟްވާން ޢަބްދުاله މަރުވެފައިވާ ކަމަށް އެންމެ
ފުރަތަމަ މި ޤައުމުގައި ހާމަކުރީ ކުރީގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން. އޭރު އަޅުގަނޑުމެން އުޅުނީ ރިޟްވާން ގެއްލިގެން.
މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ރިޟްވާން މަރާލެވިފައިވަނީ ކޮންގޮތަކަށް ކަން ވެސް މިހާރު އެބަ އިނގޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މީގައި އެންމެ ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، ޙަޤީޤަތުގައި މިއީ ހަމަ ދައުލަތުން ރޭވި ގެން، ދައުލަތު ގެ ބައިވެރި ވުން،
ފުރިހަމަ ބައިވެރިވުމާ އެއްކޮށް ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއްކަން މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ އިނގޭ. ޚާއްޞަކޮށް
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ނަން ވަރަށް ބޮޑަށް މި ރިޕޯޓުގައި އެބައޮތް. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ
ތެރޭގައި ތިބި ބަޔަކު މީގެތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އިންވޯލްވެފައި އޮތްކަން މި ރިޕޯޓުން އެބަ އިނގޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
ފާހަގަކުރަންޖެހެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލުމުގެ ކުރިން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ
އިންޓެލިޖެންސަށް އެބައިނގޭ މިކަން ހިނގަން އެބަ އުޅޭކަން. ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ކިޑްނެޕްކުރަން ބަޔަކު ރާވައިފިކަން
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ އިންޓެލިޖެންސަށް ރަނގަޅަށް އޮތީ އެނގިފަ. އެކަން ލޮ ގު ވެސް ކުރެވިފަ. އެކަމަށް
ލޯންޗެއް، ޑިންގީއެއް ރެޑީ ކުރިކަން ވެސް އިންޓެލިޖެންސަ ށް އޮތީ އެނގިފަ. އެކަން ވެސް އޮތީ ލޮ ގުކުރެވިފައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ސުވާލަކީ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން އެކަމާ ގުޅިގެން އިތުރަށް ކުރި
ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. ކުރާކަށް އޭރު އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރަނީ ނުވެސް ޖެހޭ. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި
ކުރީގެ ބޮޑެތި ކަންތައްތަކެ އް ރޭވިގެން މި އައީ ވެސް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ތެރެއިން ކަމަށް ވާތީ.
އެތަނުގަ އި ވެސް ތިބި ބައެއްގެ ބައިވެރިވުމާ ވެސް އެކުގައި ކަމަށް ވާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިވަރުގެ ބޮޑެތި
ކަންކަން މި ޤައުމުގައި ހިނގަ އިދާއިރުގައި ، ވެރިކަމެއްގެ ތެރޭގައި ހިނގަ އިދާއިރުގައި ، ގަސްތުގައި ކުރާއިރުގައި ދެން
އޭރުގެ ހާލަތު އޮންނާނެ ގޮތް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ސިފަކުރަން ތަންކޮޅެއް އުނދަގޫހެން. އޮގަނައިޒްޑް؛ ދައުލަތް
ބައިވެރިވެގެން ދިވެހި ދަރިން ޤައުމުން ފުހެލައި، މަރާލައި، ގެއްލުވައިލުމަށް މަސައްކަތް ކޮށްފައި އޮތް މަންޒަރު. އަދި
އޭގެފަހުން ވެސް އެކަން ފޮރުވުމަށްޓަކައި ބައިވަރު ، އެތައް ބައިވަރު ގާނޫނުތަކާ ޚިލާފު ޢަމަލުތަކެއް ހިންގާފައި އޮތްކަން
މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ރީތިކޮށް އެބަ އިނގޭ. ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ސީރިޔާ އަށް ފޮނުވާލިކަމުގެ ނަން ހޯދަން، އެކަން
ރައްޔިތުންނަށް ދައްކަން ކޮށްފައި ހުރި މަސައްކަތް ވެސް މި ރިޕޯޓުން އެބަފެނޭ. އަދި ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ޕާސްޕޯޓް
އުފެއްދުމަށް، ހަދަން މި ކަންކަން ސާބިތުކޮށްދޭން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ލޮލުގައި އަނދުން އަޅުވަންވެގެން ކޮށްފައި ހުރި
މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ތަފްސީލުކޮށް މި ރިޕޯޓު ގައި ވޭ. އަޅުގަނޑަށް ހީވާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓް ކިޔާލި ކޮންމެ
ދިވެހި ދަރިއެއްގެ ލޮލުން ކަރުނަ އަންނާނެ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭންޖެހޭ
ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދިވެހި ދަރިއަކު މަރާލުމަށް ކޮށްފައި އޮތް މަސައްކަތް މި ރިޕޯޓުން ފެންނަން އެބައޮތް ކިތަންމެހާ
ވެސް ރީއްޗަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިކަން މި އޮތީ ވެ ނިމިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާއަށް
އިންސާފު ލިބެންޖެހޭނެ. މި ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތައް އިންސާފުގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރެވެންޖެހޭނެ.
32

ފުރިހަމަ އަދަބު ދެވެންޖެހޭނެ. އެހެންނޫންނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އެޅިފައި ވާ ޒިންމާ އަދި
ފުރިހަމައެއް ނުވާނެ. ހަމައެއާއެކު ކުރި އަށް އޮތް ތަނުގައި މި ޤައުމުގައި މިވަރުގެ ކަމެއް ނުހިނގާނޭ ގޮތަށް
ކަންތައްތައް އޯގަނަ އިޒްކޮށް، ރާވައި އެކަން ކަށަވަރުކުރުމަކީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް އޮތް ޒިންމާއެއް.
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މި މަޖިލީހުން ވެސް އެކަމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހުނު ކޮންމެ މަސައްކަތެއް ކުރުން އެއީ
މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މި ރިޕޯޓް އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި
ބަހުސްކުރަން ނިންމިނިންމުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިންމު ނިންމެވުމެއް. އެކަމަށްޓަކައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް ވަރަށް ޚާއް ޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކު މި ރިޕޯޓް އެކުލަވައިލަ އި ދިވެހި
ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ޙަޤީޤަތް ތިލަކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި ރިޔާސީ ކޮމިޝަނުގެ އެންމެ މެންބަރުން
ކޮށްފައި އޮތް ބުރަ މަސައްކަތަށް ހަމަ ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރި އްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހައްދުންމަތީ ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖަށް.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ރިޕޯޓް ހަމަ ކިޔައިލައިފިން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ކަމަކަށް
ކޮމިޝަނަށް، ޚާއްޞަކޮށް ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ސުޢޫދަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރު ދަންނަވަން، މިފަދަ މުހިންމު
މަސައްކަތެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮށްދިނީތީވެ. އަދި މިފަދަ ބިރުވެރިކަމެއް، ހަމަ ބިރުވެރި ވާހަކަތަކެއް ދެއްކިއިރުގައި
އެކަމުގައި ފަސްޖެހުމެއް ނެތި ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރީތީވެ. އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓް ކިޔައިލާއިރު
ފާހަގަވާ މުހިންމު ކަމަކީ، މި ރާއްޖޭގައި ދީނީ ހަރުކަށި ވިސްނުމުގެ ބަޔަކު އުޅޭކަން. އަދި އެކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ސީރިއަސްކޮށް ވިސްނައި، އެކަމަށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އަޅަންޖެހިފައިވާ ކަމެއްކަން. އަދި އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު
މި ރިޕޯޓުން ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ ، މި ރިޕޯޓް ބަލައިލުމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވޭ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ
އިހުމާލު ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަމުގައި އޮތްކަން. ހަރުކަށި ކަންތައް މި ހިނގަނީ އެ ފަރާތު ން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް
އެޅިފައިނުވާތީ ކަމަށް ހަމަ ގަބޫލުކުރެވޭ. މި ރިޕޯޓުގެ 43 ވަނަ މާއްދާ؛ އެއީ ޚުލާސާ ރިޕޯޓުގެ 43 ވަނަ ނުކުތާގައި މި
އޮންނަނީ، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސާރވިސްގެ އިންޓެލްއިން އަޙްމަދު ރިޟްވާންގެ ފޯންކޯލްތަ އް 24 އެޕްރީލު 2014 އިން
ފެށިގެން އިންޓަރސެޕްޓްކޮށް އަޑުއަހަމުންގެންދިޔަ ކަމަށް. އަދި ފާރަލުން ހުއްޓާލީ 21 ޖުލައި 2014ގައި ކަމަށް.
33

އޮގަސްޓް 8 ގައި ރިޟްވާން ވަގަށް ނެގި ކަމަށް މި ރިޕޯޓްގައި ބަޔާންކުރަނީ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އަޅު ގަނޑު
އެއަށްވުރެން ކަންބޮޑުވާ ކަމަކަށް މި އޮތީ މި ރިޕޯޓު ގައި ފާ ހަގަކުރެވިފައި، އެއީ 49 ވަނަ ނުކުތާގައި 8 އޯ ގަސްޓް
2014 ގައި ބަޔަކު އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލުވައިލުމު ގެ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއް ކުރިން، ޖޫން 2014 ،24
ތާރީޚުގައި އޭ ގްރޭޑް ސޯސްއަކުން މޯލްޑިވްސް އިންޓެލްއަށް، ޕޮލިސްގެ އިންޓެލް އަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ކަމަށް. އެ
މަޢުލޫމާތުގެ މި އޮންނަނީ، ގަޓު މުއާއާ އި އަހަނދުއާ 2 މީހުން ގޭންގުތަކުގެ ބަޔަކު ބޭނުންކޮށްގެން 2 މީހަކު
ކަނޑުފައްތަން އުޅޭކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އަދި އެކަމަށް ލޯންޗެއް ވެސް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ކަމަށް. އެ މަޢުލޫމާތު މޯލްޑިވްސް
ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ އިންޓެލްގައި ރަސްމީކޮށް ލޮ ގްކުރެވިފައިވާ ކަމަށް. އަދި މަރާލަން ޓާ ގެޓުކުރެވިފައިވާ 2 މީހުންނަކީ
ފޭސްބުކް ޕޭޖެއްގެ 2 އެޑްމިނެއް ކަމާއި، އޭގެތެރެއިން އެކަކު ހުރީ ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ކަމާއި ، އަނެކަކު ހުރީ
ރާއްޖޭގައި ކަމުގައި ވެސް ލޮގްކުރެވިފައިވޭ. މި ފެންވަރަށް އިންޓެލްއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިގެންދިޔައިރު ، އެކަމުގައި
އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތައް އަޅާފައިނުވުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. ހައްދުފަހަނަޅައި ގޮސް މި އޮތް ކަންތައްތައް
ޙައްލުކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮ ލިސް ސަރވިސްގެ ތެރެއިން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު
ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. މި ކަންތައްތަކުގައި، މިކަން ހުއްޓުވޭނީ މިކަމުގައި ޢަމަލީ ގޮތުން ބައިވެރިވާ ފަރާތްތައް އަދި
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ ދައުލަތެއްގެ ތެރޭގައި އެކަމުގެ އެއްބާރުލުންދޭ އެއްވެސް ފަރާތެއް
ބަހައްޓައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ޙައްލުކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް. ރިޟްވާނަށް އިންސާފު ލިބުމަކީ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރި އަށް އޮތް ތަނުގައި މިފަދަ ކަމެއް ނުހިނގާނެ ގޮތަކަށް ދައުލަތުގެ ޢަމަލުތައް ބައްޓަންކޮށް،
ޚާއްޞަކޮށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާއި އަދި ކަމާ ގުޅުންހުރި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި މި ކަންކަމަށް
ވާގިދޭ ފަރާތްތައް، އެ މަޤާމުތަކުގައި ތިބި ފަރާތްތައް ހަމަ ވަކިކޮށް، މިއިން އިންސާފު ލިބޭނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް
ބައްޓަންކުރުން. ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް ؛ އަޑީގައި ދަޢުލަތެއް އޮވެ މަގުމަތިން މީހުން މަރާ ހިސާބަށް ކަންތައްތައް
ދިޔުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލާނީ، ހަމަ ރިޟް ވާންގެ ޢާއިލާ އަށް ކެތްތެރިކަން
ދެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަމުން. އަދި ރިޟްވާނަށް ސުވަރުގޭގެ މަތިވެރި ނިޢުމަތް ދެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަމުން. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ވެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޢަބްދުލް ޝަފީޤަށް.
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުލް ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:
34

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 8 އޯ ގަސްޓް 2014 ގައި ހިނގި މި ހާދިސާއަށް 5 އަހަރު ފާއިތުވެގެން މި ދިޔައީ
ވީ ގޮތެއް ނޭނގި. އެހެންނަމަވެސް، ނޫސްވެރިޔާ ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ޢާއލާގެ ފަރާތުން ކެނޑިނޭ ޅި
ކުރައްވަމުންގެންދިޔަ މަސައްކަ ތްތައް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ފާހަގަކުރަން. ޢާއިލާގެ ކުއްޖަކު
ގެއްލިގެންދިޔައިމާ ، ވީނުވީ ގޮތެއް ނޭނގުނީމާ އެ ކަންތައް ދައުލަތަށް ބޮޑު ކަމަކަށް ނުވި ނަމަވެސް ޢާއިލާއަށް ބޮޑު
ކަމަކަށް ވެގެން އެކަމުގައި ދަ އުލަތުގެ ބަހެއް ހޯދުމަށްޓަކައި ކުރި މަސައްކަތުގައި ކޮންމެ ވެސް އަލިމަގެއް މިހާހިސާބުން
މި ފެނުނީ. މި ކަމަށް 5 އަހަރު ނަގައިގެން ހިނގައްޖެ. މީގައި ހަނދާންކޮށްލަންޖެހޭ ކަމަކީ، މި ރިޕޯޓުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެންހިނގައްޖެ 2010 އިން ފެށިގެން މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ކުރުމުގެ ވިސްނުން ދިވެހި
މުޖުތަމަޢުތެރޭގައި ބަޔަކު ކުރަމުން އަންނަކަން. އެކަމަށް ޓަކައި މަސައްކަތަކެއް ކުރަމުން އަންނަކަން. އެހެންނަމަވެސް،
އެ ބަޔަކަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔައީ ކޮންދުވަހަކުން ފެށިގެންތޯ. އެއީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާނަށް ގެންނަންޖެހޭ
ކަމެއް. އެ މީހުންނަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔައީ 7 ފެބުރުވަ ރީ 2012 ގެ ބަޣާވާތަށްފަހު. ބަޣާވާތަށްފަހު އެ މީހުން، އެ
މީހުންގެ ހަމަ އިސްކޮޅަށް ތެދުވެ، ދައުލަތުން އެ މީހުންނަށް ބާރުލިބިގެން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން ފެށީ. އެ ދުވަހު އެ
މީހުންގެ މަސައްކަތްތައް ފެށި. ފުރަތަމަ ޓާގެޓަކީ ދާރުލްއާސާރު. އެއަށްފަހު އެތައް ގޮތަކުން މި ރިޕޯޓުން އެބަ އެނގޭ
މާރާމާރީތަކެއް ހިންގައިފި. އެކި ތަންތަނުގައި މާރާމާރީތަކެއް އެކި މީހުންނަށް ހަމަލަދީފި. ހިލްޢަތު ރަޝީދަށް
ހަމަލަދިން. ޑރ. އަފްރާޝީމް އަވަހާރަކޮށްލި. މި ގޮތަށް ގޮސް އެތައް ކަންތަކަކަށް ފަހު ރިޟްވާނުގެ ހާދިސާ
ހިނގާފައިވަނީ. މިހިސާބަށް މި ކަންތައްތައް ސިލްސިލާއެއްގެ ގޮތުގައި ދިގުދެމިގެން އައީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ދައުލަތުން މި
ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް މަތިކޮށްފައި ތިބި ފަރާތްތަކުން އެ ކަންކަމުގައި ފިޔަވަޅުނޭޅުމުގެ ސަބަބުން. އެހެންނޫންނަމަ،
މިހިސާބަށް މި ކަންކަން ހިނގައިގެނެއްނުދިޔައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޕޯޓް ކިޔައިލީމާ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މިފަދަ ބޮޑު ޖަރީމާއެއް ހިންގުމުގައި ފުލުހުންގެ
މުއައްސަސާއަށް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅުންތަކެއްގެ އިޙުމާލު އޮތުމާއި، އަދި އޭގައި ޢަމަލީ ގޮތުން، ނޫންނަމަ
އިންޓަލިޖެންސަށް ފާހަގަވެފައި އެބައޮތް އެ ބޭފުޅުންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ކަމަށް. އަދި މީގައި ޢަމަލީ ގޮތުން ވެސް
އެބަހުރި ބައިވެރި ވެފައި މިކަން ފޮރުވުމަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން މީގެ 51 ވަނަ ނުކުތާގައި މި އޮންނަ
ކަންތައް. 51 ވަނަ އަދި 52 ވަނަ؛ އެ ދުވަސްވަރު އޭރުގެ ހޯމް މިނިސްޓަރު މީޑިއާއަށް ވިދާޅުވެފައި މި އޮންނަނީ،
އަޙްމަދު ރިޟްވާނު ފެންނާނެ ކަމުގެ އުއްމީދު އެބައޮތް ކަމަށް. އެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާ ކުރެއްވި ދުވަސްވަރު ފުލުހުންގެ
ބޭފުޅުން، 2 ބޭފުޅަކު ގޮސް އިމިގްރޭޝަންގެ އެންމެ އިސް ވެރިޔަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅާއާ ބައްދަލުކުރައްވާފައި މި
ވިދާޅުވަނީ ޕާސްޕޯޓެއް ، ރިޟްވާނުގެ ޕާސްޕޯޓެއް ހަދަން. އަދި މީގައި ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން. އެ 2 މީހުން މި އުޅެނީ
ވެރިޔާ ވިދާޅުވެގެން ކަމަށް ބުނެފައިވާ ކަމަށް. ނަމަވެސް ވެރިޔާއަކީ ކާ ކު ކަމެއް ބުނެފައިނުވާ ކަމަށް، އޭރުގެ
އިމިގްރޭޝަންގެ ވެރިޔާ މި ވިދާޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، އެބަ އެނގޭ، ފުލުހުންގެ ބޭކަލުން މަސައްކަތް ކުރައްވާފައި މި ވަނީ
35

އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް ވުރެ ވެސް މަތިން އައި އޯޑަރެއްގެ ދަށުންކަން. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައް މި އޮތީ ވަރަށް ބޮޑަށް
މުޅި ދައުލަތުގެ ތެރޭގައި މޫލާފައިކަން؛ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ޔަޤީންކަމާއެކީ ބުނަން ކެރޭ އެއްޗެއް. ރިޕޯޓް
ކިޔައިލީމަ އެބަ އެނގޭ ޢަމަލީ ގޮތުން މީގައި މަސައްކަތްކުރި ގިނަ މީހުން މިހާރު ވަނީ ސީރިއާއަށް ގޮސް މަރުވެފަ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަނދާންކުރަންވީ، މިކަން ރާވަ އި ހިންގި މީހުން ކޮބައިތޯ؟ ބައެއް މީހުންގެ
ނަންތައް އެބަހުރި ފާހަގަކޮށްފަ. މި މީހުންނާ ފިޔަވަޅުއެޅޭނީ ކޮންދުވަހަކުންތޯ؟ އެ މީހުނާ މެދު ފިޔަވަޅުނާޅާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަމާންކަމެއް އެބައޮތްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް އަމާންކަމެއް އެބައޮތްތޯ؟ މި ޤައުމަށް
ހަމަޖެހުމެއް އެބައޮތޯ؟ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއަދު މި ގޮތަށް ބަހުސްކޮށް ނިންމާލައިގެން މިކަން އަދި
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފަރުޖައްސައިލެވޭކަށް ނެތޭ. މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި މައްސަލަތައް
ރަނގަޅަށް ތަޙުޤީޤުކުރެވި ، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމައްޗަށް މީގައި ޝާމިލުވާ އެންމެން ގެނެވި ، އެ މީހުންނާ މެދު
ޢަދުލުއިންޞާފުގެ މަގުން ޝަރީޢަތްކުރެވި، އަދަބުދެވެން. މި ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވޭނީ އޭރުންނޭ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މެންދުރަށް ހުއްޓާލުމުގެ ކުރީގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މި ރިޕޯޓުގެ
ފުރަތަމަ އެއް ވަނަ ނުކުތާއިންސުރެ ފެށިގެން އައިސް ޙަޤީޤަތުގައި 9 ،8 ،7 ،6 ،5 އާ ހަމައަށް ވެސް އޮތް
ވާހަކައަކީ 2 ފިކުރެއްގެ އަރަ އިރުންވުމެއް އެބައުޅެ އޭ. ޖިހާދީ ހަރަކާތެއް ހިންގާ ބަޔަކު ރާއްޖޭގައި އެބައުޅެއޭ. އެ
މީސްމީހުންގެ ނައްތަކަކީ މި ވަނިއްޔޭ. އަދި އެ ނަންތައް އަދި އެ މީސްމީހުން ހަރަކާތްތެރިވަނީ؛ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި
ބުނަނީ، ފުރުޤާން މިސްކިތްދޮށުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޖިހާދީ ފިކުރުގެ ޖަމާޢަތުގެ މެންބަރުން. ދެން ކުރުކޮށް
އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަންޏާ ފުރުޤާން މިސްކަތުގެ ޖިހާދީ ޖަމާޢަތުގެ މެންބަރުން ނުވަތަ އެއިން ކޮންވެސް ބާވަތަކަށް މި
ނަން ކުރުކޮށް އަޅުގަނޑުމެނަށް ކިޔެނީ. ކޮންމެއަކަސް، އެ ބޭފުޅުންގެ ނަންތައް އެބަހުރި ހާމަކުރައްވާފަ. އަދި މީގައި
ނަން ހާމަކުރައްވާފައިވާތީވެ، ގާނޫނީ ވަކީލުންނާއި މި ބާވަތުގެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑު ގާތުގައި ތަކުރާރުކޮށް އެބަ ވިދާޅުވޭ
އެ ނަންތައް ނެގުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓް ކިޔައިލީމާ މި ވާ ގޮތަކީ، ކޮމިޝަންގެ ރައީސްގެ
ނަޒަރުގައި އެ ކަންކަން ހާމަނުކޮށް ބޭއްވުމުން ދެން އިތުރަށް ލިބޭނެ ކުރިއެރުމެއް ނެތް ކަމަށް، ނެތް ކަމަށް
ކޮމިޝަންގެ ރައީސަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވަނީ. މިސާލަކަށް ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި އިން ބޭފުޅަކަށް މި ރިޕޯޓް ކިޔަމުންދާއިރު
ތި ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ދެން ވެފައި އޮތް ގޮތަކީ އޭނަ ސީރިއާއަށް ގޮސް މަރުވީކަން. އެހެންވީމާ،
އިތުރަށް އޭނަގެ ނަން ހާމަނުކޮށް ބާއްވައިގެން މި ކޮމިޝަންގެ އިތުރު ތަޙުޤީޤަކަށް ވިޔަސް، ޝަރީޢަތަކަށް ވިޔަސް
ލިބޭނެ ކުރިއެރުމެއް ނެތް ކަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑަށް އެންމެ ގޯސްކޮށް ފާހަގަވި ކަމަކީ ، މިހާރުގެ ފުލުސް އޮފީހުން؛
36

މިހާރު، މިއަދުގެ ފުލުސް އޮފީހުގެ އިންޓަލިންޖެންސް ޑިޕާޓްމަންޓުގައި؛ 50 ވަނަ ނުކުތާއަށް ބައްލަވާ! ކޮމިޝަންގެ
ފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް އެދުނީމާ މަޢުލޫމާތު ނުދޭ ކަމަށް. އަދި މި ރިޕޯޓު ގައި އެބަބުނޭ ކޮމިޝަންގެ
އިންޓަލިޖެންސް ބޭފުޅުންނާއި ފުލުސްގެ އިސް އޮފިޝަލުން އެކަމަށް ޒިންމާވެވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ،
ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ، ދެން އިތުރަށް ބާއްވައިގެން ފުލުހުން މިކަމަށް ކޮށްދޭނެ ތަޙުޤީޤެއް ނެތޭ.
އަދި މި ރިޕޯޓުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަބުނޭ، ފުލުސް އޮފީހުގައި މި މަޢުލޫމާތު ތާއަބަދަށް ފެށުނީއްސުރެން ފަށައިގެން
އޮތޭ. ލިބިފައޭ އޮތީ. ކުރީގައި ހޯމް މިނިސްޓަރު ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް ވިދާޅުވި މި ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ހުއްޓޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޭފުޅުން އެ މައްޗަށް ޢަމަލުނުރެއްވިއްޔޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ކޮމިޝަންގެ
ރިޕޯޓް މި ގޮތަށް ޚުލާސާކޮށް ނަންތަކާ އެކުގައި މި ތަނުގައި ގެނެސް ބަހުސްކުރުމަށް ކޮމިޝަންގެ ރައީސް
އެދިވަޑައިގަންނަވާ ސަބަބަކީ ، އެ ބޭފުޅާ ދެކެވަޑައި ގަންނަވާ ގޮތުގައި ދެން އިތުރަށް މިހާރު އޮތް ފުލުސް އޮފީހުން
ވެސް، އަދި މިހާރު މި އޮތް ކޯޓުތަކުން ވެސް، މި ކަމުގައި އިތުރު ކުރިއެރުމެއް ނުހޯދޭނެތީވެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކިބައިން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން، މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ވިސްނަވާއިރު ، ބަހުސްކުރައްވާއިރު
މަޢުލޫމާތު ހޯއްދަވާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ވިސްނަ ވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއް ޔާ
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި މެދުކަނޑާލަނީ މެންދުރަށް.
}ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:33 އިން 13:03 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހު ގެ ރައީސް، ރައީސް މު ޙައްމަދު ނަޝީދު)
6. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
.` އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންދުރުފަހުގެ ދަންފަޅީގެ ފުރަތަމަ މަސައްކަތަކަށް މި އެނބުރެނީ ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ
ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، އެޖެންޑާ އައިޓަމު -6.3 ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް ކޮންވެންޝަން އޮން ކްލަސްޓަރ އިމިއުނިޝަން
ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީގުކުރުމާ މެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށްޓަކައި ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ، ޤަ އުމީ
ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ، މި ރިޕޯޓް
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެއްވާނީ ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް. މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.
37

މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ، ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް ކޮންވެންޝަން އޮން ކްލަސްޓަރ އިމިއުނިޝަންސް ؛
މި މުޢާހަދާގައި ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވުމާއި ، ތަސްދީކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ރާއްޖޭގެ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވި ހިނދު، މި މައްސަލައަށް
މި ވަނީ ދިރާސާކުރުމަށް ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކާއި ޤައުމީ ސަލާމަތާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ހުށަ ހެޅިފަ. މި މައްސަލަ ހުށަހެޅިގެން
ކޮމިޓީން މައްސަލަ ބަލަން ފައްޓާފައިވަނީ 28 އޯ ގަސްޓް 2019 ގައި. ކުރު ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީން
ބެއްލެވިބެއްލެވުމާއި ހޯއްދެވިހޯއްދެވުންތަކުން ފެނުނު ބައެއް ކަންތައްތައް މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވައިލާނަން.
އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް ކޮންވެންޝަން ކްލަސްޓަރ އިމިއުނިޝަނަކީ އޭގެ ބޭނުންކުރުމާއި،
އުފައްދުމާއި، އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް އުފުލައި ގަނޑުކޮށް ބެހެއްޓުމާ، މި ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ނިކުންނަ ނަތީޖާތަކާ
ދޭތެރޭގައި ޤައުމުތަކުގެ މެދުގައި އެއްބަސްވެވޭ ގޮތެއްގެ މަތީން ކަންތައް ކުރުމަށާއި، އަދި މިފަދަ ނޭދެވޭ އަސަރުތަކުން
ދުނިޔޭގެ ރައްޔިތުން ނުވަތަ އިންސާނުން ސަލާމަތްކުރުމަށާއި، އަދި މިފަދަ ނޭދެވޭ އަސަރުތަ އް ކޮށްފައިވާ
ސަރަހައްދުތައް ސާފުކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށާއި، ލިބިދާނެ ގެއްލު ންތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހޭލުންތެރިކުރުން އިތުރުކުރުމަށާއި ، އަދި
މިފަދަ މާއްދާތައް ހިމެނޭ އެކިއެކި ބައިތައް ނައްތާލުމާ ގުޅޭ ގޮތުން އެއް ގައުމުން އަނެއް ޤައުމަށް އެއްބާރުލުންދީ،
އެހީތެރިވުމަށްޓަކައި އެކުލަވައި ލެވޭ ބައިނަލްއަގުވާމީ މުޢާހަދާއެއް. ކްލަސްޓަރ އިމިއުނިޝަނަކީ ވައިގެ މަގުން ބޮޑު
ސަރަހައްދަކަށް ގިނަ އަދަދަކަށް ކުދި ބޮން އަޅަން ބޭނުންކުރެވޭ ވަ ސީލަތްތަކަށް ވުމާއެކު މިފަދަ ބޮންތައް އާއްމުކޮށް
ބޭނުންކުރެވެނީ، އިދިކޮޅު ހަނގުރާމަވެރިންގެ އުޅަނދުފަހަރާއި، ރަންވޭތަކާއި، ކަރަންޓް ވިއުގަތަކާއި ، އަދި މި
ނޫންވެސް އާ އްމުކޮށް މީހުން ބޭނުންކުރާ އެކިއެކި ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ވަސީލަތްތަ ކަށް ކަމަށް ވީހިނދު، އަދި
ބަޔޮލޮޖިކަލް ހަތިޔާރެއްގެ ގޮތުން ވެސް މިފަދަ އިމި އުނިޝަން ބޭނުންކުރެވޭތީ އިންސާނީ ދަރިފަސްކޮޅަށް ބޮޑެތި
ގެއްލުންތައް ދިގު މުއްތަކަށް ކޮށްފާނެ ކަމަކަށް ވާތީ، މި ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި
ވެސް ކޮމިޓީން ދެކެވަޑައިގަތް. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރިކުރުމުގައި ސާ ފުވެގެންދިޔަ އަނެއް ކަމަކީ،
މުޢާހަދާ ފާސްކޮށްފައިވަނީ 3 މެއި 2008ގައި އައިލެންޑްގެ ޑަބްލިންގައި ކަމާއި، މި މުޢާހަދާއަށް ޢަ މަލުކުރަން
ފަށާފައިވަނީ 1 އޯގަސްޓް 2010ގައި ކަމަށް. މިހާތަނަށް 106 ޤައުމު މި މުޢާހަދާ ތަސްދީ ގުކޮށްފައިވާތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ފަރާތުން؛ އާދެ، ބައިވެރިވުމަށްޓަކައި މުޢާހަދާ އެކްސީޑްކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. މުޢާހަދާގެ ދަށުން މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވާ
ޤައުމުތަކުގެ ކްލަސްޓަރ އިމިއުނިޝަން ބޭނުންކުރުމާއި، އުފެއްދުމާއި، ލިބިގަތުން، ސްޓޮކް ޕައިލްކުރުން، އަދި
ޓްރާންސްފާކުރުން މަނާކުރުމާއި، އަދި ސީދާ ގޮތުންނާއި ނުސީދާ ގޮތުން ވެސް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ކްލާސްޓަރ
އިމިއުނިޝަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މުޢާހަދާގެ ދަށުން ބައިވެރިވާ އެއްވެސް ޤަ އުމަކުން ޢަމަލުކުރުމަކީ މި މުޢާހަދާ
މަނާކުރާ ކަމެއް. ވީމާ މި ދެންނެވި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފައިދާހުރި ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
38

މިކަން ފެންނާތީ، އަޅުގަނޑު މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވުމަށް، ކޮމިޓީއަށް ރުހުން ދިނުމަށް ފެންނަ ކަމަށާއި، މަޖިލީހުން
ނިންމަވަން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ނިންމުމަށް އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން މި މައްސަލަ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި މައްސަލައިގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު މި ހުޅުވައިލަނީ. ދެން ވަރަށް
ސާފު މައްސަލައެއް މި މައްސަލައަކީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ދެކެނީ، މި ރިޕޯޓް
މި މި މަޖިލީހަށް ބަލައިގަތުމުގެ ވޯޓަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 1:30ގައި ދާނެ. އެ ވޯޓަށްފަހު ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭ ގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ނިންމާނީ. ބަހުސްގެ ވަގުތު މި ވަނީ ނިމިފަ.
-{6.4} އަޅުގަނޑު؛ ސްޓޭޓް އޮފް ދި އޯގަނައިޒޭޝަން އޮފް އިސްލާމިކް ކޯޕަރޭޝަން (އޯ.އައި.ސީ) ވިމެން
ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮގަނައިޒޭޝަން ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްގީކުރުމާ މެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށްޓަކަ އި
ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ ޤަ އުމީ ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް
އިއް ވަވައިދެއްވުމަށް އެ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މުޤަ އްރިރު، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފްގެ
އަރިހުން އެދެން. މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މި މައްސަލައަކީ ވެސް މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައެއް. މި މައްސަލައި ގައި ވެ ސް ކޮމިޓީން ވަރަށް ބޮޑަށް ދިރާސާކުރައްވައި ގޮތްތަކެއް
ނިންމަވާފައި އޮތީ. އަދި މި މައްސަލައިގައި، މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި
ކޮމިޓީއަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާތީވެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ދެއްވުން އެދެނީ. ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ޕޯޓަލްއިން މި
ރިޕޯޓް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަ އެ ގޮތުގެ މަތީން އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅި ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ބަހުސްގެ ވަގުތުގައި އިތުރު ނުކުތާއެއް
ހާމަކުރައްވަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރަކު އިންނެވި ނަމަ، ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތުން އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު މި މައްސަލަ ވެސް މިއަދުގެ ވޯޓުގެ ވަގުތުގައި ވޯޓަށް ގެންނާނެ ވާހަކަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަރިހުގައި ދަންނަވަން.
39

-{6.7} އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފަށަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 6.7. އެއީ ޓްރީޓީ އޮން ޕްރޮހިބިޝަން އޮފް ނިއުކްލިއަރ
ވެޕަންސް ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީގުކުރުމާ މެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯދުމަށްޓަކައި ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ ،
ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކާ ގުޅޭ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމަވާފައިވާ ގޮތުގެ ރިޕޯޓް، އެ ކޮމިޓީގެ
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް އިއްވަވަ އިދެއްވުމަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މި މައްސަލައަކީ ވެސް 28 ވަނަ ދުވަހު، މިދިޔަ މަހު ރައީސުލްޖުމްހުރިއްޔާ ފޮނުވި މައްސަލައެއް. ކޮމިޓީން
ދިރާސާކުރިކުރުމުގައި މިކަމުން ރާއްޖެއަށް ލިބޭނެ އެއްވެސް ގެއްލުމެއް އަދި ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓަށް ކުރާނެ އެއްވެސް
އަސަރެއް ވެސް ނެތް ކަމަށް ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަވި. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ނިއުކްލިއަރ ހަތިޔާރު އުފައްދާ ޤައުމަކަށް
ނުވާތީ މި މުޢާހަދާގައި، އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް އެފަދަ އެއްޗެއް އުފައްދަ ގަސްތު ވެސް ކޮށްފައިނުވާ
ޤައުމަކަށް ވާތީ މި މުޢާހަދާގައި ބައި ވެރިވުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި ފެންނަ ކަމަށް ކޮމިޓީން ނިންމާފައިވާ
ވާހަކަ ދަންނަވަން. މި ފުރުޞަތަށްޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މެންބަރުންނަށް ދަންނަވަން އޮތީ
ޕޯޓަލުން މި ރިޕޯޓް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މެންބަރަކު އިތުރު
ކަމެއް ފާހަގަކުރައްވަން އޮތް ނަމަ، އެ ނުކުތާއެއް ފާހަގަކުރުމުގެ ފުރުޞަތު. ބަހުސްގެ ވަގުތު. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ރިޕޯޓް ވެސް ބަހުސަށް ގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
-{6.2} މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު)
އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު އިޤްތިސާދީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. މި ރިޕޯޓް މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ އިޤްތި ޞާދީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުގެ ބަދަލުގައި، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދުވާފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު އިޤް ތިޞާދީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. މި ރިޕޯޓަކީ 20 އޯގަސްޓް
2019ގައި އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީ ހުގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ 1 ވަނަ ދައުރުގެ 36 ވަނަ ޖަލްސާގައި ގާނޫނު
40

ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ޓަކައި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވުމާ ގުޅިގެން އެ ކޮމިޓީން އެ ބިލު ދިރާސާކުރައްވަ އި ނިންމެވި
ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. ކޮމިޓީން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ގޮތް. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010)ޓެކްސްނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ
ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ޓަކައި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމާ ގުޅިގެން ކޮމިޓީގެ
ޖުމުލަ 7 ބައްދަލުވުން ބާއްވަ އި، އެގޮތުން 22 އޯ ގަސްޓް 2019 ގައި އޮތް އެކޮމިޓީގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ 12 ވަނަ
ބައްދަލުވުމުގަ އި ބިލުގެ މަސައްކަތް ގެންދަވާނެ ގޮތާ މެދު ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާ ކުރެވިފައިވޭ. އަދި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 128 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ކޮމިޓީން ބިލު ނިންމާ ސުންގަޑިއަކީ 26 އޯގަސްޓް 2019
ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުއްވި. އެއަށްފަހު ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން ޚިޔާލާއި މަޝްވަރާ ހޯދުމުގެ ގޮތުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް
ފިނޭންސް، މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމެންޓުގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރުމަށް ކޮމިޓީން ނިންމެވި. އަދި
މީގެއިތުރުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމެންޓްގެ ފަރާތުން ރަޖިސްޓަރ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް
ވިސާމާއި ޑިރެކްޓަރ އަޙްމަދު އިފްތިހާރު އަދި ޑިރެކްޓަރ ލީގަލް އެފެއާ ޒް އަލްއުސްތާޛު ޢަލީ ސުޖާޢާ ބައްދަލުކޮށް
ދިރާސާކުރެވުނު. މި ބިލާ މެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި މެންބަރުން ފާޅުކުރައްވާފައިވާ ޚިޔާލުތަކާއި، ބިލާ
ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުން ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ދެއްވި ޚިޔާލުފުޅުތަކުގެ އިތުރުން، މި ބިލު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވިއިރު
ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ސަބަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވައި މި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ބިލަށް ގެންނެވި އިޞްލާޙުތަކާއެކު 27
އޯގަސްޓް 2019 ގައި ބޭއްވުނު އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ 23 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި މި ކޮމިޓީއަށް
ވަޑައިގެން ވޯޓުގައި ބައިވެރިވަޑައިގެންނެވި 7 މެންބަރުންގެ ތެރެއިން 4 މެންބަރެއްގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ބިލު
ފާސްކުރެވުނު. ކޮމިޓީން ނިންމީ، 24 އޯގަސްޓް 2019 ގައި އޮތް އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ މި އަހަރުގެ 23 ވަނަ
ބައްދަލުވުމުގައި ކޮމިޓީ އަށް ވަޑައިގެން ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު
ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވަ އި ކޮމިޓީން ގެންނެވި ބަދަލާއެކު ނިންމާފައިވާ ގޮތަށް އެ ބިލާ މެދު ރިޢާޔަތްކޮށްދެއްވުން އެދި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 86 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ ދަށުން ރައްޔިތުން ގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވުމަށް ވަނީ
ނިންމަވާފަ. ވީމާ މަޖިލީހުން ގޮތެއް ނިންމެވުމަށްޓަކައި މި ރިޕޯޓާއެކު ކޮމިޓީން ފާސްކުރެއްވި ، ނަންބަރު 3/2010
(ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތެއް ގެ މަތީން ނިންމަވައިދެއްވުމަށް އެދި މި ރިޕޯޓް ހުށަހަޅަން. ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރެއްވި، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010
(ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު)އަށްށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު މި ރިޕޯޓުގެ ޖަދުވަލް 1 ގެ ގޮތުގައި އެ ވަނީ.
އަދި ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމަށް މެންބަރުން ވަޑަ އިގެންނެވި ނިސްބަތް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ހާޒިރީގެ ތަފްސީލު ޖަދުވަލް 2 ގައި އެ ވަނީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
41

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ރިޕޯޓުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު އެބަ ހުޅުވާލަން. މި ގަޑި މިއީ
އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅަން މެންބަރަކު އެދިވަޑައިގަންނަވާ ނަމަ؛ މިއީކީ ނޫން އިޞްލާޙު ހު ށަހަޅުއްވާ ގަ ޑިއަކީ. މާވަށު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓެކްސްގެ މަސައްކަތް ހިގަމުންދިޔައިރު އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ބައެއް
ކަންތައްތައް ހުރީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން މި ހިފީ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ޓެކްސްގެ ނިޒާމް
ހަމަ ވުޖޫދުވުމަށްފަހު، ވަރަށް ބޮޑަށް ތަރައްޤީވަމުން އައި ނިޒާމެއް މި ނިޒާމަކީ. ޙަޤީޤަތުގައި ބައިނަލްއަ ގު ވާމީ
ދުނިޔޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓެކްސްގެ ނިޒާމަށް ހަމަ އެކަށީގެންވާ މެރިޓްތަކެއް ލިބިގެންދާ ނިޒާމެއް. އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އިންޓަރނޭޝަނަލް މަނިޓަރީ ފަންޑުގެ ބޭފުޅުން މި ޓެކްސްގެ ނިޒާމަށް ގޮތް ކިޔުމަށްޓަކައި
ގެނެއްސަ އެ ބޭފުޅުންގެ ރެކޮމެންޑޭޝަނާ ދިމާ އިދިކޮޅަށް މިކަން ކުރާކުރުން؛ އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ކަންބޮޑުވުމެއް.
ޓެކްސް އައި.އެމް.އެފްގެ ލަފަޔަކީ ޓެކްސް ޕޮލިސީ ޔުނިޓެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގައި ޤާއިމުކުރަންވާނޭ. ޓެކްސް
ޕޮލިސީ ޔުނިޓެއް. އެއީ މައިގަނޑު 2 ފަންކްޝަން. އެއް ފަންކްޝަނަކީ ޓެކްސް ޑިޒައިންކުރުން. ނިޒާމު
ޑިޒައިންކުރުން. އަނެއް ފަންކް ޝަނަކީ ޓެކްސް ނިޒާމުގައި ޕަބްލިކް ކޮންސަލްޓޭޝަން ހޯދުން ނުވަތަ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި
ވިޔަފާރިތަކާ މަޝްވަރާކުރުން. އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ސަރުކާރު
ހިންގާ ފަރާތުގެ ބައެއް މެންބަރުންނާއި، ޕާޓީގެ ބައެއް މެންބަރުންނާ ވެސް މި ކޮންސަރން އަޅުގަނޑުމެން
ހިއްސާކުރީމަ އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތުން ވެސް މި އިޞްލާޙު ފާސްވާ ގޮތް ނުވިކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން
ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، މިކަން ތަންކޮޅެއް ގާތުން ބައްލަވައިދިނުމަށް ވެސް އެދެން. އެއީ ޓެކްސްގެ ނިޒާމަކީ
ހުރިހާ ޕާޓީއެއްގެ އަދި މުޅި ދައުލަތުގެ އިތުބާރު ލިބިފައި އޮތް، ޚާއްޞަކޮށް ވިޔަފާރިވެރިންގެ އިތުބާރު ލިބިފައި އޮތް
ނިޒާމަކަށް ވުން މުހިންމުވާތީ. މީގައި މި ބުނާ އެއް އިޞްލާޙަކީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ޢައްޔަންކުރާނެ ބޭފުޅެއް.
އަނެއް މާއްދާގައި މި ބުނަނީ އޭނަ ވާންޖެހޭނޭ މީރާގެ ބޯޑުގެ ޗެއަރމަނަކަށް. ޙަޤީޤަތުގައި މިއީ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން.
މިކަން އެގޮތަށް ކުރިޔަނުދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާތީ ހަމަ އެ ވާހަކަ މި ދެންނެވީ. ދެވަނަ
ކަމަކަށް، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ވެސް އެބަ ތިއްބެވި ކުރީގެ 18 ވަނަ މަޖިލީހުގެ ވެސް ބައެއް މެންބަރުން. އެ
ބޭފުޅުން ވެސް ވަކާލާތުކުރަމުންދިޔަ ވާހަކަފުޅެއް އެއީ، ގާ ނޫނެއް އިޞްލާޙުކޮށްގެން މީހުން ބަދަލުކުރުން އެއީ އެހާ
ރަނގަޅު ސަގާފަތެއް ނޫނޭ. އެހެންވީމާ، މި ދެކަންތަކަށް މިއިން މަގުފަހިވާތީ. އެއް ކަމަކީ ނިޒާމުގެ މިނިވަންކަން
42

ގެއްލޭތީ. އަނެއް ކަމަކީ، ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެނެސްގެން ވަކި ބަޔަކަށް ޓާ ގެޓުކޮށްގެން މިކަން ކުރާކުރުމަކީ އޭގެ
ސަބަބުން ޙަޤީޤަތުގައި ވިޔަފާރިތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ހީނަރުކަން އައިސް ، ވިޔަފާރިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުމަކާ ދިމާއަށް މި
ނިޒާމު ދިއުމަށް ހުޅުވައިލެވޭ ދޮރެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށް ލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން، ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢީދު އެ
ފާޅުކުރި ކަންބޮޑުވުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ޚިޔާލެއް ފާޅުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑު ވެސް މި ކޮމިޓީގައި
އިންނަ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނަށް ގެނެވުނު ގިނަ އިޞްލާޙުތަކަކީ މިދިޔަ
އިންތިޚާބުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވި ރައްޔިތުންނަށް، ބައްދަލުވި ރައް ޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި ހުރި ވަރަށް ގިނަ
ކަންބޮޑުވުންތަކެއްގެ ޙައްލުގެނެސްދޭ އިޞްލާޙުތަކެއް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އިޞްލާޙުގެނައުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގިނަ
ކަންކަމަކީ ވަރަށް ގިނަ ވިޔަފާރިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އޭގެ މައްޗަށް އެކުލެވިގެންވާ ކަންކަމަށް ޙައްލު އަންނަ
އިޞްލާޙުތަކެއް. އެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލާނަން، ފާއިތުވެދިޔަ ދުވަސްތަ ކުގައި ޓެ ކްސް ޓްރައިބިއުނަލަށް އާއްމު
ރައްޔިތަކު ދިއުމަކީ، އާ އްމު ކުދި ވިޔަފާރިވެރިޔަކަށް ދިއުމަކީ މިއީ ދަތި ކަމަކަށް ވެފައި މި އޮންނަނީ. ދައްކަންޖެހޭ
ޖޫރިމަނާ އެއްކޮށް ދައްކައިގެން ނޫން ގޮތަކަށް އެހާ ހަމަޔަ ށް ފޯރާގޮތަކަށް ނޫން ކުރީގައި އޮންނަނީކީ. އެހެންވެ އެ
ކަންކަމަށް އިޞްލާޙު ގެނެވި، މިހާރު އެ އަދަދުތައް ކުޑަކޮށް ، އެ ކަންކަމަށް ވެސް އަލިއަޅުވަ އިލެވިފައި މި އިޞްލާޙުގައި
އެބަވޭ. ހަމައެއާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އިޞްލާޙުތައް ގެނައުމުގެ މުރާދެއްގެ ގޮތުގައި ، ވަކި ބޭފުޅެއްގެ މަޤާމާ ބެހޭ
ގޮތުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައެއް ނުވާނެ. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮންމެ މަޤާމަކަށް ވެސް ވަކި މުއްދަތެއް
ކަނޑައެޅިފައި އޮތުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ފެނުމުގައި ޖަވާބުދާރީކޮށް، ރަނގަޅަށް ހިންގުމަށްޓަކައި
އޮނިގަނޑަށް ގެނެވޭނެ ރަނގަޅު އިޞްލާޙަކަށް ވާތީ، މި އިޞްލާޙުގެ ތެރޭގައި މީރާގެ ބޯޑުގެ ވެސް މުއްދަތު
އެކުލެވިގެން ވާނެ. އެ ބަދަލާ އެކުގައި އަންނަ ކަމެއް އެ ބޭފުޅުން އެ ކަންބޮޑުވުމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިގެން
ކުރިންވެސް ދިޔަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީ ގެ ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބޭފުޅުން ފާހަގަކޮށްލެއްވި
ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި މުސްތަ ޤިއްލުކަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ވެސް މީރާ އޮތް ހާ ލަތު ފެނުނު.
މީރާގެ ފަރާތުން ވެސް ސިޔާސީ ގޮތުން އެކި ކަންކަން ކުރަމުންދިޔަ ތަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު.
43

އެހެންވީމާ، މި ގެނެވުނު ގިނަ ޖުމުލަ އިޞްލާޙުތަކުން އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި އެދުނު ރަނގަޅު ބަދަލު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެންނާނެ ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު އުޝާމަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އުޝާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރާ ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙާ ގުޅޭ
ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ގިނަ އި ޞްލާޙުތަކަކީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ކަމަށް.
އަދި މި އިޞްލާޙުތަކުގެ ސަބަބުން ޓެކްސް ޕޭޔަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ފަސޭހަތަކެއް ވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ވެސް ގަބޫލު ކުރާ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލުގެ 36 ވަނަ މާއްދާ އަދި 37 ވަނަ މާއްދާގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައި
މި އޮތް 2 މާއްދާއާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރީމާ އެ ވާހަކަ ހަމަ ހިއްސާކޮށްލަން
ބޭނުންވަނީ. މީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުން 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ގާނޫނުތައް އިޞްލާޙުކޮށް ،
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގައި ތިބި ބޭފުޅުން މަޤާމުތަކުން ވަކިކުރީމާ އެކަމާ އެންމެ ބޮޑަށް ޝަކުވާކުރީ ހަމަ އޭރުގެ
އިދިކޮޅު މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި ތިއްބެވި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހަމަ މެންބަރުން. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު
އަނެއްކާވެސް ފެނިގެން މި ދަނީ ގާނޫނުތައް އިޞްލާޙުކޮށްގެ ން މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ މަޤާމުތަކުގައި ތިބި ބޭފުޅުން
އެކިއެކި ސަބަބުތަ ކާ ގުޅިގެން މަޤާމުތަކުން ވަކިކުރެވެމުންދާ ތަން. ޓެކްސްނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނަށް ގެނެ ވޭ
އިޞްލާޙުގެ ދަށުން ވެސް ހަމަ އެކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިގެންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިންސާ ފުވެރި ވެރި ކަމެއް ކޮށްދޭނެ ކަމަށް ބުނެ ވަޢުދުވެ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހޮވިފައި ތިބި
މެންބަރުންގެ ފަރާތުން މިފަދަ ކަންތައްތައް ފެންނަހާ ހިނދެއްގައި ޤައުމުގެ ކަންކަން ރަނގަޅުވާނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ޤައުމުގެ ސިޔާސީ ކަންކަމު ގައި ބަސްބުނަން ތިބޭ ބޭފުޅުން
މިފަދައިން ކުރެވޭ ކަންތައްތަކަ ށް ނޫނެކޭ ނުބުނާހާ ހިނދެއްގައި ޤައުމުގެ ކަންކަން އިޞްލާޙެއް ނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި މަޖިލީހުން މިގޮތަށް ގާނޫނުތައް ފާސްކޮށްގެން މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގައި ތިބޭ މީހުން ވަކިކުރާ ކަމަށް
ވާނަމަ އަނެއްކާ ހަމަ ދެން އަންނަ ސަރުކާރަކުން، ދެން އަންނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކުން ވެސް ގާނޫނުތައް
ފާސްކޮށްގެން ހަމަ މަޤާމުތަކުގަ އި ތިބޭ މީހުން ވަކިކުރުމުގެ ސިލްސިލާއަށް ނިމުމެއް ނާންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ
44

މި ކަންބޮޑުވުން ހަމަ ހިއްސާކޮށްލަން މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކޮށްލީ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަ ކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 87 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ
ދަށުން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްޔާސް ލަބީބް ހުށަހަޅު އްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 03/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙުގެނަ އުމުގެ ބިލުގެ ތިންވަނަ ކިޔުން މި އިއްވުނީ. ގާނޫނު ނަންބަރު 03/2010)ޓެކްސްނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ
ގާނޫނު(. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
5. މަޖިލީހުގެ ރައީ ސްގެ މޭޒުނ ހުށަހަޅާ ކަން ކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި އެނބުރެނީ އެޖެންޑާ އައިޓަމް 5.3 އަށް. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު،
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާ ރިޕޯޓް. އެއީ ބްރޯޑްކާސްޓިންގ
ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުން ގާނޫ ނީ ގޮތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާ މައްސަލަ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ މައްސަލަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޖިލީހުގެ
ހިންގާ ގަވާއިދު އޮތް ގޮތުން 26 އޯ ގަސްޓް 2019 ގައި ފާ ސްކުރެއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ގެ 210 ވަނަ
މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި
ތިބޭ މީހުން މަޤާމުން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލައެއް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުން، އެކަން މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަޖިލީހުގައި
އިޢުލާންކުރުމަށްފަހު، މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމަކާ ނުލައި މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކަމާ
ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާނެ ކަމަށް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މި ރިޕޯޓަކީ މި ދެންނެވި ކޮމިޓީން، އެއީ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކާ ގުޅޭ ކޮމިޓީން ބަލައި ދިރާސާކޮށް، އެ ކޮމިޓީއަށް މި ބޭފުޅުން ވަކިކުރަން ފެނިގެން މި ތަޅުމަށް
ފޮނުވާފައި އޮތް ރިޕޯޓެއް. އެ ކޮމިޓީން ޢަމަލުކުރަމުންގެންދިޔައީ ކުރީގެ ގަވާއިދުގައި އޮތް އުސޫލުން. އެއީ ކޮމިޓީއަކަށް
ފެނި؛ މިހާރުގެ ގަވާއިދާއި ކުރީ ގެ ގަ ވާއިދުގަ އި މިކަމުގައި މިއޮންނަ ތަފާތަކީ ކޮމިޓީއަކަށް ފެނުނީމާ ވެސް މުސްތަޤިއްލު
މީހަކު، ބޭފުޅަކު ވަކިކުރާންވެއްޖެ ނަމަ އިހަށް އެ މައްސަލައެއް އަންނާންޖެހެނީ ތަޅުމަށް. އިޢުލާންކުރެއްވުމަށްފަހު
އކަމާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަކަށް މައްސަލައެއް މި ދާންޖެހެނީ. ކުރީގެ ގަވާއިދު ގައި ކޮމިޓީއަކުން ބޭފުޅަކު ވަކިކުރުމަށް ފެނިގެން
45

އެކަމާ ގުޅޭ ދިރާސާއެއް ކޮށް ރިޕޯޓެއް މިތަނަށް ހުށަހަޅާ އެކަމުގެ ވޯޓަށް އެހޭ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު ގެ ކުރިމަތީގައި
މިއޮތް ސުވާލަކީ، ކުރީގެ ގަވާއިދުގައި އޮތް ގޮތުގެ މަތިން ކަމަށް ބަލައި، އެ މަސައްކަތް ނިމިފައި އޮތް ކަމަށް ބަލައި،
މިއަދު މި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް މިއަދު ވޯޓަށް އަޅު ގަނޑުމެން އަހާނީތޯ ނުވަތަ މިހާރުގެ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މި
މައްސަލަ އަލުން އަނބުރާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާނީތޯ. ވެދެވަޑައިގަންނަވަން ތިއްބެވި ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެދެވަޑައިގަތުން އެދެން. މެންދުރަށްފަހު ވެދެވަޑައިގަތުމަށް އޮންނަނީ 1:00 ގައި. 1:00އާ އި
1:30އާ ދެމެދުގައި މި ތަނުގައި ކޮމިޓީއެއް ވެސް ހިނގަފާއެއް ޙަޤީޤަތުގައި ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ޢި ޒުނަޔާ އެކުގައި މިއަދު މި އެދެނީ ތި ބޭފުޅުން މިކަމުގައި ގޮތެއް ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް. އެއީ
އަޅުގަނޑު މިހެން މި އެދެނީ، މި މައްސަލައަކީ، މި ކަމަކީ މި ތަނުގައި ފާޅުގައި ވާހަކަ ނުދެއްކުނު ކަމަށް ވިޔަސް
ވެސް، އަޅުގަނޑަށް ދެފޮޅުވަށް ދޭތެރެއިން އަޑުއިވެމުން އަންނަ ވާހަކައެއް ކަމުން، މިކަމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތެއް
ވޯޓުގެ ގަޑީގައި ތި ބޭފުޅުން ނިންމަވައިދެއްވުމަށް. އަޅުގަނޑު އެދޭ ދެ ގޮތެއް މީގައި އޮތީ. އެއް ގޮތަކީ، ހަމަ މިއަދު
ވޯޓަށް އަހައި އެ ރިޕޯޓުގަ އި އޮތް އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާނީތޯ، ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުގެ ގަވާއިދުގެ
210ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތު ގެ މަތީން އެ ރިޕޯޓު ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާފައި، މަސައްކަތް ނިންމާފައި މި ތަނަށް ގެނެސް
ގޮތެއް ނިންމާނީތޯ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން އިދާރީ މޭޒުން މިކަމުގައި ؛ އާދެ! މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރު މިއޮތީ މި ގަވާއިދަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާފަ. ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް އަޅުގަނޑު މި ނެގީ.
އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާ ނިޒާމީ ނުކުތާއަކީ ، މިހާރު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނީ މިހާރުގެ ގަވާއިދަށޭ، މި މައްސަލަ ހުށަހެޅުނީ މި
ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކަމަށް ވާ ތީ. މި ގަވާއިދު ހިނގަން ފެށި ފަހުން. އޭގެ ކުރިން ނަމަ މައްސަލައެއް ނެތް.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ކަން ކުރަންވާނީ މިހާރުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް.
ރިޔާސަތުން ވަހަކަދެއްކެވުން:
މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ހުށަހެޅުއްވި، ނެންގެވި ނިޒާމީ ނުކުތާއާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު އަދި ވަކި
ގޮތެއް ނުނިންމާ އަޅުގަނޑު ފު ރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
އައްޑޫމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
46

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް މާނަކުރެވެނީ މިހާރު މި އޮތް ގަވާއިދުގައި ވެސް މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅިއްޖެ ކަމަށް މި ބުނާ ވާހަކައަކީ، އެއީ އެ މައްސަލަ އެއީ ރަ އީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނުވަތަ އެހެން މެންބަރަކު
ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއް ކަމަށް ވާނަމަ. އެއީ އެ ކޮމިޓީއަކުން އެގޮތަށް ނިންމައިގެން އައިސް ، އަނެއްކާ ހަމަ އެ
ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވައިގެން؛ ކޮމިޓީން ނިންމައިގެން މި އަންނަނީ ދިރާސާތަކެއް ކުރުމަށްފަހު. ނޫނިއްޔާ ކިހިނެއްތޯ
ކޮމިޓީއަކުން މީހަކު ވަކި ކުރާނީ އޭ ބުނެވޭނީ؟ އެހެންވީމާ، އެ ދިރާސާތަކަށްފަހު އައިމަ އަނެއްކާ ހަމަ އެ ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވުމަކީ އެއީ އެހާ ހަމަޖެހޭ ކަމަކަށް ނުވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މީގައި މިހާރުގެ ގަވާއިދުގެ ވިސްނުމަކީ، ކޮމިޓީއަކުން ބޭފުޅަކު ވަކިކުރުމުގެ
ދިރާސާތައް ކުރިއަށްނުގެންދަވައްޗޭ މި ތަޅުމުގައި އެ ވާހަކަ އިޢުލާންކޮށްފައި މެނުވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަފެނުމުގައި މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ނުކުތާއެއް މީގައި އެބަވޭ. ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަހީމް. މާފުކުރައްވާ! ޙުސައިން ޝަހީމް.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފް އެ ވިދާޅުވި، ނިޒާމީ
ނުކުތާގައި ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތަކަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުމީ މިހާރު ހުށަހެޅޭ ކަމަށް
ވާނަމަ، މިހާރުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ވަޑައިގަތުން. ޝުކުރިއް ޔާ ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ގިނަ މެންބަރުންނަށް މިކަމުގައި ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް ބެލުން.
އެހެންނޫނިއްޔާ، ދެ ގޮތަކަށް ވިސްނުން މި މަޖިލިހުގައި ތި ބޭފުޅުން ނުގެންގުޅުއްވުން. ތި ބޭފުޅުންގެ މެދުގައި ވެސް
މީގައި ކުޑަ މަޝްވަރާއެއް ހިންގަވަ އިލެއްވުން. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލިސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ތި އޮތީ މިހާރު 5 މިނެޓަށް
ރަނގަބީލު ޖަހާފަ، އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން މިކަމުގައި ޢަމަލުކުރައްވަންވީ ގޮތެއް ނިންމަވައި ލެއްވުމަކީ އެއީ ރިޔާސަތަށް
ފަސޭހައަކަށް ވެގެންދާނެ. (ވަ ގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
47

ހުށަހެޅި ތާއީދު ލިބިފައި އޮތް ކަމަކަށް ނުވާތީ ވޯޓަކަށް ދެވޭނެ ކަމަކަށް ނުފެނޭ. އެކަމަކު ރައީސަށް ނިންމަވާ ގޮތެއް
ނިންމެވިދާނެ. ރައީސް ގަވާއިދު އޮތީ މިވެނި ގޮތަކަށް ކަމަށް ކަނޑައެޅީމަ އެ ހިސާބުން ނިމޭނެ. މިއީ ވޯޓަކަށް
އަހަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ގާނޫނީ ލަފާ ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް، ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ ލަފާ ލިބިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަކަށް ގެންދެވުނެހެން އެންމެ ބުއްދިވެރި ގޮތަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޖލީހުގެ ގަވާއިދު ބުނަނީ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް ގެންދަން. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާ ވަގުތު ވަގުތުގައި ގާނޫނީ ލަފާ
އަހަން ފެނުނީމާ އަޅުގަނޑަށް ޤާނޫނީ ލަފާ ދެއްވާ ގޮތަށް ގަވާއިދު އޮންނަނީ މަޖިލީހުގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ކަންކަމުގައި ގާނޫނީ ލަފާ އަޅުގަނޑު ހޯދަމުންގެންދާނަން. މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދު ވަރަށް ސާފު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިސާލަކަށް ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ މަރުގެ މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑަށް
ފެނުނު އެއީ ގާނޫނީ ލަފާ އަ ޅުގަނޑު ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ މައްސަލައެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ރޭ ދަންވަރު ތިނެއް
ޖެހުމާއަށް ގާނޫނީ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދެވި ގާނޫނީ ލަފާ މިއަދު ހެނދުނު ވާންވާއިރަށް އަޅުގަނޑަށް
ދިނުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާއްމަށާއި އަދި ލީގަލް ކައުންސެލަށާއި އަދި ލީގަލް ޑިޕާޓުމަންޓުގެ
ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ! ހެންވޭރު ދެކުނު ދާ އިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން ޝަހީމް.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު، ޝަރީފް ނިޒާމީ ނުކުތާގައި ފަހާގަކުރި ކަންތަކަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރިން. އެއީ
ތާއީދުކުރި ސަބަބަކީ މި މައްސަލައަކީ ހިނގަމުންދާ ކަމެއް ކަމަށް ވާތީ. އެކަން ހިނގައި ނުނިމެތީވެ ،
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނީ ފަހުގެ ގަވާ އިދަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ، އަޅުގަނޑު އެހެން ދެންނެވީ. ކުރިން
48

ނިމިފައި އޮތް ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ ދެން ކުރީ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ އިތުރު ކަން ކަން ކުރާނީ. އެހެންވީމާ، އެ
ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައީސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ، މީގެ އިތުރުން ބްރޯޑްކާސްޓިންގ ގާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ)ގައި އެބަ އޮވޭ ، ބްރޯޑްކާސްޓިންގ ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ވަކިކުރާ ގޮތް. އެހެންވީމާ ، އެ މާއްދާއާ، އެ ގާނޫނާ
އެއްގޮތަށް ކަމަށް މި ރިޕޯޓު ހުށަހެޅިފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ ، ދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގޮތެއް މީގައި ނިންމެވުން
ކަންނޭނގެ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ވާނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް މާފަށް އެދެން. ކައުންސެލް ޖެނެރަލް.
ލީގަލް ކައުންސިލެއް ނޫން. އަޅުގަނޑަށް ލަފާ ލިބޭ ގޮތުގަ އި އަދި އަޅުގަނޑަށް ވިސްނޭ ގޮތުގައި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް
މި އޮތީ ކުރީގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ނިމިފަ. ދެން މިހާރު ނިމުމަށްފަހުގައި ތަޅުމާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި އެ ހިސާބުން
އޮތީ ގަވާއިދު ބަދަލުވެފަ. ސުވާލު މި ކުރަނީ ތަޅުމުގައި ދެން ޢަމަލުކުރަނީ އާ ގަވާއިދަށޭ. އެހެންވީމާ، ތަޅުމުގައި
ޢަމަލުކުރާ އާ ގަވާއިދުގައި މި ބުނަނީ، މި ތަނަށް؛ މި ތަޅުމަށް މީހަކު ވަކިކުރުމަށް އެ އީ ސަރުކާރުން ވިޔަސް، އަދި
އެހެން ތަނަކުން ވިޔަސް މައްސަލައެއް އަތުވެއްޖެ ނަމަ، އެ ވާހަކައެ އް އިއްވާފައި އެކަމާ ގުޅޭ ރިޕޯޓަށް ފޮނުވާށޭ.
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަރިހުން އެދެން، މުޤައްރިރު އަރިހު އެދެން، ހަމަ ތި ބޭފުޅާގެ ކޮމިޓީ
އަށް ފޮނުއްވެވީމާ ހަމަ އަވަހަށް ނިމިފައި އޮތް މަސައްކަތެއް ވީމާ އަލުން އަނބުރާ މި ތަޅުމަށް މާދަމާ
ފޮނުއްވައިދެއްވުމަށް. އާދެ! އަޅުގަނޑު މި ދެކޭ ގޮތަކީ މިހާރު ކޮމިޓީގެ ނިންމުން އޮތީ ނިމިފަ. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ވެސް، އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅަކު މިކަމާ ހިތްބަރުނުކުރައްވަ އި، އަޅުގަނޑުގެ މި ނިންމުމަކީ މިހާރުގެ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުން މި މޭޒަށް މީހަކު ވަކިކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން މައްސަލައެއް އަތުވެއްޖެ ނަމަ، އެކަމާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް
އެ މައްސަލަ އެއް ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ބްރޯޑްކާސްޓިންގ ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ގާނޫނީ ގޮތުން އަދާކުރަންޖެހޭ
49

ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާ މައްސަލަ ބަލަ އި ދިރާސާކޮށް، ގޮތެއް ނިންމައިދެއްވުމަށް މިނިވަން
މުއައްސަސާތަ ކުގެ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވައިފިން.
7. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަ ށް އެހުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވޯޓުގެ ވަގުތަށް މި ދަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެ މުޢާހަދާގެ ރިޕޯޓު ހުށަނޭޅި މި ދިޔައީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މާދަމާ އެ ދެ
މުޢާހަދާގެ ރިޕޯޓު؛ މިހާރު ރަނގަބީލު ޖެހިފައި ވަނީ. ވޯޓުގެ ރަނގަބީލު. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑަކަށް އެ ރިޕޯޓު
ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތެއް ވޯޓުގެ ކުރީގައި ދެން އެރުވޭކަށެއް ނެތް. އެއީ ގަވާއިދުގައި އޮތް ގޮތް. ފުރަތަމަ ވޯޓު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މޯލްޑިވްސް މީޑިއާ ކައުންސިލްގެ 2013 ވަނަ އަހަރުގެ އޯޑިޓު ރިޕޯޓު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމާފައިވާ
ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 66
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 33
ޖުމްލަ: 64
50

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. މަޖިލީހުގެ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 66. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ
މެންބަރަކު ވެސް ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދަކީ؛ 33. ވީމާ،
މި މުޢާހަދާގައި ރާއްޖެ ބައިވެރިވުމަށް ފާސްވެއްޖެ. މާފުކުރައްވާ! މީޑިއާ ކައުންސިލު ގެ 2013ގެ ރިޕޯޓު ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެވަނަ ވޯޓު. ވަޒީފާ އާ ބެހޭ ޓްރިބިއުނަލްގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް
ނިންމަވާފައިވާ ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން
އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 66
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 33
ޖުމްލަ: 64
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
51

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. މަޖިލީހުގެ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 66.
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވަޑައިގެންނެވީ 64 މެންބަރުން. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުނުދެއްވާ މެންބަރަކު ވެސް ނެތް. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓު ދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ؛
33. ވީމާ، މި ރިޕޯޓު ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިންވަނަ ވޯޓު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް
ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް މ. ސީނާ، ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރު ޢައްޔަންކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 62
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 63
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 32
ޖުމްލަ: 63
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
52

މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދަކީ؛ 87. މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ ؛ 65 މެންބަރުން. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވީ ؛
62 މެންބަރުން. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކިގޮތަކަށް، ނޫން. މާފުކުރައްވާ! ނުފެންނަ ކަމަށް 1
މެންބަރަކު ވޯޓުދެއްވައިފި. އަދި ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ފެނިވަޑައިނުގަންނަވާ 1 މެންބަރަކު އެބަ އިންނެވި. ވޯޓުގައި
ބައިވެރި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 63. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދަކީ؛ 32. އެހެންވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް މ.
ސީނާ، ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރު ޢައްޔަންކުރުމަށް ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް މ. ކޮކާހަނދުވަރުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު ޢައްޔަންކުރުމާ މެދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 62
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަ ރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 63
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 32
ޖުމްލަ: 63
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
53

މަޖިލީހުގެ އަދަދަކީ؛ 87. މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 65. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 62 ނުފެންނަ ކަމަށް 1 މެންބަރަކު ވޯޓުދެއްވައިފި. ވަކިގޮތަކަށް، ވޯޓުނުދެއްވާ 1 މެންބަރަކު
އެބަ އިންނެވި. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 63. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދަކީ؛ 32. އެހެންވީމާ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް މ. ކޮކާހަނދުވަރުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު ޢައްޔަންކުރުމަށް މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
5 ވަނަ ވޯޓު. ޔުނިނެޓް ނޭޝަންސް ކޮންވެންޝަން އޮން ކުލަސްޓަރ މިއުނިޝަން ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީ ގުކުރުމާ
ގުޅޭ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށްޓަކައި ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ، ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ
ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމަވާފައިވާ ގޮތަށް ފާސްކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަ ރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 33
ޖުމްލަ: 64
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
54

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 65. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ
އަދަދަކީ؛ 64. ނުފެންނަ ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު. ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއް ވާ އިންނެވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ 33، އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓު ބަލައިގަތުމަށް ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
6 ވަނަ ވޯޓް. އަދި މިއަދުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަހު ވޯޓު. އަދި އެބަހުރި. ސްޓެޓިއުޓް އޮފްދަ އޯގަނައިޒޭޝަން އޮފް
އިސްލާމިކް ކޯޕަރޭޝަން (އޯ.އައި.ސީ) ވިމެން ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޯގަނައިޒޭޝަން، ދިވެހިރާއްޖޭން ތަސްދީގުކުރުމާ ގުޅޭ
ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށްޓަކައި ފޮނުއްވަވާފައިވާ މައްސަލަ، ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ
ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް، ނިންމަވާފައިވާ ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓު ދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަ ދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 33
ޖުމްލަ: 64
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
55

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. މަޖިލީހުގެ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިއްބި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 65. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވާ މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ
އިން މެންބަރަކު ވެސް ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދަކީ؛ 33.
އެހެންކަމުން، ސްޓެޓިއުޓް އޮފްދަ އޯގަނައިޒޭޝަން އޮފް އިސްލާމިކް ކޯޕަރޭޝަން (އޯ.އައި .ސީ) ވިމެން ޑިވެލޮޕްމަންޓް
އޯގަނައިޒޭޝަން، ދިވެހިރާއްޖޭން ތަސްދީގުކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުން ދިނުމަށް ފާސްވެއްޖެ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
7 ވަނަ ވޯޓު. ޓްރީޓީ އޮން، ޕްރޮހިބިޝަން އޮފް ނިއުކްލިއަރ ވެޕަންސް ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީގުކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށްޓަކައި ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ، ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކުގެ
ކޮމިޓީއިން ދިރާސާކޮށް ނިންމަވާފައިވާ ގޮތަށް ފާސްކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް
ވޯޓު ދެއް ވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 33
ޖުމްލަ: 64
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
56

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިއްބި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 65. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ
އަދަދަކީ؛ 64. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ މެންބަރަކު ވެސް ނެތް.
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 64. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ 33 ވޯޓު. އެހެންވުމުން، ޓްރީޓީ އޮން
ޕްރޮހިބިޝަން އޮފް ނިއުކްލިއަރ ވެޕަންސް ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީގުކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ރައްޔިތުން ގެ މަޖިލީހުގެ
ރުހުން ލިބިއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސްނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު)އަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު، އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވަ އި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ނަގަންޖެހޭ
ވޯޓް. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު މި އަހަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް. އަޅުގަނޑު މި
ފުރުސަތުއަރުވަނީ، ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސްނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް އި ޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު، އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީން
ދިރާސާކޮށް ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙު. ބިލުގެ 36 ވަނަ ނުކުތާ އަންނަނިވި ގޮތަށް
އިޞްލާޙުކުރުން. -36 މި ގާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާތާ ގިނަވެގެން 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 4ވަނަ
މާއްދާގެ (ރ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން މީރާގެ ބޯޑަށް ޢައްޔަންކުރާ ފަރާތް ޢައްޔަން ކުރަންވާނޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމަށް.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެން ބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައީސް، ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސްލަމް ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
57

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރަތަމަ ވޯޓަށް އަހާނީ އިޞްލާޙަށް. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010
(ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލަށް ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅުއްވަ އި، ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް
ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ އި ޞްލާޙަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 59
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަ ރުންގެ އަދަދު: 03
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 59
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 30
ޖުމްލަ: 59
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. މަޖިލީހުގެ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެވަޑައި ގެން ތިއްބެވީ 65 މެންބަރުން. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 59. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ
3 މެންބަރުން ތިއްބެވި. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 59. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ 30 ވޯޓު.
58

އެހެންވީމާ، ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅުއްވައި، ހެންވޭރު ދެކުނު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ އިޞްލާޙު ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ވޯޓަށް އަހަނީ، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ގުޅޭ އިދާރީ ގާނޫނު) އަ ށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު
އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތަށް މަޖިލީހުން ގެންނެވި އިޞްލާޙާ އެކު ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 65
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 59
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 03
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 59
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 30
ޖުމްލަ: 59
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
59

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. މަޖިލީހުގެ ޖުމު ލަ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ
އަދަދަކީ؛ 65. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވީ 59 މެންބަރުން. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުނުދެއްވާ 3 މެންބަރުން ތިއްބެވި. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 59. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ 30.
އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު
ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމުގެ އިދާރީ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު އިޞްލާޙާއެކު ފާސްވެއްޖެ.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
5. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މޭޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަ ން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާވެސް ކުރިއަށްގެންދާނީ އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައިގެ ޚުލާސާ ރިޕޯޓާ
ގުޅޭ ގޮތުން މި ކުރަމުން ގެންދާ ބަހުސްގެ ވަގުތު. އެ ވަ ގުތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
އެދެން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިދިޔަ ދެ ދުވަހު 6 ސްޕީކަރުންނާއި ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުގެ ރައީސުންނާ އެކުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި ސައުތު އޭޝިއާގެ ގާނޫނުހަދާ މަޖިލިސްތަކުގެ ރައީސުންގެ 4 ވަނަ ސަމިޓް،
ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފިން. އެ ބައްދަލުވުން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި އެހީތެރިވެދެއްވި،
ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މަޖިލީހުގެ އަމީންއާންމާ އަދި އަމީންއާންމުގެ ޓީމަށް، އަދި މުޅި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް؛
ވަކި ބޭފުޅެއް ނެތް، ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ވަރަށް ބުރަކޮށް މަސައްކަތްކުރައްވާފައި ވާތީވެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ކާމިޔާބު ސަމިޓެއް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. އަދި ހުރިހާ ސްޕީކަރުން ވެސް ސަމިޓް
ނިންމައިލައްވަ އި، އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަރިއަތޮޅު ރަސްދޫ ދަތުރެއް ވެސް ކުރެވުނު ހުރިހާ
ސްޕީކަރުންނާ އެކުގައި. އެއީވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް މާ ބޮޑަށް ހިތްހަމަޖެހުން ލިބުނު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަވީ. ތި
ބޭފުޅުންގެ ޕޯޓަލްގައި ދިވެހި ތަރުޖަމާއެއް އަޅުގަނޑު އެބަ ބާއްވަން. އެއީ 4 ވަނަ ސައުތު އޭޝިއަން ސްޕީކަރސް
ސަމިޓް އޮން އެޗީވިންގ ދަ ސަސްޓެއިނަބަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ގޯލްސް 1 އިން 2 އަށް ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ؛ އެއީ
2019 ވަނަ އަހަރު މާލޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭއްވުނު ބަ އްދަލުވުމުގެ މާލޭ ޑިކްލަރޭޝަންގެ ތަރުޖަމާ. އެ ތަރުޖަމާ
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ތިބޭފުޅުންގެ ޕޯޓަލްގައި ދާދި އަވަހަށް ނުވަތަ މިހާރު ޕޯޓަލްގައި ވާނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
(މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ ޢަބްދުاله ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން) ދެން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާނީ އުނގޫފާރު
ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު.
60

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިމޭންކަމުގެ ރާގުން ހިމޭންކަން ހިތަށްދޭ، މި ރޭގަނޑުގެ އަނދިރިން
ލޮލަށް ފިނިކަމެއް ދޭ، ހަނދެއް ހަނދުވަރެއް ނެތް އެއިން ފެންވަރާކަށް އެރިހި ދޯދިތައް ނެތް، ވަށައިގެން
އަނދިރިކަންވަނީ ކަނު އަނދިރިކަން ދެލޯ ހުޅުވުމާއި މެރުވު މުގައި އަދު ފަރަގު ނެތް، ނުލާހިކު އަނދިރި ކަޅުފޮއި ރެ ޔާ
އެއްފަދައިން ހަނދުވަރީރޭ ތިބާ ނުވިޔަކަސް ހެޔޮ، ނިކަން ދެކިބަލާށޭ ޖަރީވެފައި އުޑޭވީ، އެ އަލިމަސްތަކުގައިވާ
އެފުރިހަމަކަމާއޭ، އެތަރިތައް ހިތަށްދޭ އުފާ ބޮޑުކަމާއޭ، ހިތަށް ހަމަޖެހުންދޭ އަނދިރި ކަޅުކަމާއޭ. މި ދެންނެވީ 8
އޯގަސްޓު 2014 ވަނަ ދުވަހު ގެ ރޭގަނޑު ދަންވަރު މަރުތަކާ ބެހޭ ކޮމިޝަނުން ހާމަކޮށްފައިވާ މ. ޝައިނިންގސްޓަރ
އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ލިޔެފައިވާ ޅެމެއް. ހަމައެކަ ނި މިޅެން ކިޔައިލީމާ ވެސް އޭނާއަކީ ކިހާ ތޫނުފިލި، ކިހާ
ވިސްނުން ރަނގަޅު ، ކިހާ މޮޅު ދަރިއެއްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހާމަވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޔެގައި '
މާފުކުރައްވާތި! އިއްޔެއް ނޫން ކުރީ ދުވަހު މި ރިޕޯޓު މަރުތަކާ ބެހޭ ކޮމިޝަނުން ހާމަކުރެއްވުމުން އަޙްމަދު ރިޟްވާން
ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާއިން ނެރުނު ބަޔާނެއް. ތިމަންނަމެން، އަޙްމަދު ރިޟްވާންގެ ޢާއިލާއިން އެދެނީ، ތިމަންނަމެންގެ
ކޮއްކޮއަށް ދިމާވި ފަދަ ހިތާމައެއް ، ހިތްދަތިކަމެއް ރާއްޖޭގެ އެހެން ޢާއިލާއަކަށް މެދުވެރިނުވާށޭ. އެ ކަމަށްޓަކައޭ މި
ހުރިހާ ބުރައެއް، މި ހުރިހާ ތަކުލީފެއް މި ދިގު މުއްދަތުގައި އުފުލަމުން އައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުސްކުޅިން ބުނޭ،
މަންމަ މަރުވީމަ ވެސް ތިންހަތް ދުވަހުން ހަނދާންނެތިދާނޭ. 21 ދުވަހުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޙްމަދު ރިޟްވާން
ޢަބްދުاެلهގ ލޮބުވެތި މަންމައާއި އެ މަރުޙޫމްގެ ޢާއިލާއިން 1850އަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަހު އެ ތަކުލީފުގައި އުޅުނީ.
ދުނިޔޭގައި ހުރިކަން، ދުނިޔޭގައި ނެތްކަން، ވީ ކީއްކަމެއް ނޭނގި. އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ،
ދަރިއަކު އަރިއަޅައިލައިގެން ތަޅުންގަނޑު މައްޗަށް ވެއްޓެ ން ހެދީމާ މަންމައަކަށް ކުރެވޭ އިހުސާސް. މަގޭ ދަރިއޭ
ކިޔާފައި ހިތްތެޅިގަންނަތެޅިގަތުން. މި ދައްކަނީ ކަނޑުމަތީގައި ގަލެއް އޮޅާލައިގެން ޝަހާދަތްލައިދީފައި 28 އަހަރުގެ
ފިރިހެން ކުއްޖަކު މަރާލި ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް.
އަނެއްކާވެސް ފުންނާބު އުސްކަ މާ އެކީގައި ނުކުތާ ނަންގަވައިގެން ހެއްކަށް ހުރަސްއެޅިދާނެތީއޭ ކިޔައިގެން އިތުރު ފަސް
އަހަރަށް މި ވާހަކަ ދެއްކުން ލަސްނުކޮށް މި މައްސަލަ މި މަޖިލީހަށް ގެނެސްދެއްވީތީ. ޤައުމު އޮތް ހާލަތު މި ފެންނަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާއިން އިއްޔެއް ނެރުނު ރިޕޯޓުގައި، އިއްޔެ ނެރުނު ބަޔާންގައި އެބައޮތް
ފުލުހުންގެ އިހުމާލެއްވާ ކަމަށް ވާނަމަ އެކަން ބަލާނަމޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 1850 ދުވަހަށްވުރެ ބޮޑު އިހުމާލެއް
އޮންނާނެތޯއޭ؟ 2010 ވަނަ އަހަރުގައި މިކަމެއް ފެށުނު ވާހަކަ މި ރިޕޯޓުން ސާފުކޮށް އެބަބުނޭ. ދިހަ އަހަރު
ފާއިތުވެގެންދިޔައީ ފިޔަވަޅެއް ނޭޅި، އަޅަ އިނުލެވި. ހަމަ ރީތިކޮށް އެބަ އިނގޭ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާގެ ބައިވެރިވުމެއް
މީގައި އޮތްކަން. ފުލުހުންގެ އިންޓަލް އޮފިސަރުން ކޮންޓްރޯލަރ އޮފް އިމިގްރޭޝަންގެ ކައިރިއަށް ގޮސްގެން ވަގު
ޕާސްޕޯޓް، ފޭކް ޕާސްޕޯޓް ހަ ދަން އުޅެފައި އޮތްކަން. ނިޔާ ކަނޑައަޅަން ތިބި ފަނޑިޔާރުން މިކަމުގައި ސާބިތުހިފޭ
61

މީހުން ފިލުވަން، ފުރުވާލަން މަސައްކަތްކޮށްފައި އޮތްކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެޔޮނުވާނެ ނޫންތޯ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ހެޔޮނުވާނެ ނޫންތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިސްލާމްދީނުގެ ނަމުގައި ، މުޅި އިސްލާމްދީނަކީ ތިމާމެންގެ އަމިއްލަ
ތަރިކަ މުދަލެއް ކަމަށް ދެކިގެން އަނެކުން ދީނު ބޭރުކޮށް، އަނެކުން ލާދީނީކޮށް، އަނެކުން ކާފަރުކޮށް، އަނެކުންގެ މަރު
ހުއްދަކޮށް، އަނެކުންނަށް ހަމަލާދީ މި ކަމެއް ހިނގާތާ؛ އަނދިރި، އަޑީ ދައުލަތެއްގެ ގޮތުގައި މި ދައުލަތް ހިނގާތާ
އެތައް ޒަމާނެއް ވެއްޖެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރީ ދުވަހަކުން މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު
ރާއްޖޭގެ އަންހެނުންނާއި ފިރިހުން ހަމަހަމައޭ ބުނެގެން އަޅުގަނޑާ ދިމާއަށް ހެއްދެވިނުހެއްދެވިޔަށް ގޮވަމުން އެބަދޭ
ދީނުގެ ނަމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރަ އީސް، ދއުލަތުން މާފަށް އެދެންޖެހޭނެ އަޙްމަދު ރިޟްވާންގެ
ޢާއިލާގެ ކިބައިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖލީހުން މާ ފަށް އެދެންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަކީ މި
މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ މީހެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް މި ޢާއިލާގެ އަރިހުން މި މަޖިލީހުގެ
މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މާފަށް އެދެން މިއަދު. ލަދުވެތިވަން އަޅުގަނޑު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެންމެ ފުރަތަމަ
މިދެންނެވި 2010 ގައި މި އަރައިރުމެއް ހަރުކަށި ވިސްނުމެއް މީހުންނާ ދޭތެރޭގައި ހިނގަމުންދާ ވާހަކަ މި ރިޕޯޓުގަ އި
މި އޮތީ. އަދި އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ފަދަ އެތައް ބަޔަކަށް ނުރައްކާ އޮވެގެން ފުލުހުންގެ އިންޓަލްއިން އަޙްމަދު
ރިޟްވާން ފަދަ ކުދިންގެ ފޯނު އަޑުއަހައި ފާރަލަމުންދާތާ އެތައް ދުވަހެއް ވީ ކަމަށް މީގައި އެބަބުނޭ. އެކަން ހުއްޓިފައި
މި އޮތީ 21 ޖުލައި 2014 ގަ އި ކަމަށް. މި ކަމެއް މި ހި ނގީ އޭގެ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއް ފަހުން 8 އޮގަސްޓް 2014 ގެ
ރޭގަނޑު. އަދި އޭގެކުރިން 24 ޖޫންގައި ފުލުހުންގެ އިންޓެލްއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އެބައޮތް، ދެ މީހަކު
ކަނޑުފައްތަން އުޅޭކަމުގެ ވާހަކަ. މިއީ ނޭނގި ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް
ދަންނަވާނަން، ހަމަ ދައުލަތުން ބައިވެރިވެގެން، ދައުލަތުން ބައިވެރިވެގެން ހިންގާފައި އޮތް ބޮޑު ލާއިންސާނީ ޖަރީމާއެއް
މިއީ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަށްވުރެ ބޮޑަކަށް ވަކި އެހެން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާނެ ކަމެއް ނެތް މިތާކު. އެހެން އެއްވެސް
ކަމެއް މިތާކު އަޅުގަނޑުމެން މިއަކަށް ވުރެ ބޮޑަކަށް ކުރާނެ ކަމެއް ނެތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ޝުކުރު
ދަންނަވަން މަރުޙޫމް ޢަހްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاެلهގ ޢާއިލާގެ މެންބަރުން ކުރި ހިތްވަރަށް މިދިޔަ 1850 ދުވަހު. އެ
އުފުލި ބުރައަށް. އެ ތެޅުނުތެޅުން، އެ އުފުލި ހިތާމަ. އި އްޔެގައި ވެސް ރިޟްވާންގެ މަންމަ ބުނި ކަމަށް ނޫހުގައި މި
އޮންނަނީ، އަދިވެސް އިއްޔެއާ ހަމައަށް، މި ރިޕޯޓު ހަމާކުރުމާ ހިސާބަށް ވެސް އުއްމީދުކޮށްގެން މި ތިބެނީ އޭނާގެ
ދަރިފުޅު އެނބުރި ތިމަންނާގެ ގާތަށް އަންނާނެ ކަމަށޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަސްހުއް ޓޭ މި ވާހަކަ ދައްކަން ވީމަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ބަސްހުއްޓޭ މި ވާހަކަ ދައްކަންވީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އަދިވެސް ހަމަ
ފުންނާބުއުސް ކަމުގައި މި ވާހަކަ ދައްކާނީތޯ، ނުދައްކާނީތޯ ހެއްކަށް ހުރަސްއެޅިދާނެތީ. ކޮންމެވެސް ގާނޫނެއްގެ މިވެނި
މާއްދާއަކާ ޚިލާފުވެދާނެތީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި ވާހަކަ ނުދައްކާ ކިހާދުވަހަކަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ތިބެންވީ؟
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހިމޭންވާހިމޭންވުމުގެ ފައިދާ ބަޔަކު ނަގަމުން މުޅި މުޖުތަމަޢުގައި މުޅި ޤައުމުގައި ބިރުވެރިކަން
62

އާއްމުވަމުން ހަމަ ދާން ދޫކޮށްލައިގެން ތިބޭނީތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަޖިލީހުން އެބަޖެހޭ މިކަމާ ދެކޮޅަށް ނިކަން
ހިތްވަރާ އެކީގައި ފިސާރި ކެރިގެން ތެދުވަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު އެބަޖެހޭ މިކަމާ
ދެކޮޅަށް ތެދުވަން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ވަބާއިން، މި ވަބާއިން ، މި ބިރުވެރިކަމުން އަޅުގަނޑުމެން
ނިކުންނާން އެބަޖެހޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައިގެ ޚުލާސާ ރިޕޯޓު؛
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ތަކުރާރު ކޮށް ކިޔައިފިން. އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓުގައި އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި ލާދިނީ ވާހަކަ ދެކި، ލާދިނީ ކަމަށް ބުނެ، މަރާލި ކަމަށް ވާހަކަ ދެކެވިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވެނީ އެގޮތަކަށް ނޫންކަން ހިނގާފައި އޮތީ. އަހްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله އެއީ ޝަހީދެއް ، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. 2010 ވަނަ އަހަރު؛ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި މި ބަޔާންކުރަނީ 2010 ވަނަ އަހަރާއި 2011 ވަނަ އަހަރު
ފާހަގަކުރެވެނީ، މިނިވަން ފިކުރުގެ ބަޔަކާއި ރާއްޖޭގައި ހިނގަމުން އަންނަ ޖިހާދީ ފިކުރުގެ ހަރުކަށި ވިސްނުމުގެ
ޖަމަޢާތުގެ ދެމެދުގައި ފިކުރީ އަރައިރުމެއް ފެށުނު އަހަރުތަކެއްގެ ގޮތުގައޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިނިވަން ފިކުރާއި
ޖިހާދީ ފިކުރު؛ ކޮބައިތޯ މިނިވަން ފިކުރަކީ، ޖިހާދީ ފިކުރަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގައި މި ފާހަގަކުރާ ޖިހާދީ
ފިކުރަކީ އެ އީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފަ އިސާއާއި ، މުދަލާއި، ބާރާއި، ދުނިޔޭގެ މި ހިނގާ ހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި ވަދެ
އޭގެތެރެއަށް ޣަރަޤުވެފައި ތިބުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަ މައެކަނި ބޭނުންވަނީ ފައިސާކޮޅެއް. 2011 ވަނަ އަހަރާއި
2010 ވަނަ އަހަރަކީ މެދުއިރުމަތީގައި ހަނގުރާމަ ފެށުނު އަހަރެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓިއުނީޝިއާއިން ފެށިގެން
ގޮސް މިޞްރުން، ލީބިޔާއިން ގޮސް އެކި ހިސާބުތަކުގައި ވެރިކަން ވެއްޓި، ބޮޑު ހަނގުރާމައިގެ މެދުއިރުމަތީގެ ހުޅު
ފަޅައިގެންދިޔަ އަހަރެއް އެއީ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަން ވެސް ބަޣާވާތަކުން ބަދަލުވެގެންދިޔަ އަހަރެއް.
އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާލަށް ތަކުރާރުކޮށް ލާދީނީއޭ ވެސް ގޮވަމުންދިޔަ އަހަރެއް 2010 ވަނަ އަހަރާއި 2011 ވަނަ
އަހަރަކީ އެއީ. އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާއަށް ތަކުރާރުކޮށް ގޮވަމުންދިޔަ. ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. 24 ގަޑިއިރު
މިސްކިތުގައި ތިބޭ މީހުންނާ ދިމާއަށް ވެސް އޭރުވެސް ގޮވަމުންދިޔަ. ހަމައެކަނި އެންމެ ބޭނުމެއްގައި. ވެރިކަމުގެ
ދަހިވެތިކަމުގައި. ޖިހާދީ ފިކުރަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރާއްޖޭގައި ޖިހާދީއޭ މި ދަންނަވާ ބަޔަކީ ދުނިޔޭގައި
ރެކްރޫޓްކުރާ ބައެއް ފައި ސާގެ ބޭނުމުގައި. ދުނިޔޭގެ އެއް ޤައުމުން އަނެއް ޤައުމަށް، މެދުއިރުމަތީގައި
63

ހަނގުރާމަކުރާއިރުގައި އެ ހަނގުރާމައަށް މީހުން ބޭނުންވޭ. ހަނގުރާމަކުރަނީ މުއްސަނދި ބޮޑެތި ޤައުމުތަކުގެ މެދުގައި.
އެ ޤައުމުތަކު ގެ މެދުގަ އި އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ހަނގުރާމައަށް ބޭނުންވާ މީހުން ހޯދަންވެގެން، ރެކްރޫޓުކުރަން
ވަރަށް ބޮޑު ހޭދައެއް ކުރޭ. ބިލިއަނުން ބިލިއަނުން ޑޮލަރު އެބަ ޚަރަދުކުރޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޭގެ ޤައުމުތަކުން
އެކި ޖަމާޢަތްތައް އުފައްދަ އި، ވަކިވަކި ބައެއްގެ ބޮލަށް ދީނުގެ ނަމުގައި ފިކުރުތައް ވައްދައި ފަސާދަކޮށްފައި،
މިސްކިތަށްއަރާ ބައެއް ކުދިން ނަށް ޟަޢީފް ޙަދީޘާއި ޞައްޙަ ޙަދީޘް ފޮތްތަކުގަ އި ހު ންނަ އޮޅުވަ އިލައިގެން ބޮލަށް
ވައްދައިގެން އެ މީހުން ޖިހާދުކުރަން ގެންދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ދަންނަވައިލާނަން،
މީގައި ބަޔާން އެބަ ކުރޭ 24 ވަނަ މާއްދާ އިނގޭތޯ. 24 ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކުރަނީ، ސީރިޔާ މައްސަލަ ފެށުނު
ހިސާބު؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ ސީރިޔާގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ދި ވެހިންގެ ޚަބަރުތައް ގެނެސްދޭ
ބިލާދުއްޝާމް މީޑިއާ ފޭސްބުކް އެޑްމިން، އަބޫޖުދާނާއާއި އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاާلهއ ދެމެދު 27 މެއި 2014 ގައި
ފެސްބުކް މެސެންޖަރއިން ދައް ކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން އެނގެނީ ސީރިޔާއަށް ގޮސްފައިވާ ދިވެ ހި ހަނގުރާމަވެރިންނާ ބެހޭ
މަޢުލޫމާތު، އެ މީހުންނާ ގުޅުން އޮންނަ ރާއްޖޭގައި ހަރަކާ ތްތެރިވާ ޖަމާޢަތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ރާއްޖޭގެ ފުލުހުންނާއި
އެހެނިހެން ފަރާތްތަކަށް ރިޟްވާން ޢަބްދުاله ދޭ ކަމަށް އޭނާ ތުހުމަތުކުރާ ކަމަށާއި، ރިޟްވާން ޢަބްދުاަلهއކީ އޭނާ
ލިޔާލިޔުންތަކަށް ފާޑުކި ޔާ މީހެއް ކަމަށް. މި ދެންނެވި ފަރާތް؛ ސީރިޔާގައި ހުންނަ ފަރާތަކީ، އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ރެކްރޫޓްކުރަން ހުންނަ އެޖެންޓެއް. އޭނާގެ ބޭނުމަކީ ދިވެހިރާއްޖެއިން ވީހާވެސް ގިނަ މީހުން ހަނގުރާމައަށް ގެންދިއުން.
ހަނގުރާމައަށް ބޭނުންވާ މީހުން ހޯދުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އީރާނުގެ ނޫހުން އަޅުގަނޑު ދުށިން، މީޑިއާއިން ވެސް.
އެ ޤައުމުގައި ބޭރު ޤައުމުތަކު ގެ މީހުން ފޮނުވީމާ އެ މީހުންނަށް ފައިސާ ދީ، އެއީ ހަނގުރާމައިގައި ޖިހާދީ؛ ހަމަ
ހަނގުރާމައަށް މީހުން އެބަ ތައްޔާރުކުރޭ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ، މި ބޭނުމުގައި ، ހަމަ ގެންދަންވެގެން ދީނީ
އެކިއެކި ނަންނަމުގައި ބޮލަށް އެއްޗެހި ވައްދައިގެން ގެންދަން އުޅޭކަން ފާހަގަވޭ. ދެވަނައަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަ؛ 25
ގައި ، ރިޟްވާން ޝަހީދެކޭ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، ރިޟްވާން ބުނެފައި މި އޮންނަނީ އަހަންނާ ބެހޭ ގޮތުން ދޮގު
މަޢުލޫމާތު ނުފަތުރާށެވެ. ކަލޭގެ ދޮގުތަކަށް މާތް اله ކަލެއަށް ލަޢުނަތް ލައްވާނެތެވެ. އެހެން އިންސާނެއްގެ ޙައްޤުތަކަށް
اله
އަރައިގަންނަ މީހާއަށް މާފުދިނުމުން މެނުވީ އެ މީހަކަށް މާފުނުކުރައްވާނެކަން ކަލެއަށް އެނގޭނެ ކަމަށް އަހަރެން
އުއްމީދުކުރަމޭ. ރިޟުވާނުގެ ބަސް. ކޮބައިތޯ ރިޟްވާން ލާދީނީ މީހަކަށް ވެފައި؟ ގަސްތުގައި ފުލުހުންނަށް މި
ރާއްޖެއިން އެކިއެކި ކުދިންގެ ބޮލަށް އެރިގެން ހަނގުރާމައަށް ގެންދާ، ޖިހާދަށް ގެންދާ ވާހަކަ ރިޟްވާން ފުލުހުންނަށް
ރިޕޯޓްކުރާތީ އެ މައްސަލައިގައި ރިޟްވާން މަރާލީ. ފައިސާގެ ދަހިވެތިކަމުގައި ބަޔަކު ، ލިބޭ ފައިސާތަކުން ކަންނެލި
އޮޑި ހަދައިގެން އެގޮތްމިގޮތް ހަދައިގެން އެކި ވިޔަފާރިތަ އް ކޮށްގެން މި ރާއްޖޭގައި މި ތިބީ. އެއީ އިސްލާމުންގެ
ނަމުގައެއް ނޫން. އިސްލާމުންނެއް ނޫން އެއީ. އިސްލާމުންނެއް ޙުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މައްސަރުތަކުގައި ހަނގުރާމައެއް
ނުކުރާނެ. ކުޑަކުދިންނެއް ނުމަރާނެ. އަންހެނުންނެއް ނުމަރާނެ. ރަސޫލާ އުޅުއްވި ގޮތެއް ނޫން އެއީކީ. އިއްޒަތްތެރި
64

ރައީސް. އެއީ އިސްލާމުން އު ޅޭ ގޮތެއް ނޫން އެއީކީ. ހަމަ މަރާލީ ހަމަ ފައިސާގެ ދަހިވެތިކަމުގައި. އިސްލާމަކު ބުނާ
ކަހަލަ ވާހަކައެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހިރީ ފޭސްބުކުގައި ކަނޑައެޅިގެން ފެންނަން، ފޭސްބުކުގައި
ދިވެހިރާއްޖެ ރެކްރޫޓްކުރަން މަ ސައްކަތްކޮށްފައި ހުރިވަރު ޖިހާދީން. އެކި ގޮތްގޮތަށް މިސްކިތަށް ވަދެ ކުދިންގެ ބޮލަށް
އެރޭވަރު މި އޮތީ ފެންނަން މި ރިޕޯޓުން ހާމަވެފައި މި އޮތީ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުޞަތަށް. އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله؛ انا هل وانا اليه راجعون. 8
އޯގަސްޓް 2014 ވަނަ ދުވަހު ކިޑްނެޕްކޮށްގެން ގެންދިޔަ. އަޙްމަދު އަދީބު އަތުން ބޮނޑިބޮނޑީގައި ފައިސާ ނެންގެވި
ބަޔަކު. ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ ކެމެރާތަކުގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރުގައި ފާރަލަމުންދިޔަ މީހުން ސާބިތުވޭ. އަޙްމަދު ރިޟްވާން ނުވަތަ
މީހަކު ކަނޑު ފައްތަން އުޅޭކަމުގެ ޚަބަރު ލިބި، މަޢުލޫމާތުތައް ލިބި، އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތެއް ކުރެވިފައިނުވާ ހިނދު،
ހުޅުމާލެއިން ގަދަކަމުން ސިފަތައް ރިޟްވާނާ ވައްތަރު މީހަކު ކާރަކަށް އަރުވަ އިގެންގެ ންދިޔަ. މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ
ހިނދު، އެ ކާރު ފަހުން، އެތައް ދުވަހެއް ބަލާ ފާސްކުރިއިރުގައި ބޮލުގެ އިސްތަށި ރިޟްވާނުގެ ފެނިފައި، އޭގެ
ޑީ.އެން.އޭއާއި ރިޟްވާނުގެ މަންމަގެ ޑީ.އެން.އާ ދިމާވޭ. އަދި އެ ބަޔަކު އަތުން އެތަނަށް ވެ އްޓުނު ވަޅިއެއް ފޮރެންސިކް
ޑިޕާޓްމަންޓަށް އެތައް މަހެއް ފަހުން ގެނެވުނު. އެހާ ހަމަޔަށް އޮތީ ހުޅުމާލޭ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނުގައި ބޭއްވިފަ.
ސަރުކާރުގެ އެތައް ވަސީލަތްތަކެއް ބޭނުންކޮށްގެން ރިޟްވާނުގެ ފޯނުކޯލުތައް އެތައް ދުވަހެއް ވަންދެން އަޑުއެހުނު. 24
އެޕްރީލު 2014 އިން ފެށިގެން 21 ޖުލައި 2014 އަށް އަޑުއަހައި، ބަޔަކަށް އެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދެވުނު. އަޙްމަދު
ރިޟްވާންގެ ނަމުގައި ވަގު ޕާސްޕޯޓެއް ހަދައި، ހަނގުރާމައަ ށް ގޮސް ނިޔާވެފައިވާކަމުގެ ދޮގު ތަޙުޤީޤީ ރިޕޯޓެއް ހެދުމަށް
މަސައްކަތްކުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ލަދުގަނެ، މޮޅިވެ، ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބާވައޭ
މިކަން މި ރާއްޖޭގައި ހިންގާފައި މި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރެއްގެ ދަރިކަލަކާ
މިފަދަ ކަމެއް ދިމާވީމާ ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިހުސާސް ހުންނާނެ ގޮތް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތަށް ގެންނަންވީ.
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާއި ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފާއި، ރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނާއި އެނޫން ވެސް މުއައްސަސާތަކުގެ
ވެރިއެއްގެ ދަރިއަކަށް މިފަދަ ކަމެއް އަރަ އި ހަމަވީމާތޯ އެ ބޭފުޅުން މިކަމުގައި ގޮތެއް ނިންމާނީ؟ މިކަމުގައި
ސީރިއަސްވާނީ؟ މުއައްސަސާތައް ސާފުކޮށް ރައްކާތެރި ތަނަކަށް ހަދަންޖެހެނީ އެހިސާބުންތޯ؟ ތެދުފުޅެއް. އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރިން މީގެ ކުރީގައި ވެސް ހެލްމެޓް ނާޅާ މާލޭގައި ސައިކަލު ދުއްވަނިކޮށް ހަމަ ކަމުވޮށި ގެންވާ ބޭފުޅެއްގެ
65

ދަރިކަލަކަށް ދިމާވި ހިތާމަވެރި ހާދިސާއަކާ ގުޅިގެން ކުއްލި ގޮތަކަށް ހެލްމެޓް އަޅަން މަޖުބޫރުކުރި. އެއީތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ކަންކުރަންވީ ގޮތަކީ؟ މިހާރު މި ހިސާބުންތޯ ފަށަންވީ؟ މި މަޖިލީހުން ބާރުދިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އުފެއްދެވި މަރުތައް ބަލަ އި ތަޙުޤީޤުކުރާ ކޮމިޝަނަށް. އެކޮމިޝަނަށް މިހާރުގެ ފުލުސް
އޮފީހުން އެކަށީގެންވާ އެއްބާރުލުން ދެއްވާފައިނުވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދީފައި އޮތް 12 ވަރަކަށް ޕޭޖުގެ ޚުލާސާ
ރިޕޯޓުގައި ވެސް އެބައޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލިޙްގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގަ އި ވެވަޑައިގެންފައިވާ ވަޢުދެއް، ރިޟްވާންގެ ގާތިލުން ހޯދައި، ތަޙުޤީޤުކޮށް، ޝަރީޢަތުގެ
ކުރިމައްޗަށް ގެނެސް، އިންސާފުވެރި، ޢަދުލުވެރި، އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ހިންގައި ޙުކުމްކުރުމަށް އަދަބު ދިނުމަށް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީކީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ކަމެއް ހިނގައިފާނެ ކަމަށް ފަހަތަށް ޖެހެންޖެހޭ ވަގުތެއް ނޫން.
އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކޮށް ގަބޫލުކުރާ ކަމަކީ، މި ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް ފޮނުވި ކޮމިޝަންގެ ރައީސް
އަލްއުސްތާޛު ޙުސްނުއްސުޢޫދަކީ އެއްގޮތަކަށްވެސް މި ތަނަށް މި ރިޕޯޓް ފޮނުވައިގެން މައްސަލައެއް ދިމާވެދާނެކަމާއި،
އެއީ މައްސަލައެއް ނޫންކަން ޔަޤީންވާތީ އެއީ ކުރެވިދާނެ އެންމެ ބޮޑުވަރުކަމަށް ދެކިގެން މި ތަނަށް ފޮނުވި ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން. މިއަށްވުރެ ކުރި އަށް އިތުރަށް ވަޑައިނުގެންނެވުނީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން. މިއީ
މައްސަލައަކީ. ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ލިބެންޖެހޭ އެއްބާރުލުން ނުލިބެންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ބާރު ދީފައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އުފައްދަވާފައި އޮތް ކޮމިޝަނަކަށް ވީނަމަވެސް މީގައި އިންތަކާއި، މިންތަކާއި، ލިމިޓޭޝަން ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ
ކުރެވޭނެ ބޮޑުވަރު ކަމަށް ދެކިވަޑައިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ރަސްމީކޮށް ވަޑައިގެން މި ތަނަށް ހުށަހެޅުއްވައިދެއްވި
ކަމަށް، މި މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވައިދެއްވީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގައި ދައްކަން ހުރި
ވާހަކަ ބައިވަރު. އެކަމަކު މިއީ ހިތަށް ކުޅަދާނަ ވަރަށް ވުރެ ވެސް މާ އަނިޔާވެރި ގޮތަކަށް ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް.
ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުތައް ބަލާ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އަޙްމަދު ރިޟްވާން ޢަބްދުاله
ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައާ ބެހޭ ގޮތުން ޚުލާސާ ރިޕޯޓެއް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވައި، އަދި އެ ރިޕޯޓާ ބެހޭ
ގޮތުން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރާއިރު މިއީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ މައްސަލައެއް ގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް
66

ފާހަގަކުރެވޭ. މިކަމުގައި އަޅުގަނޑު ޚާ އްޞަކޮށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޙްމަދު ރިޟްވާންގެ ޢާ އިލާގެ ފަރާތުން
ކުރެއްވި ބުރަ މަސައްކަތް. އަދި އަޙްމަދު ރިޟްވާންގެ ރައްޓެހިންނާއި އެކި ފަރާތްތަކުން މިކަން އިންސާފު ހޯދުމަށް
މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ދިމާލަކުން، ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކަކަށް ގޮސް އަދި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއެއް ހިންގުމާ
ހަވާލުވެ މީހަކު ހުރިއްޔާ އެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއްގެ ފަހަތުން އާދޭސްކުރަމުން މިއަދާ ހަމައަށް މިކަން އާދެވުނީތީ
އަޅުގަނޑަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ލިބޭ. މިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޔާސީ
ކެންޑިޑޭޓް ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވަޢުދުވެވަޑައިގެންނެވި މިކަން ބައްލަވަ އިދެއްވުމަށް. އެ މަނިކުފާނުގެ
ވަޢުދާ އެއްގޮތަށް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ގާނޫނު ހައްދަވައިގެން ކޮމިޝަން އުފައްދަވައި، އެ ކޮމިޝަނަށް ބާރުތަކެއް
ދީގެން އެ ކޮމިޝަނުން މި މައްސަލަ ބަލައި، މިއަދާ ހަމައަށް މި ރިޕޯޓް އައިމާ އަސްލު މިކަމުގެ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
ޙަޤީޤަތެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވެގެންދިޔަ. މި ރިޕޯޓް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަ އިލީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވެގެން މި
ދިޔައީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް އެބަހު އްޓޭ. ހަމައެކަނި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލީމަ ފާހަގަވެގެންދިޔައީ، ޖިހާދީ ފިކުރުގެ ހަރުކަށި ވިސްނުމުގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ މީހުން ރާއްޖޭގައި އެބައުޅޭކަން. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަދިރި ދައުލަތެއްގެ ގޮތުގައި
މި ރާއްޖޭގެ އެތައް ދުވަހަކު ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކަ. މިދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން ދިޔައީ ފާޅުގައި އެއީ ދޮގެކޭ ވިދާޅުވަމުން.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަށަވަރުވެ ގެންދިޔައީ މިކަން ގޮއްސަ އޮތް ހިސާބު. އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވާ ހިސާބަށްކަން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ އިސްވެރިން މިކަމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާ ވަރު. ފުލުހުންގެ ތެރެއިން
ވެސް ބަޔަކު މިކަމުގައި ބައިވެރިވެފައިވާކަން. ޝަރުޢީ ދާއިރާ ގެ ތެރެއިން ވެސް ބަޔަކު މިކަމުގައި ބައިވެރި ވެފައިވާކަން.
މި ކަންކަމަށް ހިތްވަރުދީ، މި ކަންތައްތައް ކުރި މީހުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ބަޔަކު މަސައްކަތްކޮށްފައިވާކަން މި ރިޕޯޓް
ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގި ގެންދިޔަ. ހަމައެއާއެކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެއް ކަންބޮޑުވުމަކަށް
ފާހަގަވެގެންދިޔައީ ، އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޢައްޔޫމް މި މައްސަލަ
ބެލުނަނުދިނުމަށްޓަކައި ކުރެއްވި މަސައްކަތް. މިއީ އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމު ގައި ބޭފުޅަކު އިނދެފައި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދީނީ ހަރުކަށި ޖަމާޢަތުގެ ބަޔަކު ނިކުމެ ދިވެހި
ރައްޔިތުންތަކެއް މަރައި ، ގެއްލުވަ އިލައި ، ގަތުލުކުރަމުންދިޔައިރު އެކަހަލަ މައްސަލަތައް ބެލިޔަނުދިނުމަށް ދިވެހި
ދައުލަތުގައި އެ ކަންތައްތައް ބަލަން ތިބި ފަރާތްތަކަށް ފުރުޞަތުނުދީ، ނުބެލޭނެ ގޮތްތަކަށް މަސައްކަތް ކުރެއްވިކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެންދިޔަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިރިޕޯޓް ބަލައިލީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެންދިޔަ،
ރިޟްވާން މަރާލެވުނުތާ ނުވަތަ ގެއްލުވަ އިލެވުނުތާ 1 މަސް ކުރިން ރިޟްވާން ޓްވީޓްކުރައްވާފައިވޭ ރިޟްވާންގެ
ފަހަތުން މީހުން ދާ ވާހަކަ. މިކަމުގެ ވާހަކަ އެބަހުރި އެ ބޭފުޅާ އެކި ފަރާތްފަރާތާ ހިއްސާކޮށްފަ. މިކަން ބެލުމަށް
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސްގެ ފަރާތުން މާ ބޮޑު ކަމެއް ކުރެވިފައި އޮތް ތަނެއް ފާހަގަނުކުރެވޭ. ހަމަ މި ރިޕޯޓް ބަލައިލީމަ
67

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވެގެންދިޔައީ، ފުރުޤާން މިސްކިތުގައި ނޫނީ އެ ސަރަހަ އްދުގައި އޮންނަ ދީނީ ހަރުކަށި
ޖަމާޢަތްތަކުން ކުރަމުންގެންދާ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ. ކުރީގައި ޑޮޓު ގްރޫޕެއްގެ ގޮތުގައި ސަލްޓަންޕާކުގައި ބޮންގޮއްވި
މީހުން، ފަހުން އެ މީހުން ބަދަލުވެގެންދިޔައީ އަލްޤައިދާން އާ ގުޅިފައިވާ ބަޔެއްގެ ގޮތުގައި. އަލްޤައިދާއަށް މީހުން
ފޮނުވަން މި ދިވެހި ފަސްގަނޑުގައި މީހުން ތަމްރީނުކޮށް، އެކަމުގައި ބައިވެރިވާނެ މީހުން ހޯދައި، އެކަމަށް މީހުންނަށް
ހިތްވަރުދީ، އެ ފަރާތްތަކަށް މީހުން ފޮނުވުމުގެ ބަޔަކު މަސައްކަތްކުރާކަން. މި ކަންކަ މަށް ބަޔަކު ޚަރަދުކުރާކަން.
މިކަންކަމާ ގުޅިގެން އެތައް ބަޔަކަށް، މިއިން އެ މީހުން އެޕްރޯޗްކޮށް އެތައް ބަޔަކު ހޯދާފައި އަދި ފޮނުވާފައިވާކަން. މި
ހުރިހާ ކަމެއް ކުރިއިރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސް ކޮބައިތޯ؟ ކީއްތޯ ކުރީ؟ ކީއްވެގެންތޯ ނުކުރީ؟ އެ
މީހުންނާ ކިހާވަރަކަށް ގުޅިފައި އޮތީތޯ؟ ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސް ޑިޕާޓްމެންޓުގައި އެ މީހުން ތިބީތޯ؟ މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ސަބަބަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެންދިޔައީ، އަޅުގަނޑުމެން
އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތައް. މި ރާއްޖޭގައި، މި ދިވެހި ފަސްގަނޑުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިން ވެސް
ބޮޑުވާން އޮތް ތަން، އެ މީހުން ވެސް ދިރިއުޅެން އޮތް ތަން. ދީނީ ހަރުކަށި ޖަމާޢަތްތަކުން ނިކުމެ މުޅި ދައުލަތް
ހަލާކުކޮށްލައި، މުޅި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ބޭނުންކޮށްގެން އިސްލާމްދީން ނަމަކަށް ބޮލުގައި އަޅުވައިގެން ،
އިސްލާމްދީނުގެ ނަމުގެ މީހުން ކަތިލަން ޙުކުމް ނެރެ، މީހުންގެ ލޭ އަހޮރުވާލަން ޙުކުމް ނެރެ، މީހުންނާ ދިމާއަށް އަދި
އެއީ ކާފަރެކޭ، އެއީ މުސްލިމެކޭ ކިޔަ އި އެ މީހުން އަމިއްލައަށް އެ ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރަން މަސައްކަތްކުރި ތަން. މިކަން
ކުރިއިރު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމަކީ، ދައުލަތުގައި މިކަން ކުރަން އޮތް ފަރާތް؛ ދިވެހި ފުލު ހުން،
މިކަން ރަނގަޅަށް ތަޙުޤީޤު ނުކޮށް މިކަމަށް އެއްބާރުލުން ދީފައިނުވާކަން. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިން ދިރިއުޅެން އޮތް ޤައުމު މިއީ. އެ ދަރިންނަށް އަމަންއަމާންކަމާ އެކީ މުސްތަޤުބަލުގައި މި
ދިވެހި ފަސްގަނޑުގައި އުޅެވޭނެ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަންޖެހޭ. މިއީ ކިތަންމެ ބިރުވެރި، ކިތަންމެ އުނދަގޫ
މަސައްކަތެއް ކަމަށް ވިޔަސް، މިކަން އެބަޖެހޭ ތިލަކޮށް، ސާފުކޮށް، މިކަމުން އަރައިގަންނަން. މި ދިވެހިރާއްޖެއަކީ
އަމަންއަމާންކަމާއެކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޒިޔާރަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް އުޅެވޭނެ ބިރުވެރިކަމެއް
ނެތް ޤައުމަކަށް ވާންޖެހޭ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ނުކޮށްފިއްޔާ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ މާދަމާ ވާނެ
ގޮތެއް. އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ ، މި ރިޕޯޓް ބަލައިލީމާ އެބައެނގޭ މިއަދުގެ ފުލުހުން ވެސް މިކަމަށް
އެއްބާރުލުންނުދޭ ކަމަށް މި ކޮމިޝަންގެ ރިޕޯޓު ގައި އެބަ ފާހަގަކުރޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިއަދުގެ ފުލުސް މި
ކޮމިޝަން ރިޕޯޓަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ލާޒިމުކުރަން. މިއަދުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އެބަޖެހޭ މީގައި ހުރި
މައްސަލަތަކަށް މިއަދު ޕްރޮސިކިއުޓްކުރައްވަން. ފުލުހުން ޖެހޭ އެބަ ހައްޔަރުކުރަންޖެހޭ މީހުން ހައްޔަރުކުރަން. މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު، ނޫހުން 14 މީހުންގެ ޕާސްޕޯޓް ހިފެހެއްޓި ކަމަށް. ރަނގަޅު މިހާރުން މިހާރަށް ދިވެހި
ހުރިހާ ތަޙުޤީޤީ އިދާރާތަކުން މި މައްސަލަ ބަލައި ތަޙުޤީޤުކޮށް، އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ހަލުވިކަމާއެކީ އަޅަންޖެހޭ.
68

އެހެންނޫނިއްޔާ މީގެތެރެއިން ފިލަން ބޭނުންވާ މީހުން ފިލައި، ބިރުދައްކަން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް ބިރުދައްކައި، އެކިއެކި
ކަންތައްތައް ހިނގާނެ. މިކަން އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ކުރުވަންޖެހޭ. މި މަޖިލިހުގެ ކަމާ ބެހޭ ކޮމިޓީތަކުން
ބަލައި، އެ ފަރާތްކަށް ކުރާތޯ ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭ. ފުލުސް އިދާރާއިން އެކަން ކުރާތޯ އަޅުގަނޑުމެން ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭ.
ކުރަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު ސަބަބަކީ، މި ރިޕޯޓްގައި އެބަބުނޭ ކުރިން ނުކުރެއޭ. މިދިޔަ ތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ ދިވެހި ފުލުހުން އެކަން ނުކުރާކަން. މިހާރުވެސް މި މަޖިލީހުގެ 214 ކޮމިޓީން އެބަ މިކަމާ ގުޅުންހުރި
މައްސަލަތައް އެބަ ބައްލަވާ. ހަމައެއާއެކީ މި ރިޕޯޓް އިތުރަށް ގެންގޮސް މި ކޮމިޓީތަކުން ބަލައި، އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު
އަޅަންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އެންމެ
މުހިންމު އެއްކަން. މި ކަމަކީ ރައީސުލްޖުމްހުރިއްޔާގެ ރިޔާސީ އެއް ވަޢުދު. މި ވަޢުދާ ގުޅިގެން ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ
ކަމެއް މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ
އެއްބާރުލުން މިކަމަށް ލިބޭނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މެދުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތް ތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމް.
މެދުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަންމައެއްގެ ހިތުގެ އުދާސް، މަންމައެއްގެ އުއްމީދު، މަންމައެއް ވާނެ ދެރަ އެނގޭނީ
ހަމަ އެ މަޔަކަށް. އެ މީހާގެ ދަރިއެއް ގެއްލިއްގެން އުޅޭތާ 15 އަހަރު ވަންދެން މީސްމީހުން ކައިރިއަށް ގޮސް
އާދޭސްކޮށް، ރޮއިރޮ އި ކުރި ހިތްވަރުގެ ބައެއް މަންޒަރުތައް ދެކުމުގެ؛ ހަމަ ޔަޤީނުން އެ ހިތްވަރު އަޅުގަނޑު ގެ ވެސް
ނޫނީ އެ ކަންތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ލިބުނު. އަޅުގަނޑު އެ ދުވަހު ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް
ދެރަވި. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ އަޅުގަނޑުގެ ދަރިއެއް ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، ނުފެނިއްޖެ ނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ
ދެރަ. ވަރަށް ކުޑަ ހިނދުކޮޅަކަށް ވެސް ދަރިއަކާ ދޭތެރޭގައި ޝައްކެއް؛ ވީ ތަނެއް ނޭނގި މަޑުޖައްސާލަންޖެހޭ ކޮންމެ
ފަހަރަކު މިކަން ހިތަށްއަރާ. އަޅުގަނޑުމެން މިކަމުގައި އިހުމާލުވާ ފަރާތްތައް ހޯދަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިކަން
ދޫކޮށްލާފައި ބަލާކަށް ނުތިބެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން މި ކުރަންޖެހެނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންގެ ވެސް ޙައްޤުގައި.
އަޅުގަނޑުމެން މަގުމައްޗަށް ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އަޅުގަނޑު އެ ދުވަހު ނުކުތީ ސިޔާސީ ވިސްނުމެއްގައެއް ނޫން. އެ
ދުވަހު އަޅުގަނޑު މަގުމައްޗަށް ނުކުތީ، އަޅުގަނޑު ގެ ދަރިއަކަށް، އަޅުގަނޑުގެ ރަށްޓެއްސަކަށް، ތިމާގެ މީހަކަށް، މިފަދަ
ކަމެއް ވެދާނެކަމުގެ ބިރުގައި. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ނުބަލާ ދޫކޮށްލައިގެން ތިބެއްޖެ ނަމަ، އެ ފުރުޞަތު
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ވެސް އޮތުމަކީ ދުރު ކަމެއް ނޫން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރީތިކޮށް އެނގިގެންދަނީ،
69

އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތްމައްޗަށް މި ރިޕޯޓް ލިބި، ކިޔާލުމުން. ބަޔަކު ގަސްތުގައި ރާވައިގެން ކުރިކަން، އެކަންކަން
އެނގިގެން މި ދަނީ މި ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި އެ މަންޒަރުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިފައިވާތީވެ. ޚުދުމުޚްތާރު ވެރިކަމެއް
ޤައުމެއްގައި ބާއްވަންނުޖެހޭ ސަބަބުގެ ތެރެއިން އެއް ސަބަބަކީ، ދައުލަތަކުން ރާވައިގެން މިފަދަ ކަންކަން މީހެއްގެ
ދަރިއަކަށް ކޮށްފާނެކަމުގެ ބިރުގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެންދިޔަ، ނޫސްވެރިއަކު ސުވާލުކޮށްލުމުން؛ އެއްވެސް
ކަމެއް ނޫން. ދައުލަތުގެ ވެރިޔަކު މި ބުނީ. ގެއްލިގެން އެބައުޅޭ ދެއްތޯ. ދެން އެކަން ކުރަންޖެހޭ މީހުން ކުރާނެ ދެއްތޯ.
ފުލުހުން އެކަމާ އުޅޭނެ ދެއްތޯ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއެހި ވާހަކައެއް. މިއީ ދަ އު ލަތެއްގެ ވެރިއެއް، ރާ އްޖޭގެ
ރައްޔިތަކު ގެއްލިގެން އުޅޭތީވެ ނޫސްވެރިއަކު ސުވާލުކުރުމުން ބުނި ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ބުނަމުން މި
ދަނީ؛ އަޅުގަނޑު އަހަނީ، ފުރަތަމައިނުން ވެސް އަޑުއަހަން ފެށީ ހިތްވަރުހުރެގެން؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް، ރައީސް
ނަޝީދު ވިދާޅުވަމުންދޭ، އޭރުގައި މީހުން ދެކޮޅުހަދާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައެއް މުއައްސަސާ ތަކުގެ ތެރޭގައި މި ކަންކަން
ހިނގާ ވާހަކަ، މި ކަންކަމަށް އެހީތެރިވާ މީހުން ތިބޭ ވާހަކަ، އަނދިރި ދައުލަތެއްގެ ވާހަކަ؛ އޭރުގައި އެކަކު ވެސް
އަޑުއަހާކަށް ބޭނުމެއް ނުވި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކަންޖެހެނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދަރިންގެ ޙައްޤުގައި. ނިކަމެތި ޢާއިލާތަކުގެ ޙަ އްޤުގައި. ހަމައެކަނި މި ވާހަކައެއް ނޫން، މީގެ ބައިވަރު ކަންކަން މި
ޤައުމުގައި ހިގައިގެންގޮސްފައި ވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުއައްސަސާތަކުން އަޅާލަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން އެކަންކަމާ
އަޅާލަންޖެހޭ ވަރަށް އަޅައިނުލެވިގެން. މިއީ ޙަޤީޤަތެއް. މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންކަން ކުރުމުގައި ދޭންޖެހޭ
އެއްބާރުލުން އެ ފަރާތްތަކުން ދޭ ކަމަށް ވާނަމަ، ނޫނިއްޔާ އެ މުއައްސަސާތަކުން ބައިވެރިވެގެން ކުރި ކަންކަމަކީ ؛
ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގައި މި ކަންކަން ހިނގައި ނިމިދިޔައީ ވެސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން، އެ ކަންކަން
ފޮރުވަން ކުރި މަސައްކަތަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެކިފައިވާ މަސައްކަތެއް. އޭގެތެރޭގައި ބައެއް މީހުން މިއަދު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މުއައްސަސާތަކުގައި ތިބިކަން އެނގިގެން ދިޔައީ މިއަދު މި މަޖިލީހަށް މި މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން
އަޅުގަނޑަށް މީހަކު ކުރި ޓެކްސްޓަކުން. އެ މީހާ އަޅުގަނޑަށް އެސް.އެމް.އެސް ފޮނު ވާލަނީ، އަޅުގަނޑުމެން މި ކަމާ
ބަހުސްކުރަން ފެށުމުން. އެއް ގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކީއްކުރަންހޭ މިކަން ކުރަނީ، މިފަދަ ކަންކަން ނުކޮށް. ޓެކްސްޓުގައި
މި އޮންނަނީ ރިޟްވާނުގެ މައްސަލައިގެ ރިޕޯޓްގައި ނަންބަރު 53 ،52 ،51 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙަސަން ޢަލީ މިއަދު
ވެސް ހައިކޯޓުގެ ބެންޗުގައި އިނދެގެން ޝަރީޢަތް އެބަކުރެއޭ. މިއީ ދެރަވާންޖެހޭ މައްސަލައެއް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ލަދުގަންނަންޖެހޭ މައްސަލައެއް . އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުގައި ފަނޑިޔާރުން ތަންތަނަށް ލަމުންދާއިރު،
ޖޭ.އެސް.ސީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގެ 2 ފަރާތެއް ޖޭ.އެސް.ސީގައި ތިބެގެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރުގައި،
މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް އިނދެގެންދާއިރުގައި ފަނޑިޔާރުން ޒިންމާދާރުކުރުވަން އޮތް ތަނުގެ ތެރޭގައި
އިން ބޭފުޅެއްގެ މިވަރުގެ ކަމެއް ވެސް ، މިވަރުގެ ކަމެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އި ންސާފު ގެނެސްދޭން ތިބޭ
ފަރާތްތަކުގެ ތެރޭގައި އޮވެގެންވާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން.
70

ނިން މު ން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިއަދަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަގުތު މި ހަމަވީ. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ
4 ސެޕްޓެންބަރު 2019 ވާ ބުދަދުވަހުގެ ހެނދުނު 9 ޖަހާއިރު.
والحمد هل ر ب العالمين. މަ ޖިލިސް ނިމުނީ.
____
71